

1 § Beslut om senaste dag för avlämnande av propositioner

I enlighet med 3 kap. 3 § riksdagsordningen hade talmannen föreslagit att propositioner som regeringen avsåg skulle behandlas under innevarande riksmöte och för vilka särskild tidpunkt inte var föreskriven skulle avlämnas *senast torsdagen den 22 mars*.

Kammaren biföll detta förslag.

2 § Meddelande om särskilt anordnad debatt

Förste vice talmannen meddelade att särskilt anordnad debatt om BSE (galna ko-sjukan) samt om hanteringen av djur skulle äga rum *onsdagen den 31 januari kl. 9.00*.

3 § Meddelande om frågestund

Förste vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 25 januari kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Vice statsminister Lena Hjelm-Wallén, statsrådet Mona Sahlin, statsrådet Maj-Inger Klingvall, miljöminister Kjell Larsson och statsrådet Lars-Erik Lövdén.

4 § Allmänpolitisk debatt (forts. från prot. 52)

Allmänpolitisk debatt

Regionalpolitik (forts.)

Regionalpolitik

Anf. 1 KENNETH JOHANSSON (c):

Herr talman! Det går bra för Sverige, javisst, men inte för hela landet och inte för alla medborgare. Landet klyvs och kantrar. I samtliga kommuner i mitt hemlän Dalarna fortsätter befolkningsminskningen. För skogslänen gäller att utvecklingen är precis lika dyster som den varit alla år sedan omsvängningen 1995. Fortsätter minskningen i samma takt som under de senaste åren finns det ingen fast boende i Dalarna om 100 år. Alla är stora förlorare vid koncentration och centralisering. Skatteintäkter

och underlag för service minskar i län som mitt medan koncentrationsstäderna får problem med att klara service, bostäder, trafiken och miljön. Regeringen måste inse allvaret och ta sitt ansvar för en politik för utveckling i hela landet.

Centerpartiet arbetar hårt för att vi ska ha livskraft i hela landet och för att alla ska få del av välfärden och tryggheten. Vi kräver bättre kommunikationer, utbildnings- och kultursatsningar, förbättrade förutsättningar för framför allt småföretagandet och åtgärder för ett starkt jord- och skogsbruk som ger sysselsättning och öppet landskap. Vi arbetar för en vård- och omsorgsverksamhet som ska vara av hög kvalitet och ligga nära till och för en service i övrigt som är värd namnet. Tyvärr är vi för få som inser nödvändigheten av en målmedveten decentraliseringspolitik för livskraft och framtidstro i hela landet.

När jag gör företagsbesök hemma i Dalarna träffar jag kreativa entreprenörer, människor engagerade i lokala utvecklingsgrupper, kommunala företrädare m.m. Då känns det trots allt hoppfullt. Idéer, engagemang, vilja och kraft finns. Glesbygdsforskaren Ronny Svensson har i några debattartiklar på senare tid på ett som jag tycker bra sätt presenterat såväl strategi som konkreta förslag till åtgärder för att vända utvecklingen. Jag delar i mångt och mycket hans tankar.

För Dalarnas del, och det är överförbart på andra län, anmodas bl.a. kraftsamling och samsyn, långsiktig uthållighet och satsningar på länets "guldägg". Hela befolkningens engagemang krävs för att lyckas skapa ett stabilt utvecklingslän. Ronny Svensson har många kloka synpunkter på regionalpolitik och på hur landsbygden och Småortssverige kan utvecklas. Regeringen borde ta till sig hans åsikter och kompetens. Politikens viktiga uppgift måste vara att ge bästa tänkbara förutsättningar. Villkoren mellan stad och land måste göras mer rättvisa. Det bara måste vi klara.

Herr talman! Då krävs handling. Jag har några exempel på åtgärder som jag tycker är mycket angelägna. Det är att rusta vägarna och göra dem körbara året om samt att satsa på vägsträckor som länen prioriterar, t.ex. i Dalarnas fall att åtgärda den s.k. Sala-proppen. Det handlar om att höja reseavdragen, om att utreda en differentiering av bränsle- och fordonsskatt och om bredband till alla hushåll. Det handlar också om att underlätta småföretagsamhet på landsbygden, om att sänka arbetsgivaravgiften och om att förenkla regelverket. Ge lantbruket klara och långsiktiga riktlinjer och stimulera lokal, småskalig produktion.

Vi behöver lagstifta om grundservice i hela landet. Vi behöver ge mer resurser till vård och omsorg samt stimulera mångfald och förnyelsearbete. Vi behöver kraftsatsa på utbildning. Det handlar om att bygga ut distansutbildningen, inrätta Dalauniversitetet och förstärka resurserna för regional forskning. Vi behöver stärka och utveckla den sociala ekonomin och stimulera den kooperativa företagsformen, som många gånger är mycket värdefull just på landsbygden.

Vi behöver satsa på folkrörelserna, gamla som nya. De måste få större och friare resurser för lokal utveckling av service, kultur och utbildning. Vi ska satsa på samlingslokaler, som är mycket viktiga träffpunkter i bygden. Jag tycker självfallet också att vi ska försvara skatteutjämningen, vars syfte är att bidra till att ge likvärdiga livsvillkor i hela landet. Till sist i min exempelsamling: Vi ska återföra en del av vatten-

kraftsproduktionen till kommuner, regioner, där den produceras. 90 % av vattenkraften kommer från skogslänen, bl.a. Dalarna.

Herr talman ! Det här är exempel på åtgärder som skulle ge förutsättningar för livskraft i hela landet. Lokal mobilisering är avgörande viktigt. Kraven är som framgått inte i första hand bidrag utan rättvisa villkor och en regering som tar ansvar för hela landets utveckling.

Anf. 2 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Min gode vän och kollega från Dalarna, Kenneth Johansson, hade en önskelista med – fast tomten har gått hem. Han väntar nu till nästa jul, hoppas jag. Jag minns att när vi diskuterade budgeten var jag särskilt intresserad av Centern. Jag fann då att ni när det gällde arbetsmarknadsinsatser, studieinsatser och regionalpolitiska insatser lade er på en nivå drygt 9 miljarder kronor under majoritetsförslaget, som vann riksdagens gillande.

Nu säger Kenneth Johansson att han inte begär några bidrag. Han begär bara rättvisa. Tja, det brukar väl vara 60–80 miljarder i extra IT-utbyggnad. I går var det väl skattesänkningar på 60 miljarder. Jag tror att det här blir mycket svårt. Det gör mig lite dystert att det är så mycket luftballonger, för det finns ett genuint decentraliseringsintresse, ett genuint bytvecklarintresse, ett genuint bygdeintresse hos Centern. Ta vara på det på ett realistiskt sätt, Kenneth!

Anf. 3 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Jag tackar för de goda råden, och, i den senare delen av inlägget, en klarsynt analys. När det gäller våra satsningar på arbetsmarknaden och studiesatsningarna har vi en annan inriktning. Vi satsar på långsiktighet. Vi satsar på att ge näringslivet goda förutsättningar. På det sättet löser vi långsiktigt de problem som onekligen finns att lösa.

Sedan har vi ett batteri av åtgärder – bredband till alla hushåll och flera andra förslag som jag har redovisat här, förslag som finns inrymda i det budgetalternativ som Centerpartiet har redovisat och står för.

Anf. 4 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Det är väldigt bra med långsiktiga visioner, och det är väldigt bra att ha någon tanke om vad man ska göra på tio års sikt. Men man kan inte betala det genom att strypa de kortsiktigt nödvändiga insatserna. Då skapar man en akut katastrof just i Dalarna.

Jag håller med Kenneth Johansson om att vi har mycket stora problem i skogslänen, och inte minst i bergslagsdelarna av Dalarna. Det kräver en rejäl samsyn av oss dalapolitiker. Men jag tror inte att lösningen är att läsa upp listor till tomten med förslag som saknar all realism och är ofinansierade och funna helt enkelt vara utan värde här i riksdagen. Då får vi ju ett slags dubbelspel som egentligen bara kommer att åsamka dalabefolkningen besvikelse.

Men engagemanget är bra, men engagemang räcker inte för att man ska flyta. Man måste kunna simma och ha rätta tekniken också, Kenneth Johansson. Men det ska vi nog kunna komma överens om.

Prot. 2000/01:53
19 januari

Allmänpolitisk debatt

Regionalpolitik

Anf. 5 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Jag har redovisat delar av Centerpartiets förslag när det gäller regional utveckling som bygger på en mycket klar och tydlig decentraliseringspolitik. Jag har också redovisat de förslag som vi har förankrat helt i vårt budgetalternativ. Och vi står verkligen med båda fötterna på jorden. Det kännetecknar Centerpartiet att vi rättar munnen efter matsäcken och ser till att vi för en realistisk politik.

Anf. 6 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Herr talman! Det var ett intressant anförande som Kenneth Johansson höll utifrån den utgångspunkten att det kunde ha hållits i vilket parlament som helst i den industrialiserade världen, och det är det som är vårt problem. Marknadskrafterna och centraliseringskrafterna i de industrialiserade länderna är så oerhört starka, och få vet vad man egentligen ska göra åt dem. I grunden är det ett jättelikt problem att ingen vet det. Det är på samma sätt i USA och i Tyskland. I Tyskland som man upplever som mycket tätbefolkat har man precis samma problem i vissa delar av landet.

Jag noterade hastigt att Kenneth Johansson vill rusta upp vägarna, höja reseavdragen, ge bredband till alla, sänka arbetsgivaravgifterna, satsa på vård, omsorg och mer utbildning, ha differentierad fordonsskatt, ge mer resurser för lokal utveckling, ge mer pengar till samlingslokaler och försvara skatteutjämningen. Det sista tycker jag är jättebra. Men jag har två frågor: Med vad ska detta betalas? Med vem ska Kenneth Johansson försvara skatteutjämningen?

Anf. 7 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Svaret är att marknadskrafterna är starka, och koncentrationstendenserna är tydliga. Den regering som vi för närvarande har har väldigt svårt att göra någonting åt det. Därför krävs det en kraftsamling från många partier. Och Centerpartiet vill verkligen vara en deltagande part för att se till att vi ska få en livskraft i hela vårt land och se till att vi ska ge likvärdiga förutsättningar så att regional utveckling och de åtgärder som jag har gett exempel på ska kunna leda till det.

De förslag till åtgärder som jag har redovisat finns med i Centerpartiets budgetalternativ. En del föreslår vi på lite längre sikt, och en del föreslår vi omedelbart. En del behöver utredas, och en del är tankar och idéer. Jag utgår ifrån att Arne Kjörnsberg och jag är överens om att det är i detta forum som de tankar och idéer som vi har ska mötas och stötas.

Anf. 8 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Herr talman! Självklart är det så, Kenneth Johansson. Det är därför som jag går hit och diskuterar regionalpolitik med en företrädare för Dalarna. Men problemet är: Med vad ska detta betalas? Med vem ska han göra upp om detta? Ska han göra det med det parti som på tre års sikt ska sänka skatterna med 100 miljarder och på tio års sikt ska ta bort var tredje skattekrona? Jag antar nämligen att inte ens Kenneth Johansson vågar tro att Centerpartiet ska ha egen majoritet efter nästa val. Välkommen, låt oss lugnt och sansat resonera om dessa saker. Men, Kenneth Johansson, en sak är ett oftergivligt krav från oss: Räkna inte med några dynamiska effekter. Pengarna ska in. Sedan kan vi resonera om hur vi

ska använda dem. Då tycker jag att många av de förslag som Kenneth Johansson har är alldeles utomordentligt bra. Men slarva inte med pengarna en gång till.

Prot. 2000/01:53
19 januari

Allmänpolitisk debatt

Regionalpolitik

Anf. 9 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Centerpartiet står inte för några drastiska skattesänkningar som vi inte har möjligheter att finansiera och som riskerar att försämra förutsättningarna för service, vård, omsorg och andra nödvändiga satsningar som ska göras.

Vi tycker att man ska göra skattesänkningar, men i den takt och på den nivå att vi ser att vi klarar av både de utgifter och de kostnader som finns, och på det sättet se till att vi värnar en bra fortsatt service. Däremot finns det områden där skattesänkningar är nödvändiga, och det gäller inte minst i fråga om företagandet – arbetsgivaravgifter etc.

När det gäller skatteutjämning, som var ett område som Arne Kjörnsberg tog upp, tror jag att vi mellan våra partier, och jag hoppas att det även finns fler, är mycket klara över att vi ska ha en fortsatt skatteutjämning så att vi ska kunna ha en bra service och verksamhet oavsett var i landet som vi bor och verkar.

Anf. 10 INGVAR ERIKSSON (m):

Herr talman! Gårdagskvällens debatt om de regionalpolitiska frågorna har berört många viktiga områden som är av avgörande betydelse för landsbygdens utveckling. Vi kan alla konstatera att många av landets små kommuner även under år 2000 förlorat befolkning. De största förlorarna är skogslänen i norr som förlorat 11 000–12 000 personer under det gångna året. Men även andra delar av landets gles- och jordbruksbygder har drabbats mycket hårt.

Många ungdomar flyr landsbygden för utbildning och arbete på annat håll, och befolkningen blir allt äldre. Även om boendekostnaderna är lägre på landsbygden, leder de höga drivmedelskostnaderna och bristen på arbetstillfällen till vikande befolkningstal. Förutsättningarna för företagande och investeringar måste förbättras om en vändning i positiv riktning ska kunna ske på landsbygden.

De areella näringarna har något nämnts tidigare i debatten som viktiga för landsbygdsutvecklingen. Och jag vill påstå att det också måste gälla för framtiden. Vi vet ju alla att där jordbruk och livsmedelsproduktion drivs vidare vinner vi också ett öppet och varierande landskap. Härigenom skapas också fortsatta möjligheter för en god utveckling inom andra näringar, inte minst för turismen i vårt land.

Herr talman! Den senaste tidens debatt kring livsmedelsproduktion, inte minst köttkonsumtionen och BSE-situationen i Europa, har bidragit till att många ställer frågor om hur produktionen sker och om vi som konsument kan lita på den mat som saluförs i vårt land. Vi har upplevt en yvig debatt som också innehållit en hel del överdrifter som skapat oro av helt omotiverat slag.

Då statsministern i samband med julhelgen gjorde uttalanden om olust inför köttätande och oro för djurs lidande bidrog han till en debatt som skadar den svenska produktionens förutsättningar. Det är särskilt betänkligt mot bakgrund av att statsministern måste veta att det regelverk

som gäller för djurhållning, slakt och vidareförädling samt miljö i Sverige är bland de allra hårdaste som gäller i världen.

Självklart har statsministern sin fulla rätt att tycka och äta vad han vill, men nog kan man begära av en statsminister att han ska vara mera aktsam om orden och spela mindre på de strängar som leder till en osaklig debatt och en oro som inte är motiverad. Vi har t.ex. ett livsmedelsverk i Sverige som på ett ansvarsfullt och oberoende sätt står för den övergripande livsmedelskontrollen i landet. Livsmedelssäkerheten står i centrum, och så har det varit i Sverige sedan 50-talet. Vi kan erinra oss salmonellautbrottet som satte fart på dessa frågor.

Då det gäller den allvarliga BSE-situationen, som skapat oro i många EU-länder, kan dock konstateras att de åtgärder som nu vidtas också här i Sverige, där vi ännu inte haft något fall, sker på ett betryggande sätt. Jag ska inte nu fördjupa mig ytterligare i frågan utan hoppas återkomma vid den särskilda debatt som ska hållas i riksdagen om ett par veckor.

Jag vill, herr talman, i stället ta upp den viktiga frågan om det svenska jordbrukets konkurrensförutsättningar. Det har avgörande betydelse för landsbygdens utveckling att det svenska jordbruket får förutsättningar att konkurrera på rimligt lika villkor. Skatter och avgifter måste harmoniseras med vad som gäller inom övriga EU-länder.

Konkurrens på lika villkor kommer att leda till att svenska konsumenter också i framtiden ska få tillgång till svenskproducerat. Det är nu över tre år sedan den s.k. Björkska utredningen om det svenska jordbrukets och livsmedelsindustrins konkurrensförhållanden lades fram med förslag till åtgärder, men ännu har mycket lite genomförts. Fortfarande ligger den höga dieselskatten kvar, och den har t.o.m. ökat vid årsskiftet. Dessamma gäller de höga handelsgödselskatterna som ligger kvar och som inte har sin motsvarighet i övriga EU-länder.

Jag känner stor oro för att strukturomvandlingen inom svensk livsmedelsproduktion går så snabbt, om inga konkreta förslag läggs fram, att landsbygden kommer att drabbas mycket hårt. Vi moderater kommer fortsatt att kräva såväl sänkta dieselskatter som att handelsgödselskatter sänks kraftigt. Dieselskatten bör sänkas till 53 öre per liter, och kväveskatten bör över huvud taget inte tas ut. Om det är så som det sägs att regeringen har för avsikt att lägga fram förslag om en återföring av kväveskatten och gödselskatten menar vi att det är en administrativt krånglig väg. Det är mycket enklare att i stället för återföring inte ta ut skatten. Det blir billigare och enklare och ger resultatet att man får en stärkt konkurrenskraft för det svenska jordbruket.

Till sist, herr talman, vill jag be alla betänka hur det svenska landskapet och den svenska landsbygden skulle komma att se ut om våra köttproducerande djur försvinner från hagarna. Det gäller allt att vi politiker försöker bidra till att vi framöver får en saklig debatt kring livsmedelsproduktionen i Sverige. Jag är övertygad om att en vetenskapligt underbyggd kunskap tillsammans med den beprövade erfarenhet som vi har i vårt land kring djur och matproduktion ska kunna säkra en levande landsbygd även i framtiden. Vi har alla ett stort ansvar. Dessa frågor är bland de viktigaste också vad gäller regionalpolitiken. Det är tyvärr så att dessa frågor inte efter tjänst och vikt har uppmärksamats i årets allmänpolitiska debatt.

Herr talman! Som stockholmare får man passa sig lite grann när man deltar i en regionalpolitisk debatt. Det är så lätt att bli beskyldd för att raljera, att inte ta problemen på allvar. Men jag med mitt lantliga förflutna kanske kan göra anspråk på att bli trodd när jag säger att vi stockholmare förstår att glesbygden har problem. Det råder ingen tvekan om det. Det råder brist på arbete, brist på ungdomar, brist på vägar och brist på mycket mer. Mot den bakgrunden är det mycket tungt att konstatera att flera av de åtgärder som vidtagits i syfte att ge glesbygden bättre förutsättningar ibland resulterar i dess motsats.

Det är inte bara hoten från växande vargflockar – förlåt, det kanske var raljerande – som ökar i glesbygden. Även de ekonomiska hoten från tomma lägenheter ökar.

I förrgår offentliggjorde SABO, Sveriges allmännyttiga bostadsföretags organisation, en rapport om hur det faktiskt förhåller sig i de områden som har förbyggt sig. 42 500 lägenheter beräknar SABO kommer att vara tomma år 2010 därför att prognoserna för det framtida bostadsbehovet slagit fel eller kommer att slå fel i 145 av de mest utsatta SABO-företagen. Detta är inte gratis. Sammanlagt beräknar SABO att det hela går på 28,8 miljarder kronor. SABO har den principiella uppfattningen att staten på ett eller annat sätt borde ta den kostnaden. Men kommunala bostadsföretag är lika kommersiellt ansvariga juridiska personer som vilket annat företag som helst. Så det som ligger närmast till hands är naturligtvis omfattande konkurser, kan man tycka!

SABO hävdar dock i rapporten att det borde vara ett statligt ansvar att klara dessa förluster. Ser man det hela principiellt kan det faktiskt finnas vissa argument för ett sådant synsätt, även om de kanske inte håller ända fram. Den socialdemokratiska bostadspolitiken har varit en huvudanledning till att resultatet har blivit som det har blivit. Den centraldirigerade bostadspolitiken har lett kommunerna i en överproduktion av lägenheter – kanske borde man säga förlett kommunerna. I många kommuner har säkert ambitionen varit att förleda bostadsproduktionen in i en överproduktion av hyresbostäder på andra bostadstypers bekostnad. Vad än orsaken är har det lett till en allmän överproduktion av bostäder. Inte är det meriterande för den förda socialdemokratiska bostadspolitiken.

Man kan naturligtvis inte heller fränkänna de enskilda kommunerna sitt ansvar för resultatet. De borde inte ha låtit sig ledas av en ideologiskt ambitiös statsmakt – lika lite då som de bör göra det i dag.

Man kan också säga att det är styrelserna och företagsledningarna i dessa företag som brustit mest. Aktiebolagslagen lägger ett tämligen tydligt och självständigt ansvar på styrelseledamöterna. De har brustit i marknadsansvar och inte i tid sagt nej till uppmaningar – stundtals uttalade som order – från kommunfullmäktige och kommunstyrelser i dessa kommuner. Investeringarna är nu förlorade pengar, och ytterligare pengar kommer att förloras i samband med kostnaderna för byggnadernas undanröjande. Förlusten blir dubbel. Glesbygdskommunerna dignar under det ekonomiska trycket. Gud give att man lär sig av detta och drar de rätta marknadskonsekvenserna för framtiden.

Mycket har varit fel, men glesbygdens bostadsöverskott är ett exempel på att regionalpolitik inte endast är en fråga om större investeringar med hjälp av skattepengar. Skulle man ta de pengar som behövs för att

fylla de förlusthål som jag nu talat om blir det lika mycket pengar som Dennispaketet skulle ha kostat – inte för staten, för det var ju huvudsakligen bilisterna som skulle betala det. Men det stoppades ju av den dåvarande socialdemokratiska politiken, vilket i sin tur lett till att, förutom att trafiken i Stockholmsområdet nu inte fungerar, vi i Stockholm inte har möjlighet att ta emot de glesbygdsbor som söker sig till Stockholmsområdet för att få jobb och lön eller av andra skäl.

Nu blev det alltså inte något Dennispaket. Trafikapparaten är nedkörd. Stockholmsarna får ägna 47 timmar eller en hel arbetsvecka mer årligen åt arbetsresor än den genomsnittlige svensken.

Ingen järnvägsbana över Mälaren har tillkommit på över 130 år.

För att få i gång ett omfattande bostadsbyggande för dem som vill bo i Stockholm eller dess omedelbara närhet krävs att man skaffar sig ett delvis nytt perspektiv på den centrala mellansvenska bebyggelsen. Regionen visar redan i dag tendenser till tillväxt som tar till vara de stora möjligheterna för ett flerkärnt bostads- och arbetsplatsområde runt Mälarens stränder.

De förbättrade järnvägarna och motorvägarna mot Eskilstuna och Västerås är de första stegen mot en sådan utveckling, och det är steg som redan har blivit en framgång i form av stor resandeström på de nya kommunikationerna. Men naturligtvis skulle en mycket större effektivitet kunna åstadkommas för detta kommunikationssystem om sammanbindningen mellan Västerås och Eskilstuna gjordes tillgänglig för höghastighetståg och om all motorvägstrafik gick över Kvikksund.

Mälardalen skulle inom detta begränsade område faktiskt kunna bereda goda alternativ till en alltför koncentrerad bosättning och arbetsplatsetablering i omedelbar anslutning till Stockholms stads nuvarande jurisdiktionsområde.

Bostads- och arbetsplatsmiljöerna i detta område är bland de mest attraktiva i norra Europa. Vi kan ta vara på denna möjlighet och låta storstadsområdet tämligen harmoniskt expandera – ett område där många av dem som flyttat från glesbygden och också framtida näringsbranscher kommer att kunna känna sig väl till mods i en flerkärnt region med många friområden.

Regionalpolitik, herr talman, är nämligen också en fråga om hur man utan förlamande restriktioner låter tillväxtregionerna utvecklas och hur de kan kompletteras och stimuleras.

Anf. 12 JOHNNY GYLLING (kd):

Herr talman! Jag kommer att fokusera mitt anförande på situationen i mitt hemlän Blekinge och då särskilt tala om infrastrukturens betydelse för utveckling och välfärd. Då menar jag den fysiska infrastrukturen.

Jag kommer också att anknyta till regeringens tre ”E:n” som är huvudfrågorna för EU-ordförandeskapet: *Employment*, *Enlargement* och *Environment*, eller på svenska: arbetstillfällen, utvidgningen samt miljön.

Tidigare har Blekinge haft prägeln av ett krislän som varit helt beroende av statliga åtgärder. Stora industrier och militär verksamhet har dominerat länet och i rationaliseringens tidevarv krymper nu dessa arbetstillfällen drastiskt. Den senaste nedläggningen skedde den 31 oktober 2000, då KA 2 med närmare 250 anställda lades ned.

I ett längre perspektiv kan man ändå säga att trenden nu har vänt. Utvecklingen av Blekinge Tekniska Högskola har tillsammans med IT- och telekomföretagen betytt att flera tusen nya jobb skapats som i viss mån kompenserar industrins och militärens tillbakagång. Trots detta är den öppna arbetslösheten i Blekinge fortfarande högre än genomsnittet i landet, och många äldre arbetslösa har svårt att komma in på arbetsmarknaden igen.

Employment handlar om arbetstillfällen.

För att fler företagare ska våga expandera och anställa fler människor, för att högskolan ska kunna utvecklas till universitet och vara attraktiv och för att fler turister ska kunna njuta av Sveriges trädgård behövs det en utbyggd infrastruktur. Överallt i världen där man bygger ett samhälle bygger man vägar, både av asfalt och av järn, eller så använder man sjövägen eller luften för att bedriva handel och bygger på så sätt upp en välfärd. Infrastrukturen är alltså fundamentalt viktig för välfärden i ett samhälle, särskilt för Sverige som är ett glest befolkat, avlångt land i utkanten av Europa, särskilt också för Blekinge som är ett litet län beläget i ett hörn av Sverige, ofta bortglömt när man planerar infrastruktur.

Blekinges geografiska läge har före järnridåns fall varit en nackdel för länet. För kommunikationerna har sydöstra hörnet varit en ändstation, en återvändsgränd. Men nu är det annorlunda. Nya färjeförbindelser har startat till Polen och Lettland. Många företag i södra Sverige handlar nu med dessa länder och även med Litauen. De är beroende av goda kommunikationer.

Enlargement handlar om utvidgning.

Ska vi eller ska vi inte öka handeln med ansökarländerna runt Östersjön? Om det ligger allvar i Sveriges strävan att påskynda EU-utvidgningen måste det innebära en strategi för ökat handelsutbyte med dessa länder och med dagens EU-länder. Det leder då till att vi behöver en infrastruktur för detta och då är, enligt min mening, sydöstra Sverige en viktig del att satsa på.

Blekinge kustbana behöver elektrifieras för att man ska kunna köra gemensamma regionaltåg i hela Sydsverige, men också för miljöns skull. Efter många års kamp har regering och riksdag äntligen beslutat att en elektrifiering ska ske. Men eftersom inte några pengar – vad jag känner till – har öronmärkts för detta och Banverket saknar pengar för redan uppgjorda planer finns det anledning att bevaka detta ärende.

Kustpilen är en tågsuccé som numera har fått problem med överfulla tåg och har svårt att hålla tiderna. Kustpilen är omtalad över hela landet. Men hur många har hört talas om ”komfortkometen”? Det är SJ:s omtalade rälsbuss mellan Karlskrona och Emmaboda som fått detta namn av resenärerna. Jag åkte häromdagen med ”komfortkometen”. Det var kallt, skakigt, bullrigt och det gick långsamt. Det har utlovats nya eltåg till denna bana, men vi har nu fått veta att de ska gå till Mälardalen. SJ slår ut med händerna och skyller på Rikstrafiken och Näringsdepartementet. Ingen vet vem som har ansvaret. Upprustningen av banan mellan Karlskrona och Emmaboda skjuts hela tiden framåt hos Banverket. Det är olyckligt.

Bilturismen ökar i Blekinge och den stora genomfartsleden E 22 är olycksdrabbad och farlig att åka på. Vägverket redovisar att trafiksäkerhetstillståndet på E 22 mellan Kalmar och Sölvesborg är bland det sämsta

i landet vad gäller stamvägar med hög trafikintensitet. Länets företrädare har uttalat ett starkt intresse för att använda alternativ finansiering såsom PPP, *Public Private Partnership*, till att investera i en fyrfilig E 22. Jag har anledning att tro att min bänkkollega Karin Olsson kommer att understryka detta i sitt anförande strax.

En motorväg gör förvisso intrång i miljön, men det är också allmänt känt att jämn hastighet och inga köbildningar sänker bilarnas bränsleförbrukning drastiskt, så även för miljöns skull kan man förespråka en fyrfilig väg ända från Malmö till Norrköping.

Det finns fler projekt som är nödvändiga i Blekinge, att bygga ut Tvärleden – vägen mellan Olofström och Markaryd – och att bygga Sydostlänken – en ny järnvägssträckning sista biten mellan Kustbanan och Olofström. Det görs enorma infrastruktursatsningar i olika delar av landet. Det gäller t.ex. Öresund, Botniabanan och Stockholm. Även om alla företrädare tycker att det behövs mer, så satsas det mycket pengar – och det är verkligen inget fel i det. Sverige behöver tillväxt och framkomlighet överallt. Men det lilla länet i sydost är bortglömt. Växande förbindelser över Östersjön är av nationellt intresse och inte bara en fråga för vart och ett av länen längs kusten. De satsningar på järnvägarna som jag har räknat upp handlar naturligtvis också om miljöfrågor – *environment*, som det benämns i EU-sammanhang.

I Blekinge finns i dag en kraft hos människorna. Det är en kraft att bygga vidare på för en god livsmiljö. Vi får väl se vad Björn Rosengren presenterar här i höst med den infrastrukturproposition som vi har väntat på under lång tid.

Vi vet att en trädgård växer underifrån, herr talman. Men den behöver vattnas ovanifrån. Blekinge kallas för Sveriges trädgård. Det är statens uppgift att vattna den trädgården med bättre infrastruktur.

Anf. 13 KARIN OLSSON (s):

Herr talman! Precis som Johnny Gylling kommer jag att fokusera mitt anförande på Blekinge.

Den snabba utvecklingen har ändrat förutsättningarna för Blekinge och sydöstra Sverige. De positiva förändringarna i Öst- och Centraleuropas länder ger helt nya möjligheter för samarbete i olika frågor. Den södra delen av Östersjön är den befolkningstätaste delen av hela regionen.

Blekinge har ett strategiskt läge för att knyta samman länderna i södra Östersjön, inte minst med stöd av samarbete inom olika EU-program. Möjligheterna för länet att hävda sig i ett mer internationellt sammanhang är starkt avhängigt av om det finns goda kommunikationer. Detta har inte bara betydelse för Blekinge utan är i hög grad en viktig fråga för landets transportsystem för att optimalt kunna utveckla nya marknader i Öst- och Centraleuropa. Särskilt med Polen växer handeln kraftigt. Blekinge har i dagsläget Sveriges största passagerartrafik till Polen.

Förväntningarna på utvecklingen av Östersjöområdet är stora, och många bedömare menar att det kommer att bli en av Europas viktigaste tillväxtregioner. Regeringen har på olika sätt visat att integrationen i Östersjöområdet ska intensifieras ytterligare.

Kommunikationerna i öst-västlig riktning kommer också att spela en viktig roll i utvecklingen av handel och turism mellan Baltikum och

Sverige, Danmark och Nordtyskland. Redan ser vi hur transporterna ökar i detta transportstråk.

Sveriges framträdande roll i det nya Östersjösamarbetet är glädjande, och måste utnyttjas på bästa sätt. För Blekinges del är detta mycket positivt. Det är dessutom viktigt att vi är med och skapar välstånd i de nya demokratierna – ett välstånd som på sikt skapar en närmarknad för våra egna produkter.

Om vi inte gör något nu skapas handelsförbindelser för lång tid framöver med övriga länder i Västeuropa. Detta kan bli en ödesfråga för hela vårt land och för vår framtida välfärd.

Infrastrukturinvesteringarna i sydöstra Sverige är och har varit mycket återhållsamma jämfört med Sverige i övrigt. Av flera skäl är det viktigt att förbättra sydöstra Sveriges infrastruktur och då särskilt i Blekinge. Det finns många angelägna lönsamma infrastrukturprojekt som har mycket hög s.k. samhällsekonomisk avkastning. Några exempel är väg E 22, riksväg 29, riksväg 30 och Tvärleden.

Sverige behöver dessutom nya alternativa miljövänliga transportkorridorer för trafik riktad söderut.

En av de mest uppenbara bristerna i Blekinges infrastruktur är väg E 22, precis som Johnny Gylling sade tidigare. Många avsnitt av E 22:an har undermålig standard. Vissa avsnitt har endast cirka sju meters bredd, med trafikmängder på ca 10 000 fordon per dygn.

Herr talman! Med hänsyn tagen till trafikintensiteten och de svåra olyckor som skett på E 22:an bör en utbyggnad till fyra körfält, dvs. motorväg, ske med det snaraste. E 22:an utgör också ett utomordenligt bra alternativ för finansiering genom PPP, *public-private partnership*, inte minst med hänsyn tagen till det stora intresse som sydsvenskt näringsliv visat för en utbyggnad av vägen.

Regioner och kommuner längs E 22:an, dvs. Region Skåne, Region Blekinge, Regionförbundet i Kalmar län och ÖSTSAM, som omfattar Östergötlands län, har tillsammans med Sydsvenska Industri- och Handelskammaren och Östsvenska Handelskammaren bildat ett partnerskap för E 22:an. Syftet är att åstadkomma en upprustning av E 22:an betydligt tidigare än vad nuvarande planer medger.

Det råder enighet om att E 22:an, som sträcker sig från Trelleborg/Malmö i söder vidare genom Skåne, Blekinge, Kalmar län och norrut till Norrköping, ska byggas ut till en högklassig väg. På sträckan Malmö–Kalmar finns en enighet om att standarden måste vara fyrfältsväg, dvs. motorväg.

I de nu gällande planerna finns betydande belopp upptagna för en ombyggnad av E 22:an, vilket skulle ha inneburit att ett antal delsträckor byggts om under den kommande 5–10-årsperioden. Men med de senareläggningar som nu sker och har skett kommer standarden på vägen under överskådlig tid att vara mycket bristfällig och därmed hämma den positiva regionala utveckling som nu sker inte minst i Blekinge. Detta vore stor till nackdel för regionen.

Nya finansieringsgrepp krävs därför av staten för att möjliggöra en tidigareläggning av utbyggnaden av E 22:an.

I enlighet med det förslag som förts fram av det partnerskap som jag nämnde tidigare yrkar vi på att E 22:an på delen Hurva–Söderåkra tas med bland de projekt som ska finansieras genom den s.k. PPP-modellen.

Prot. 2000/01:53
19 januari

Allmänpolitisk debatt

Regionalpolitik

Med en sådan modell skulle det vara möjligt att denna del av E 22:an är utbyggd inom tio år.

Under den senaste tiden har vi uppmärksammat att det underlag i form av sysselsättningsprognoser, trafikflödesberäkningar m.m. som bl.a. tas fram av SIKA bygger på felaktiga förutsättningar. I Blekinge förutsätts t.ex. en sysselsättningstillväxt fram till 2010 som långt understiger den redan i dag uppnådda sysselsättningen. SIKA tycks inte ha uppmärksammat den regionala förändring som sker och har skett i Blekinge.

Satsningen på Blekinge kustbana har blivit en förebild för hela landet. Både elektrifiering och kurvrätning av banan är motiverade med hänsyn tagen till den stora trafikpotential som banan har.

Kustbanan måste kunna köra över Öresundsbron som i sin tur kräver elektrifiering. Det är glädjande att regeringen nu uppdragit åt Banverket att planera så att byggstart kan ske 2004. Men utöver elektrifiering krävs ytterligare insatser för att minska restiden och öka servicen längs banan. Detta är ett exempel på att det lönar sig att arbeta långsiktigt och enträget.

Under minst tio år har arbetet pågått för att få till stånd en rejäl upprustning av den pulsåder som kallas Blekinge kustbana.

Herr talman! Jag vill avsluta med att säga att Blekinges tillväxt är bland de bästa i landet. Nu måste staten se till att infrastrukturen inte blir en begränsande faktor för fortsatt tillväxt. Jag instämmer i det som Johnny Gylling sade; jag hoppas att staten vill vara med och vattna Sveriges trädgård.

Anf. 14 JAN ERIK ÅGREN (kd):

Herr talman! Jag är egentligen en av alltför få representanter för den svenska glesbygden och inlandet. Att bo så ger värdefulla och ibland ganska kostsamma insikter i hur det är att leva i glesbygd. För många innebär det många, långa och kostsamma resor. Bensinen är dyrare än i storstadsområdena, där kollektivtrafiken dessutom är ett verkligt och i regel fungerande alternativ.

När jag hade bott i Ramsele i västra Ångermanland i Sollefteå kommun i Västernorrland ett antal år tittade jag på befolkningssiffrorna. De var minst sagt bekymmersamma. Från 1954 till 1984 hade socknen minskat från 5 500 till 2 200 personer, dvs. med över 60 % på 30 år. Jag kunde räkna ut att om det fortsatte på samma sätt och jag bodde kvar där så skulle jag bli ensam i Ramsele. Det var ett ganska dystert framtidsperspektiv.

Jag tror inte att det är så många i den här kammaren som lever i en socken som har haft en så dramatiskt negativ befolkningsutveckling.

Herr talman! Trots allt detta är Ramsele i dag ett kommundelscentrum med en hel del service och framtidstro. Befolkningsminskningen har bromsat upp, det har startats nya företag och det finns idéer inför framtiden. Vi som bor där försöker på ett positivt sätt att utveckla den region vi bor i.

Ett mycket konkret exempel på detta är den ansökan som nu görs för att Svensk Bilprovning ska etablera en bilprovningsstation i Ramsele. Jag vill uttala ett starkt stöd för detta. Skälen för en sådan etablering är många. I det tänkta upptagningsområdet för en sådan här station finns ungefär 9 000 personer. Näringslivet i regionen domineras av skogsbruk.

Råvaran levereras i stor utsträckning till kustens industrier. En vidareförädling sker också i flera sågverk och snickerier. Åkerinäringen är en stor arbetsgivare. I hela västra området finns ungefär 450 företag. Den som bor i Ramsele tätort har i dag ca 16 mil tur och retur till Sollefteå bilprovning.

En bilprovning i Ramsele skulle enligt beräkningar kunna innebära inbesparingar av resor motsvarande upp till tio varv runt jorden. Miljöskälet är alltså mycket starkt. Bränslekostnaderna är ett annat skäl. Den restid och arbetstid som skulle sparas in är ytterligare ett skäl. Det finns alltså ett antal skäl för en etablering i Ramsele. Det skulle också i övrigt medföra en viktig och positiv förändring för ett inlandscentrum. Detta är viktigt för att hela Sverige ska kunna leva.

Herr talman! Tidigare i debatten har vi hört en mängd exempel på problem som finns. I stället för att fylla på den raden skulle jag vilja ge ett exempel på vad som händer när man får respons för berättigade krav. Det gäller åtgärder för att förbättra vägnätet.

Jag har talat med ett av de många åkerier som vi har i västra området, Brorssons Åkeri AB, som under en femårsperiod, 1993/94–1998/99, minskat sina kostnader för däck med drygt 40 %. Också underhålls- och reparationskostnader och andra kostnader har minskat en del. Den kostnadsminskningen beror främst på den upprustning som skett av länsväg 331 mellan Ramsele och kusten. Det är en av de tyngst belastade vägarna i länet och i norr.

Bättre vägar ger mindre däcksslitage, lägre kostnader för reparationer, underhåll och bränsle samt en bättre arbetsmiljö för chaufförer och en bättre totalmiljö.

Det bör gälla rent generellt i andra delar av Västernorrland också. En upprustning av riksväg 90 skulle säker medföra liknande förbättringar, liksom en upprustning av vägar inom Örnköldsviksområdet och i Medelpad. Där vägunderhållet är eftersatt kan man minska kostnaderna om man får upp vägstandarden på en rimlig och acceptabel nivå.

Kritiken för att det är som det är i dag riktar jag inte mot Vägverket, som gör ett bra arbete utifrån de anslag de får. Däremot är riksdag och regering ansvariga för det. Jag vill påminna om att Kristdemokraterna anslagit sammanlagt 9 miljarder mer än regeringen till vägunderhåll för detta år och de kommande två åren. Det är allvarligt att regeringen inte är beredd att göra en kraftfull satsning på detta område. Det är synnerligen angeläget för Västernorrland och andra län med eftersatt vägunderhåll.

Bra vägar är också viktiga för säkra och snabba ambulanstransporter och brandkårs- och polisutryckningar. Detta är viktigt för allas vår trygghet och säkerhet. Bra vägar året runt är också viktiga för den befolkning som berörs samt för turist- och besöksnäringen.

En kraftfull satsning på vår infrastruktur och framför allt på vägnätet skulle minska de nackdelar som Norrlandslänen i dag dras med liksom allt prat om mer stöd. Mer jämlika förutsättningar är bättre för hela samhället.

Även järnvägen är en viktig del av en fungerande infrastruktur. Botniabaneprojektet är en satsning som hela landet har nytta av, men man måste klara de miljökrav som ställs.

Vi behöver så långt som möjligt samma förutsättningar för boende och företagande i vår del av landet som genomsnittssvensken har. Då blir

det också lättare för oss att få livskraftiga företag och därmed jobb och förutsättningar för en levande bygd. Då blir det också lättare att få den framtidsstro som krävs för att ungdomarna ska välja att stanna kvar i bygden eller komma tillbaka efter avslutad utbildning. Då blir det också lättare för företagen att erbjuda jobb. Utan framtidsstro och nya jobb dör glesbygden.

Herr talman! Kravet på en återbäring på vattenkraftselen var uppe till omröstning före jul och avslogs. Med stöd av Moderaterna skulle det ha blivit en utredning, liksom om Socialdemokraterna hade sagt ja. Men ingen av Västernorrlands s- eller m-ledamöter ville ens utreda frågan.

Avslutningsvis vill jag även den här gången upprepa de krav som vi kristdemokrater upprepade gånger har framfört om att transportnäringen måste få rimliga konkurrensvillkor i jämförelse med företag i andra länder. Det är djupt tragiskt med det stora antalet konkurser som drabbat åkerinäringen det senaste året. Det går inte att undvika misstanken att en del av dessa varit onödiga och berodde på att svenska företag har åtskilligt sämre villkor än företag i de främsta konkurrentländerna.

Regeringen känner väl till de problem som finns både för glesbygdsboende i Västernorrlands län och för transportnäringen. Det är hög tid att handla. Det är beklagligt att den regionalpolitiska propositionen dröjer. Den behöver komma snarast. Västernorrland behöver stärkta möjligheter för att kunna fortsätta att vara ett av Sveriges största exportlän.

Anf. 15 HELENA HÖIJ (kd):

Herr talman! Vi debatterar nu under rubriken Regional balans. Vi har hört flera talare i dag och i går kväll poängtera vikten av satsningar i alla Sveriges regioner. Jag håller med om detta, men det måste också gälla storstadsregionerna.

Huvudstaden är en motor inte bara för den här regionen och dess invånare utan för Sverige som helhet. Satsningar på Stockholm står inte i motsättning till satsningar på andra orter eller i andra regioner i Sverige. Stockholm konkurrerar i första hand med storstadsregioner runt Östersjön och i övriga Europa.

I tillväxtområden, inte minst i Stockholm, är bostadsbristen akut. Detta drabbar inte minst ungdomar. De med pengar och kontakter kan alltid skaffa sig en bostad, men de andra blir utan. Det drabbar också många som söker sig till storstäderna för arbetsmarknadens skull. Bostadsbristen blir därmed ett hot även mot den ekonomiska tillväxten.

Vid sidan av bristen inom bostadsförsörjningen är en otillräcklig kapacitet i trafiken det som mest hotar en fortsatt positiv ekonomisk utveckling av den här regionen, liksom många andra regioner. Värdet av förseningarna i Stockholmstrafiken uppgår till ungefär 7 miljarder. Det är mycket pengar. Detta är naturligtvis förödande och hotar Stockholms förmåga att vara just hela Sveriges motor.

Investeringarna i utbyggnad och underhåll är för små, och det finns knappast någon annan del av landet där slitage och kapacitetsbrist är ett så påtagligt problem som i vårt län. Köer och trängsel genererar dessutom stort miljöslitage.

En förutsättning för ekonomisk tillväxt och för att regionen ska ha ett fortsatt internationellt konkurrenskraftigt näringsliv är också att det i regionen finns en kvalificerad och omfattande utbildning och forskning.

Men Stockholm hade läsåret 1998/99 den lägsta rekryteringen i landet till högskolan. Regionen är i dag underförsörjd med platser inom den högre utbildningen. Vi har färre högskoleplatser än vad som motiveras av vår befolknings storlek och långt färre än vad arbetsmarknaden efterfrågar. En grundläggande förutsättning för kunskap, kompetens och utvecklingsmöjligheter är att regionen kan tillgodose behovet av högre utbildning.

Herr talman! Jag fortsätter min probleminventering med polisen. I Stockholmsregionen finns det i genomsnitt bara en närpolis på 1 800 invånare. Säg vad man vill, men så särskilt nära känns det inte. Riket som helhet har en närpolis på 1 400 invånare. Det innebär att regeringen sviker områden där brottsligheten är som högst och det förebyggande arbetet behövs som bäst.

Förutom de nedskärningar inom polisen som tyvärr drabbat alla polisdistrikt får Stockholm tilldelning av resurser efter folkmängd, inte efter faktiska behov. Stockholmspolisen tvingas därför ta resurser från närpolisen till akut uttryckningsverksamhet och evenemang.

Stockholmsregionens utveckling är i dag i många avseenden beroende av den nationella politiken. Enligt min mening är det rimligt att stockholmarna själva får mer att säga till om när det gäller utvecklingen av den egna regionen. En av grundstenarna i kristdemokratisk politik innebär just detta, nämligen den s.k. subsidiaritetsprincipen som säger att det en gemenskap, t.ex. kommunen, på ett ändamålsenligt sätt kan sköta ska den också få sköta. De överordnade gemenskaperna, t.ex. staten, har en skyldighet att stödja där så behövs.

I stället för att medverka till en förstärkt lokal demokrati har den kommunala självständigheten naggats i kanten på olika sätt av den socialdemokratiska regeringen. Regeringen har hittills inte respekterat väljarna i Stockholm och den utveckling de vill se för sin region. Det är inget annat än skamligt att det är på det viset. Borgarråd och landstingsråd är precis lika demokratiskt valda som våra statsråd.

Herr talman! Jag har därför en fråga till representanten för den socialdemokratiska regeringen. Är man beredd att stödja de många initiativ som här tas för en positiv utveckling av huvudstadsregionen, eller tänker man fortsätta med den konfrontation som hittills präglat regeringens ageranden?

I Stockholms stad anvisas mark till bostadsbyggen. Under en femårsperiod kommer det att byggas 16 000 nya bostäder bara i Stockholms stad. Men för att kunna angripa de problem som finns på bostadsmarknaden mer effektivt måste vi underlätta för kommunerna att ta ansvar för bostadsförsörjningen.

Fastighetsskatten bör trappas ned och på sikt slopas. En låg fastighetsavgift bör i stället kunna tas ut av kommunerna för att de, i stället för via skattsedeln, ska kunna täcka kostnader för vatten, avlopp, gator osv. Dessutom måste skatteutjämningssystemet justeras så att kommunerna åtminstone inte har en nackdel av att bygga nya bostäder och öka sin befolkning. Att ta på sig kostnader för att öka bostadsbyggandet ger små förtjänster i form av ökade skatteintäkter. Ja, i vissa lägen kan det t.o.m. innebära att kommunernas inkomster minskar.

Under decennier har satsningar på Stockholmstraktens kommunikationer varit eftersatta. Investeringar i ny kapacitet är nödvändiga. Staten

Prot. 2000/01:53
19 januari

Allmänpolitisk debatt

Regionalpolitik

måste ta ett större ansvar för huvudstadsregionen som i dag är missgynnad vad gäller statliga anslag. Regionen får ca 10 % av de nationella trafikanslagen trots att Stockholms andel av befolkningen och trafikarbetet är ca 20 %. Med nuvarande nivå på de ordinarie statliga anslagen skulle de mest nödvändiga investeringarna inte kunna vara genomförda förrän om 50 år. Det är naturligtvis helt ohållbart.

Överst på listan över viktiga investeringar står Förbifart Stockholm, men också en ökad järnvägskapacitet över Riddarholmen så att tågtrafiken kan expandera.

Även regionens möjligheter till kompetensutveckling är i många avseenden beroende av den nationella politiken. Utbildningspolitiken har under 1990-talet missgynnat storstadsregionerna som fått en minskande andel av nya utbildningsplatser och minskade resurser till forskning. Regionen behöver uppskattningsvis ett tillskott på 15 000–20 000 nya utbildningsplatser för att de ungdomar som finns i regionen i dag ska ha samma möjligheter som ungdomar i andra län.

Den mycket oroande situationen inom polisen är kanske det tydligaste exemplet på hur staten inte tagit sitt ansvar och stöttat Stockholmsregionen. Trygghet på gator och torg är en grundläggande medborgerlig rättighet. För att närpolisen ska kunna utföra sitt uppdrag krävs inom de närmaste åren resurser så att det åtminstone finns en närpolis på 1 000 invånare. Vi kristdemokrater föreslog i vårt budgetförslag 1 miljard kronor mer per år till rättsväsendet än vad regeringen gjorde, varav nästan 300 miljoner till polisen.

Slutligen, herr talman, ställer storstadsregionens komplexitet krav på regionala lösningar. Det innebär ofta samordning mellan olika aktörer och stora finansiella åtaganden. Det finns i dag inte något erkänt politiskt organ med ett grundläggande helhetsansvar för att inte bara planera utan även samordna och i vissa fall genomföra regionala insatser när det gäller t.ex. bostäder, trafik och utbildning. Det är uppenbart att Stockholmsregionen har haft svårigheter att såväl fatta beslut om som att genomföra viktiga insatser. Detta måste vi naturligtvis ändra på.

Vi kristdemokrater vill se att regionen ges större frihet att organisera sig i enlighet med sina särskilda förutsättningar. Vi önskar utveckla landstinget eller kanske skapa ett nytt direktvalt regionparlament. På så vis kan förutsättningar skapas för stockholmarna att påverka och ta ansvar för sin regions utveckling.

Herr talman! Sammanfattningsvis behövs det strukturella åtgärder som ger huvudstadsregionen stöd och bättre förutsättningar för en positiv utveckling. Ett fungerande Stockholm är en förutsättning för att hela Sverige ska leva.

Anf. 16 ANNE-KATRINE DUNKER (m):

Herr talman! Att komma sist i en lång debatt känns besvärligt eftersom risken är stor att allt redan är sagt när man går till talarstolen. Men jag tror att en del av sakerna ändå behöver upprepas.

”Det är tillväxtmöjligheterna som är avgörande för att en växande befolkning ska kunna få ökad levnadsstandard.” Det kan man läsa i företagarnas näringspolitiska program från mitt hemlän Gävleborg. Utan tillväxt i alla delar av vårt land kan vi inte räkna med fortsatt goda tider. Socialdemokraterna slår sig ofta för bröstet och säger att de fått Sverige

på fötter. Det är inte sant, för utan alla de företag som givit och ger Sverige goda inkomster på olika sätt och den internationella högkonjunktur som vi nu har men som vi tyvärr börjar se en avmattning på hade vi inte haft den ekonomi vi har.

Mitt hemlän i södra Norrland tillhör de delar av landet som har en hög bruttoregionalprodukt, dvs. ett högt samlat värde av produktionen av varor och tjänster. Men vi har likafullt en fortsatt stor avflyttning och fortsatt arbetslöshet. Alla kommuner utom en, Gävle, har under de senaste åren haft en negativ befolkningsutveckling. Och tyvärr har de flesta kommunerna också mer eller mindre allvarliga ekonomiska problem att brottas med.

Statsminister Persson har sagt att en av regeringens uppgifter är att motverka splittringen mellan storstäder och resten av landet. Det låter bra, men vad gör regeringen för att uppfylla sina löften?

Ja, inte särskilt mycket. Det mesta är tomt prat. Näringsministern har lovat infrastruktursatsningar under den tid han har varit ansvarig minister, men det enda som händer är att han skjuter upp frågan. I förrgår i partiledardebatten sade statsministern: Det är en konkretion när vi talar om vägbyggen, och nu har vi skattemedel att fördela. De ska komma till hösten.

Kanske är biträdande näringsminister Messing mer trovärdig som strax före jul sade: Vi har gett sken av att kunna fixa och återställa med politiska instrument, men de möjligheterna är mycket begränsade.

Skogsnäringen förlorar 900 miljoner årligen på den dåliga vägstandarden i Norrland, så låt oss hoppas att man nu gör verklighet av sina löften.

Hur skapar vi då en bra tillväxtmiljö i de delar av vårt land som ännu inte känner av att det går så bra för Sverige? De tillväxtregioner som finns både i Europa och i USA har växt utan politisk strategi eller regionalpolitiska inslag. Tillväxtregioner har uppstått utan politisk inblandning. Internationella undersökningar tyder på att många av de regioner som bygger upp den nationella ekonomin är de som är självgående.

Men självklart kan kommunerna t.ex. också påverka det lokala företagsklimatet. Socialdemokraterna tar alltid upp hotet från den förda politiken i Stockholm. Men jag skulle vilja att någon förklarade för mig varför inte Norrlandskommunerna går bättre än Stockholm, om politiken här är så fel. I Norrland styrs ju de flesta kommunerna av socialister av olika valörer. Är det ändå så att det är just den politiken, med höga kommunalskatter och många konkurrerande kommunala bolag som driver allt från sömnad och krogar till äventyrsaktiviteter, som ändå inte är bra – det som tar incitament och engagemang från alltför många med egna initiativ?

EU-kommissionen har sagt nej till lägre sociala avgifter för tjänsteföretag i Norrland. Men det behöver inte betyda att vi inte kan sänka avgifterna. Varför inte sänka avgifter och skatter och därmed öka konkurrensen för alla våra företag? Höga skatter påverkar inte bara glesbygden negativt, utan hela landet.

I går i debatten sade statsrådet Messing att regionalpolitiken inte får bli en politik för omfördelning från storstäderna. Bra! Statsrådet håller tydligen med om att vi måste sänka avgifter och skatter för alla.

Företagarna i Norrland vill inte ha bidrag utan reduktion av skatter och enklare regler. Regeringen har lovat att småföretagen inom en treårs-

period ska märka att de administrativa kostnaderna minskar, men tyvärr upplever inte företagen att så skett, utan tvärtom att administration och avgifter ökat. Enligt Demoskop är kostnaderna för datorer, programvara och personal för att klara administrationen av miljö-, arbetsrätts- och skattelagstiftning mer än 50 miljarder för de 34 000 företag som ingick i undersökningen.

Herr talman! 50 miljarder är en hisnande summa, inte minst för alla de företag som drabbas av de extra kostnaderna.

Norrland har, precis som andra delar av vårt land, många vackra och för turister attraktiva platser. Men tyvärr tillhör inte Sverige toppländerna vad gäller turistnäringen. Vi tillhör snarare bottenländerna. Turismen är en av de snabbast växande näringarna i världen, och vi kan också dra till oss betydligt fler turister än i dag om förutsättningarna ändras. T.ex. är turistsektorn tjänsteintensiv, och därför är de höga skatterna på tjänster ett mycket stort problem. Men det saknas politisk vilja att göra någonting åt det.

Europa står för 60 % av all turism i världen, och turistnäringen i Europa står för i snitt 7 % av BNP, men vi når bara upp till hälften av den siffran. Och även om vi klandrar vädret för en del av problemet, uppvisar våra nordiska grannländer med samma klimat upp bättre siffror.

Den regionalpolitiska utredningen föreslog att dagens regionalpolitik skulle avskaffas, och det vore det absolut bästa. I en studie där man jämfört företag som får stöd och dem som inte får stöd visas att produktiviteten över tiden är sämre i stödföretagen än i dem som inte fått stöd. Det visar på att stöden oftast har en negativ effekt. Ulrica Messing har sagt ”att det är viktigt att regionalpolitiken inriktas på att skapa förutsättningar för tillväxt i hela landet och att den inte bara upplevs som ett bidragssystem som håller förlustverksamheter under armarna”.

Herr talman! Jag hoppas att statsrådet Messing lyckas i sina föresatser, går från ord till handling och ser till att våra företag får de bättre villkor som sänkta skatter och avgifter, förenklade regler, minskade momssatser och inte minst snabba åtgärder för de infrastrukturella problem som finns innebär. Då får vi fart på hela Sverige, och då har Ulrica Messing levererat mer än enbart det prat som vi hittills har fått från Näringsdepartementet.

Anf. 17 MIKAEL ODENBERG (m):

Herr talman! Skillnaden mellan verkligheten här i kammaren och verkligheten utanför kammaren är ofta ganska betydande. Vi fick här i förrgår prov på att statistikpolitiken ofta firar triumfer. Statsminister Göran Persson berömde sig i förrgår av att 4-procentsmålet för den öppna arbetslösheten var nått. I verkligheten utanför kammaren går nästan en miljon människor utan ett riktigt jobb. Det saknas 300 000 jobb för att lika många ska ha ett arbete i dag som för tio år sedan.

Sanningen bakom statistikpolitiken är den att Sverige faktiskt aldrig har haft en högre arbetslöshet i en högkonjunktur än vad vi har i dag. Det pratas väldigt mycket, men det händer alltför lite.

Herr talman! Den främsta symbolen för den regering som mest pratar är just det statsråd som står anmält på talarlistan, statsrådet Mona Sahlin.

Hon begår gärna intervjuer, hon ler hult mot kameran och hon pratar mycket, men hon utträttar föga.

Det gäller inte bara på arbetsmarknadsområdet. Det gäller kanske i ännu högre grad på det integrationsområde som hon är ansvarig minister för. Det enda som har åstadkommit sedan hon fick det uppdraget är en meningslös lagstiftning mot etnisk diskriminering i arbetslivet. Här inne pratas det och lagstiftas det, där ute tilltar segregationen. Jag vågar hävda att inte minst många invandrare reagerar mot det. De vill inte buntas ihop oavsett bakgrund. De vill inte kvoterar. De vill exempelvis inte betraktas som invandrarföretagare som sitter på ett invandrarkafé och läser svenska för invandrare utan vill betraktas som företagare som sitter på ett kafé och läser svenska.

Nu är det inte bara det att regeringen gör väldigt lite. Det som den gör gör den dessutom fel, och det är om möjligt ännu allvarligare. Att bryta segregation handlar inte om att fördela olika grupper i samhället jämnt på olika geografiska områden och på olika yrken, utan det handlar om att ge var och en som lever i Sverige makt att forma sitt liv och sin framtid. Där har vi grundligt misslyckats i Sverige.

Visst finns det en massa människor som hals över huvud har fått fly från krig, nöd och umbäranden och ta sig varthelst de kunde komma, men väldigt många av de människor som har kommit till vårt land har ju visat prov på en dådkraft som infödda svenskar bara kan ana sig till. Det är människor som har brutit upp från hela sin bakgrund, från sina vänner och släktingar, från sin kultur, från sitt land och från sitt språk och som sökt sig hit till Sverige till ett främmande klimat, ett främmande land, ett främmande språk och delvis en främmande kultur, i ambitionen att här förverkliga sin framtid och sina livsdrömmar.

Det enda som vi i Sverige klarar av är att peka med hela armen och säga: Där borta har du socialbyrå!

I boendet ökar segregationen. Segregation i boendet är inte att människor med likartad bakgrund söker sig till samma bostadsområden. Det är naturligt. Så har också svenskar gjort när de har emigrerat till andra länder. Nej, segregation i boendet är när vissa människor hänvisas till vissa bostadsområden utan möjlighet att ta sig därifrån ens om de skulle vilja det. Den segregationen har vi gott om.

Vad är socialdemokraternas svar? Jag har läst en intervju i en tidning i går med Göran Johansson, socialdemokraternas starke man i Göteborg. Vad hade han att komma med? Jo, han ville förbjuda flyktingar från att flytta till Bergsjön.

Bergsjön är ett bostadsområde utanför Göteborg som i likhet med en rad andra bostadsområden runt om våra stora städer är en produkt av socialdemokratisk bostadspolitik. Men människor flyttar inte till Bergsjön och bor inte nödvändigtvis kvar i Bergsjön därför att de vill det utan därför att socialdemokratisk bostadspolitik faktiskt inte ger dem något val. De har ingen bytesrätt som vi andra. Det framgår om man sätter in en annons i tidningen om en trea i Bergsjön som byts mot likvärdig lägenhet i Göteborgs innerstad, gärna vid Götaplatsen, och ser hur många svar som kommer in på den annonsen.

Vi har i skolan en segregation som tilltar. 1 av 3 med invandrarbakgrund i grundskolan lämnar i dag grundskolan utan att ha Godkänd i svenska. 4 av 10 med invandrarbakgrund hoppar av från gymnasieskolan.

Prot. 2000/01:53
19 januari

Allmänpolitisk debatt

Integration och sysselsättning

Det här är oerhört allvarligt, eftersom en bra grundläggande utbildning i allmänhet och hyggligt bra kunskaper i svenska språket är helt avgörande för att inte ytterligare en generation av människor med invandrarbakgrund ska dömas till utanförskap och arbetslöshet.

Vad gör då socialdemokraterna? Jo, de ägnar sig i stort sett bara åt att angripa den enskilt viktigaste skolreform som har genomförts under 1990-talet och som har gett enskilda människor ökad makt, nämligen friskolereformen och det fria skolvalet. Här har vi en reform som har utsträckt den valfrihet som tidigare var förbehållen de människor som hade en bra ställning i det svenska samhället. De har alltid kunnat välja skola och gå till ett alternativ till den kommunala skolan. De som inte har haft det lika bra förspänt har varit hänvisade till det skolval som politikerna har träffat åt oss.

Med friskolereformen och med skolpengen har alla människor fått en möjlighet att ha makt över sina egna barns skolgång. Nu hotas den friskolereformen på olika sätt av socialdemokratiska politiker i regeringen och runtom i våra kommuner.

Vad slutligen gäller arbetsmarknaden ser vi också där en tilltagande segregation, ett tilltagande utanförskap och en tilltagande tudelning. Arbetslösheten bland invandrargrupper är tre gånger så hög som bland infödda svenskar. Bland de människor som har kommit till vårt land efter 1995 är det bara 3 av 10 som i dag har ett riktigt arbete. Inte ens högt utbildade människor som kommer hit får chansen på den svenska arbetsmarknaden. Vi klarar inte att förmedla vettiga kunskaper i svenska språket till dem som kommer hit. Vi klarar inte att rätt värdera den utbildning som de kommer hit och visar upp. Vi klarar inte av att ge dem chansen.

Jag läste en uppgift om den oerhört höga sysselsättningsgraden bland somalier i London, att jämföra med den extrema arbetslöshet som råder i den somaliska invandrargruppen i Sverige. Jag säger inte att vi ska importera det engelska regelsystemet på arbetsmarknaden. Men det är oerhört viktigt att utforma regelsystemet på ett sådant sätt att också de som står utanför ges en chans att komma in på arbetsmarknaden.

Också härvidlag har vi misslyckats i Sverige med den skattepolitik som vi bedriver, de offentliga monopol som förhärskar och den arbetsrättsliga lagstiftning vi har, som är uppbyggd med goda ambitioner men som i realiteten bygger murar mot invandrare och andra som befinner sig i ett underläge och vill in på arbetsmarknaden. Mitt budskap är därför: Riv murarna.

Anf. 18 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Jag ska tala kort på någon minut. Man kan diskutera statistikpolitik och man kan kritisera vissa inslag. Nu var det dock 4 % som skulle nås, och dagens siffra är 3,7 %. Låtsas inte som om det inte uppfylldes.

Under ett år har utomnordiska medborgares arbetslöshet sjunkit från 100 000 till 66 000. Det är fortfarande ett jätteproblem. När det gäller kvinnor har vi inte alls samma goda utveckling och inte heller när det gäller personer över 40 år. Men det är dock ett oerhört trendbrott.

Kalla inte den nya skärpta antidiskrimineringslagstiftningen för meningslös, Mikael Odenberg. Då vet man inte mycket om vad den lagstift-

ningen kan innebära. Den förra var meningslös därför att den aldrig lyckades träffa de verkliga diskrimineringspunkterna.

Sedan finns det ett mycket stort problem när det gäller moderaterna. Mikael Odenberg pekar på problem. Han talar väldigt yvigt. Han vill lösa problemen med skattesänkning. Han angriper ofta arbetsrätten. Se till att vi inte får det som i Andalusien. Se till att vi inte får det som i USA. Jag återkommer i min nästa replik.

Anf. 19 MIKAEL ODENBERG (m) replik:

Herr talman! Jag ska naturligtvis ta till mig Hans Anderssons kritik mot att jag talar yvigt. Han är förvisso en auktoritet på detta område.

Arbetslösheten på helårsbasis kom förra året ned till 5,3 %. Det är 1,3 procentenheter över 4-procentsmålet, och decembersiffran låg under 3,7 %. Men det spelar inte så stor roll, eftersom det är den öppna arbetslösheten.

Vänsterpartiet har tillsammans med regeringen under en exempellöst stark konjunktur våldsamt ökat de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna för att på det sättet styra om de arbetslösa i statistikcolumnerna.

Det viktiga för mig är att det bakom alla siffror fortfarande är nästan 1 miljon människor som saknar ett riktigt jobb. Det krävs 300 000 nya jobb för att lika många ska ha ett arbete i dag som för tio år sedan.

Anf. 20 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Målsättningen var att under året komma under 4 %. Det målet är nått. Men vi behöver inte tramsa om det.

Konjunkturinstitutet, Riksbanken, Arbetsmarknadsstyrelsen, alla myndigheter och alla forskare är eniga om att vi nu har exempellös sysselsättningstillväxt. Det finns hot mot den. Jag tänker tala om det i mitt inlägg om sysselsättning. Men sysselsättningstillväxten är nu exempelöst god.

Det hindrar inte att vi har fruktansvärda problem för individer i långtidsarbetslöshet och för människor som inte får delta och ta sin försörjning av arbete utan får gå på bidrag. Vi har problem att finansiera vårt välfärdssystem.

Vad moderaterna vill och vad moderaterna gör är att använda ett stort problem som vi har – bl.a. i kraft av flyktingar som kommit och som inte fått fotfäste på svensk arbetsmarknad under lågkonjunktur – till att driva sina hävstänger om skattesänkning, att riva upp arbetsrätten och att angripa den solidariska lösningen med fackföreningsrörelsen som agent.

Det är vad jag är så oerhört starkt emot. Det är vad jag för att vara snäll kallar för yvigt. Jag kunde kalla det för helt andra saker, Mikael Odenberg.

Anf. 21 MIKAEL ODENBERG (m) replik:

Herr talman! Det är tragiskt att Hans Andersson inte förstår att drivkraften för oss är upprördhet över att vi faktiskt inte har kommit längre än att det fortfarande saknas 300 000 jobb innan vi är tillbaka i det läge vi hade för tio år sedan.

Det är inte jag som tramsar om 4 %. Det är Hans Andersson och Göran Persson som tramsar om 4 %! Jag är den förste att gratulera att vi har kommit ned så pass i öppen arbetslöshet som vi har gjort.

Prot. 2000/01:53
19 januari

Allmänpolitisk debatt

Integration och sysselsättning

Men jag vill inte gömma att en del av förklaringen är att vi har flyttat de arbetslösa till andra kolumner i statistiken. De är inte hjälpta av att flyttas i statistikcolumnerna. De är bara hjälpta av riktiga jobb, och riktiga jobb skapar man inte med prat i kammaren.

Anf. 22 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Låt mig till att börja med vara enig med Mikael Odenberg i upprördheten över att vi inte har kommit längre. Det kan vi vara eniga om. Det är enkelt. Men när det gäller lösningarna står vi trots allt på djupt skilda sidor.

På vilket sätt skulle skattelättnader för dem som har arbete hjälpa dem som inte har arbete när det gäller de förorter som Mikael Odenberg talar om?

På vilket sätt skulle en inställd storstadssatsning, med mindre pengar för den svenskundervisning som Mikael Odenberg talar så varmt om i övrigt, hjälpa till att befria människor i våra förorter?

På vilket sätt skulle nedläggningen av Rinkeby Folkets hus, som kanske är ett resultat av en moderat politik förd i Stockholm, innebära fler möten mellan människor och ökad integration?

Anf. 23 MIKAEL ODENBERG (m) replik:

Herr talman! Jag hoppas att vi står långt ifrån varandra. Jag är stolt om jag inte har så särskilt mycket gemensamt med en bekännande kommunist.

Det är viktigt att se individerna bakom statistiken. Vi ska se de människor som kommit hit för att försöka förverkliga en framtid och också bedriva en politik som ger dem chansen att göra det. Det har vi misslyckats med i Sverige.

Anf. 24 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Om Mikael Odenberg tror att det räcker att slänga ur sig en eller annan utsaga om vad jag bekänner mig till eller inte och därmed undvika att svara på samtliga frågor vet jag inte vem han gör en otjänst, om det är kammaren, sig själv eller Moderata samlingspartiet.

Mina frågor kvarstår. På vilket sätt blir det fler mötesplatser och ökad integration om Rinkeby Folkets hus tvingas stänga till följd av moderat politik?

På vilket sätt blir svenskundervisningen i våra förorter bättre om den moderata varianten att ställa in hela storstadssatsningen skulle genomföras?

På vilket sätt skulle bostadssegregationen minska om de rika fick köpa sina lägenheter i innerstan?

Svara på frågorna i stället för att undvika dem, Mikael Odenberg.

Anf. 25 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Mikael Odenberg raljerar lite kring de 4 procenten. Det gjorde också Moderaternas tidigare partiledare Carl Bildt i talarstolen när den socialdemokratiska regeringen tillträdde år 1994. Han talade om att vi inte skulle kunna klara att leda landet ur krisen.

En annan företrädare för Moderata samlingspartiet jämförde de 4 procenten med böckling, osv. Hela tiden har man försökt att raljera om de mål som vi socialdemokrater har satt upp.

Kan Mikael Odenberg säga hur moderaterna kan lösa problemen bättre? De har sagt ju att socialdemokraterna inte skulle kunna lösa dem.

Anf. 26 MIKAEL ODENBERG (m) replik:

Herr talman! Jag tror att jag någon gång uttryckte det så, att de rökte är inte böcklingarna utan de arbetslösa som luras av den statistikekvliristik som ni socialdemokrater är så förtjusta i.

Jag är den förste att gratulera till att den öppna arbetslösheten sjunker. Men jag menar att det är ett falsarium att försöka lura i människor att man löser problem i den utsträckning som man flyttar människor i statistikkolumnerna.

Vi har nu en exempellöst stark konjunktur. I många branscher ropar företagen efter mer folk. Alla åtgärder på arbetsmarknadspolitikens område borde i det läget vara inriktade på att försöka tillgodose behovet av arbetskraft på arbetsmarknaden.

I stället gör ni i statistikpolitikens tecken tvärtom. Ni drar bort människor från arbetsmarknaden och sätter dem i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Trots att vi har en stark konjunktur ökar de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna kraftigt. Det är tvärtemot vad vi skulle ha behövt i detta konjunkturläge.

Anf. 27 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Det var likadant med Kunskapslyftet. Flera moderater sade att det var ett vuxendagis. Under den tid vi hade oerhört hög arbetslöshet och det var svårt att få ut människor i arbete och konjunkturen var låg såg vi till att utbilda väldigt många i Kunskapslyftet.

De står nu till arbetsmarknadens förfogande och har fått en höjd kompetens. Mikael Odenberg säger här att det är att gömma undan den öppna arbetslösheten.

Det gäller att utbilda. Där skiljer sig den moderata politiken från den socialdemokratiska. Det gäller att utbilda människor under arbetslöshet för att de ska kunna ta de jobb som finns. Det kallar Mikael Odenberg för att gömma undan arbetslösheten.

Anf. 28 MIKAEL ODENBERG (m) replik:

Herr talman! Där har den värderade kollegan fel. Det är ju just utbildningsinsatser som är kärnan i vår arbetsmarknadspolitik. Den kritik vi riktar mot er går ut på att ni även i en brinnande högkonjunktur fortsätter med arbetsmarknadspolitiska volymåtgärder, som har dokumenterat dåliga effekter när det gäller att få ut folk i riktiga jobb.

Det är fortfarande så att nästan 100 000 människor befinner sig inom det s.k. kunskapslyftet. Huvuddelen av dem skulle, om Kunskapslyftet inte hade funnits, redovisats som öppet arbetslösa. Det är kanske också därför som Kunskapslyftet finns.

Prot. 2000/01:53
19 januari

Allmänpolitisk debatt

Integration och sysselsättning

Anf. 29 KALLE LARSSON (v):

Herr talman! Den del av den allmänpolitiska debatten som just har inletts går under temat Integration och sysselsättning. Låt mig just därför tala om kön och klass.

Ibland speglas samhällets förändringar tydligt i språkbruket. För 10–15 år sedan talades det inte mycket om klassamhället. En och annan socialdemokrat kunde nog höras viska om det på interna möten, men i huvudsak var det Vänstern som lyfte fram att klyftorna mellan människor i fråga om makt och rikedom ingalunda var uttraderade. Numera talar t.o.m. moderater om klassklyftorna – hycklande, lismande och med samma gamla reaktionära lösningar som förr, men de tvingas tala om klassamhället.

För 10–15 år sedan var det inte många som talade om feminismen och om kampen mot kvinnors strukturella underordning. Förutom vad gäller Vänstern och kvinnorörelsen användes ordet av de flesta mest som ett illa riktat skällsord. Numera vill t.o.m. folkpartister och kristdemokrater vara feminister. Det är skenheligt och utan insikt om dess sprängkraft, men de tvingas ta ordet feminism i sina munnar.

Samhällsklimatet, och alltså därmed samtalsklimatet, har förändrats. De klyftor mellan män och kvinnor och mellan arbetarklass och överklass som under 90-talet t.o.m. ökat sätter sina spår på debatten. Men det räcker inte att tala. Ord måste följas av handling och en politik som faktiskt förmår bryta kvinnors strukturella underordning och klassklyftorna. Inte minst bör man noga lyssna efter om de nyvakna feministerna och de som helt nyligen upptäckt klassamhället förmår se konflikten mellan olika intressen som perspektiven rymmer och vilken sida de då väljer att ställa sig på.

Herr talman! Den rikaste tiondelen av befolkningen i Sverige hade år 1981 en disponibel inkomst som låg 50 % över det genomsnittliga hushållets inkomst. År 1998 hade den siffran vuxit till 75 %. Den fattigaste tiondelens andel av genomsnittet hade i stället krympt från 63 till 53 %. De rika har blivit rikare och de fattiga har blivit fattigare om man får tro den förre utredaren i LO Ingemar Lindberg och rapportboken *Den glömda krisen*.

Löneskillnaderna mellan män och kvinnor är fortfarande stora, och också ibland ökande. Om man ser till SCB:s rapport *Kvinnors och mäns löner* tjänade kvinnor 83 % av männens löner 1996, men 82 % 1998. Ibland kallas dessa skillnader oförklarliga, men de går att förklara om man inser att det handlar om grundläggande maktskillnader mellan män och kvinnor i samhället.

Herr talman! Det är ingen slump att det ser ut så här – ingen tillfällighet. Det handlar om grundläggande systemfel i samhället.

De ekonomiska makthavarna tjänar naturligtvis på att systemet upprätthålls. Om antalet elever per skolklass ökar, om dagispersonalen inte hinner se efter barnen eller om 90-åriga Agda måste tillbringa de sista åren av sitt liv i förnedring och smuts är det inget problem för kapitalet. Kapitalet har andra prioriteringar och måste ha andra prioriteringar. Det som är rationellt handlat av den enskilde kapitalisten blir ett problem för det övriga samhället. Det som inte syns i resultaträkningen finns inte i kapitalismens verklighet.

Men dagisbarnen finns och Agda finns. Verkligheten är inte bara välfyllda aktieportföljer och golfgrunder på arbetstid – verkligheten är också att var fjärde arbetarfamilj inte har råd att åka på semester ens i sitt eget land.

Herr talman! På ett liknande sätt fungerar patriarkatet. Kvinnor är systemets reservarmé av arbetskraft. När det behövs för att hålla i gång produktionen lockas kvinnor ut i arbetslivet, men till sämre lön på en könsuppdelad arbetsmarknad, och fortfarande med huvudsansvaret för det obetalda hemarbetet. När klinikchefer på Akademiska sjukhuset i Uppsala enligt Upsala Nya Tidning förklarar att kvinnliga överläkare i genomsnitt tjänar 3 500 kr mindre än manliga med att kvinnorna har varit hemma och fött barn är det ingen tillfällig sinnesförvirring. Det är resultatet av ett samhällssystem där män har lön och kvinnor har kön. Att kvinnor är kraftigt överrepresenterade bland dem med korttidsanställningar är ingen slump, inte heller att just denna grupp enligt Arbetslivsinstitutet lider betydligt mer av psykisk ohälsa, mag-, rygg- och nackbesvär, huvudvärk, trötthet och håglöshet. Det är ett uttryck för kvinnors strukturella underordning.

När LO säger att inte heller den nya jämställdhetslagen räcker till är det en uppmaning till politisk handling.

Verkligheten är inte bara piffiga relationsseminarier om manligt och kvinnligt, om Mars och Venus; verkligheten är också tusentals kronor mindre i lönekuvertet för en kvinna.

Kön genomfärgar klass. Sida vid sida, tillsammans hjälps de åt. Klass genomfärgar kön.

Herr talman! Jag inledde med att meddela att jag är medveten om rubriken på dagens debatt. Också integrationspolitiken måste ses ur ett köns- och klassperspektiv. Problemet med segregation är inte att Wallenberg bjuder Refaat El-Sayed på middag för sällan. Problemet är inte heller i första hand att Alexandra Pascalidou inte syns i TV. Även om den som har invandrarbakgrund måste ha samma rätt som vilken infödd svensk som helst att bli finansman och även om det säkert är bra med TV-profiler med utländsk bakgrund löser det inte de grundläggande systemfelen.

I våra storstäders förorter bär underordningen och vanmakten en invandrad kvinnas ansikte. Bara en politik som vill avskaffa den etniska diskrimineringen och förmår utmana klassamhället och ge kvinnor samma rätt som män till makt, arbete och utbildning kommer att kunna bryta denna underordning.

Utan att vilja tillskriva den några åsikter i övrigt kan jag säga att redaktionen på den feministiska tidskriften Bang formulerar det utmärkt i sitt senaste nummer när man skriver så här: "Vi är till exempel lika upprörda över att Silvia nolltaxerar som att kungen gör det." På samma sätt blir jag lika upprörd om det är en invandrad man som slår sin hustru som om det är en infödd svensk man, och lika upprörd oavsett om den man eller kvinna som diskriminerar en annan människa på grund av hudfärg själv tillhör arbetarklassen eller äger ett storföretag.

Herr talman! Det handlar om att välja sida. En feministisk politik innebär att mäns makt minskas därför att kvinnor tar sig sin rätt till makt och att mäns löneutrymme minskar när kvinnor tar sig i kapp. En socialistisk politik innebär att makten över produktionen demokratiseras och

Prot. 2000/01:53
19 januari

Allmänpolitisk debatt

Integration och sysselsättning

därmed att det fåtal som i dag äger och kontrollerar de stora företagen fråntas den makten och att de rikaste får betala mer till det gemensamma.

Herr talman! Sida vid sida, tillsammans hjälps de åt. Det räcker inte att stärka kvinnors ställning på arbetsmarknaden – kvinnors strukturella underordning måste brytas. Det räcker inte att minska klasskillnaderna – klassamhället måste avskaffas.

Anf. 30 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Herr talman! Jag kände ett visst behov av att försöka återföra Kalle Larsson till verkligheten. Han talar om att det är andra som nu tvingas kalla sig feminister, men själva problemställningen för er handlar ju om att ni så förtvivlat gärna vill ha en annan ism än den gamla att lyfta fram. De flesta av er inom Vänstern vill ju inte längre kalla er kommunister. Jag förstår inte riktigt Kalle Larssons problematik i det här fallet, eftersom han gärna kallar sig kommunist. Men ert problem är ju att ni alltid låter klass gå före kön. Historiskt har ju kommunismen och socialismen världen över aldrig kunnat befria kvinnan.

Man kan gå tillbaka till de tänkare som har tänkt långt tidigare än Kalle Larsson började tänka om feminism och liberalism, t.ex. Mary Wollstonecraft, den liberala feminismens urmoder. Hon skriver just om att kvinnor ska ha ett oberoende. Det oberoendet för kvinnor ska vara detsamma som det oberoende som en man har till en annan man. Men ni tycker alltid att lösningen ska vara mer makt till staten. Men för oss liberaler handlar det om mer makt åt kvinnan själv.

Anf. 31 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Man skulle kanske kunna börja med att ändå ge ett litet erkännande till den liberala feminismen, om man så vill. Någon gång i seklets början och även en tid före det var faktiskt även liberalismen en progressiv ideologi som hade en del att säga om framtiden. Problemet för Karin Pilsäter och andra liberaler nu är ju att den tiden sedan länge är över. Nu hävdar ni att denna värld är den bästa av alla världar och att detta samhälle kanske behöver justeras här och där, med en liten skattesats som ska ned, men att stora grundläggande förändringar inte längre behöver genomföras.

Tala inte med mig om att vi vill ge makt till staten, när det som vi faktiskt vill är att ge varje människa möjlighet att bryta vanmakten och ge dem, oavsett kön och klass, samma möjligheter att förverkliga sina liv.

Anf. 32 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Herr talman! Det är mycket stora ord, men det är lite konkretion. Sanningen är ju den att det är ni som styr i flertalet av de kommuner runt om i Sverige där just de kvinnor som Kalle Larsson refererar till finns. Det gäller de kvinnor som har korttidsanställningarna, som har de dåliga arbetsmiljöerna och som inte har någon makt över sitt arbete men däremot har uselt betalt. Där är det ju ni som styr.

Vi är verkligen inte nöjda, tvärtom. Vi vill ha mycket radikala förändringar i vårt samhälle, bl.a. för att kvinnor ska kunna få mer makt i sin egen vardag, för att de ska kunna tjäna sina egna pengar och för att de ska kunna vara oberoende inte bara av sin egen man utan faktiskt också

av Kalle Larsson och alla andra män som styr i de kommuner där ni styr och här i staten. Det är det som är skillnaden.

Prot. 2000/01:53
19 januari

Anf. 33 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Karin Pilsäter kan visa mig den kommun där Vänsterpartiet har ensam majoritet och definierar politiken. Då är jag beredd att ställa upp på hennes fråga.

Men vi har fortfarande att dras med en mängd andra samhällsliga problem som vi inte har möjlighet att med politisk makt styra, just därför att Karin Pilsäter och hennes vänner bland de borgerliga partierna med många socialdemokraters hjälp under åren har varit med om att se till att politikens makt har minskat. Man har påstått att det ska vara till förmån för den enskildes makt, men poängen har snarare blivit den att det inte bara är patriarkatet utan också de stora företagen som i stället har erövrat den makt som politiken tidigare hade.

Om det ska bli möjligt med kvinnofrigörelse och frigörelse från klass-samhället måste människor gå samman. Jag tror på politiska lösningar. Jag tror på att enighet ger styrka. Där skiljer jag mig i grunden från liberaler. Jag har inga problem med det. Snarare ser jag det som någonting mycket gott.

Anf. 34 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! När det gäller synen på sysselsättningspolitiken och näringspolitiken finns det gamla kända motsättningar. Synsätten är olika när det gäller företag och företagande, men på senare tid har retoriken, orden, kommit att låta mer samstämd från de olika partiernas håll. Men det gäller förstås att skilja på anföranden, orden, och den faktiska politiken. När det gäller det konkreta innehållet kvarstår väldigt mycket av skilda synsätt.

Det brukar heta att det går bra för Sverige. Och i vissa avseenden och för många personer är det förvisso sant. Men nog borde vi lite till mans bekymra oss över sysselsättningen. Under den senaste tioårsperioden har en dramatisk förändring skett. Det har blivit bättre, men sysselsättningen har sjunkit från ungefär 4 ½ miljoner jobb 1990 till 4,2 miljoner jobb i november förra året. Vi har alltså under den här tiden tappat ungefär 300 000 jobb.

Den stora frågan, som borde diskuteras, är naturligtvis vilka åtgärder regeringen planerar att vidta för att vi ska kunna hämta in den här mycket stora minskningen av sysselsättningen, som har skett under 90-talet. Det här är nämligen av oerhört stor betydelse, i första hand för enskilda människor men också för välfärdens utveckling i vårt land i stort. Alla borde ha ett intresse av att lösa det här.

När lågkonjunkturen kommer – frågan är ju inte om den kommer utan när – gäller det att vår nation står stark. Statsskuldens nivå och sysselsättningstalen är stora bekymmer i det sammanhanget. Det är det som är ingångsvärden när vi går in i nästa lågkonjunktur, och det är utifrån det som försämringarna kommer att ske. Arbetslösheten och underskotten när det gäller sysselsättningen och statsskuldens nivå är då bekymmer.

Pedagogiskt befinner sig Socialdemokraterna och deras stödpartier naturligtvis i en svår situation. Man har genom åren – det har vi hört här tidigare i dag – målat upp tydliga motsättningar mellan å ena sidan före-

Allmänpolitisk debatt

Integration och sysselsättning

tagare och å andra sidan en politik i de mångas intresse. Det här begränsar självklart möjligheten att vidta riktiga åtgärder som skapar ett bättre klimat för företag och företagande, eftersom det strider mot partiernas affärsidé.

Den viktigaste fördelningspolitiska uppgiften i dag är självklart att åstadkomma fler jobb i en hårdnande internationell konkurrens. I en värld där nationsgränserna spelar en allt mindre roll, där kapital rör sig över gränserna blixtnabbt, där människor flyttar väldigt enkelt om de så vill och där företag byter nationalitet väldigt enkelt ställs det naturligtvis utomordentliga krav på varje nation att hävda sig i den konkurrensen.

Politiker är inte de som skapar jobb. Vad vi i bästa fall kan göra är att skapa ett klimat som gör att företag, människor och kapital dras till vårt land för att man tycker att det är där man kan utvecklas och finnas. Och det är i den här konkurrensen som Sverige finns.

Nu befinner vi oss i en långvarig högkonjunktur. Vi har gång på gång fått höra att det går bra, och det gör det i många avseenden. Men därför spelar de här oroande sysselsättningstalen en väldigt stor roll.

Fler människor måste komma i arbete inom näringslivet. Varför? Jo, näringslivet behöver förstås expandera, och människor behöver få jobb, men det behövs också för att vi ska kunna finansiera ökande utgifter framöver. När det gäller sjukvården och äldreomsorgen, där andelen äldre äldre ökar kraftigt, osv. behövs det mer pengar, och för det fordras fler människor i arbete.

Människor som har utländskt ursprung eller som har för svenskar ovanliga namn tillhör dem som har det allra svårast att få jobb. Det här är ju inte enkelt att åtgärda genom ett klubbslag i riksdagen, utan det handlar väldigt mycket om opinionsbildning och ansträngningar för att man ska få mötesplatser där kontakter skapas över etniska skiljelinjer.

Många invandrare är småföretagare. De startar företag där ofta hela familjen och släkten är indragna i ansträngningarna med att etablera sig. Ofta finns de i tjänstesektorn. Här spelar naturligtvis företagsreglerna en stor roll. Och skolan, utbildningen, spelar naturligtvis en enormt stor roll i de här sammanhangen för att det ska bli ett sammanhållet samhälle där alla människor kan höra ihop.

Sambandet mellan välfärd och företagande måste klargöras av och för varje generation. Annars kommer vi inte att förmå att upprätthålla en en medioder ekonomisk utveckling. Vi som politiker, företagsledare, fackföreningsmän, forskare och vad det nu kan vara har här en uppgift att försöka förklara. Företagandets betydelse måste lyftas fram, inte minst i skolan. Och även om det går att kortsiktigt göra sig mer populär genom att tala om fördelning måste vi också tala om hur den kaka som bakas ska bli större och inte bara om hur den ska fördelas. Vi måste ta på oss att förklara varför de senildementas vårdkvalitet, operationsköernas längd och skolans kvalitet faktiskt i stor utsträckning styrs av hur det går för Sverige i en globaliserad värld.

I det sammanhanget återkommer jag till sysselsättningssiffrorna. Vad vill regeringen göra? Vad föreslår regeringen konkret för att ändra på situationen med en alltför låg sysselsättningsgrad mitt under en enastående högkonjunktur? Vad gör man för att lyfta siffrorna, för att människor inte ska hamna vid sidan om när lågkonjunkturen kommer?

Anf. 35 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Jag delar Göran Hägglunds synsätt: Den produktiva sektorn måste öka för att vi ska klara välfärden. Det är ju själva idén med politiken. Det var därför, när Vänsterpartiet fick ett mer bestämt inflytande över politiken, som det sattes upp ett sysselsättningsmål. Vi vill skärpa det på olika sätt.

Det är sant att vi bara har hämtat tillbaka hälften av det vi tappade under början av 90-talet. Detta var konjunkturellt betingat, det var betingat av en åtstramande EU-politik ute i Europa och det var betingat av stora strukturförändringar i svenskt näringsliv. Men observera: Det är den privata sektorn som ökar nu. Det är nyföretagandet som ökar nu. Det är i de små företagen sysselsättningen ökar. Det är tjänstesektorn som står för ökningen. Det är inte det konservativa, det gamla, det storindustriella.

Problemet är att den offentliga sektorn inte hänger med. Det gäller särskilt kommunerna, som har att handskas med allas vår välfärd. Det här sker samtidigt som vi har rekordlåg inflation och utomordentliga överskott i statsfinanserna och ligger i täten i Europa vad avser sysselsättningsstillväxt.

Det är den ena biten. Jag ska återkomma till den andra biten i nästa replik.

Anf. 36 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Vi var kritiska när 4-procentsmålet för den öppna arbetslösheten sattes upp och sade att det borde finnas ett sysselsättningsmål. Det är egentligen en viktigare mätare. Det andra är också rasande viktigt, men sysselsättningsmålet är viktigare. Det kom också så småningom, vilket naturligtvis var oerhört positivt.

Som Hans Andersson säger ökar sysselsättningen i den privata sektorn, och det är alldeles utmärkt. Men problemet är ju att vi fortfarande har ungefär 300 000 människor färre sysselsatta i dag än för tio år sedan. Tänker Hans Andersson och hans parti bidra till att det vidtas konkreta åtgärder som gör att detta ändras, och i så fall vilka? Tiden hastar. Lågkonjunkturen kan vänta om hörnet – jag hoppas att jag inte låter som någon domedagsprofet – och då hamnar vi i utomordentligt stora bekymmer. Då hamnar de människor som jag tror att både Hans Andersson och jag värnar starkt om i första hand i stora bekymmer.

Anf. 37 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Jag delar uppfattningen att vi måste vara beredda när lågkonjunkturen kommer. Det är ett av skälen till att jag inte alls kan ansluta mig till den politik som kd lanserar ihop med övriga borgerliga partier.

Ett huvudproblem i dag är regional ensidig branschstruktur på många håll, och det är där vi har mycket hög arbetslöshet fortfarande. Det är ena sidan. Det kräver mycket av utbildning. Det kräver mycket av politik, vill jag säga. Marknadskrafterna löser inte det problemet.

Det andra stora problemfältet är vad vi brukar kalla utsatta grupper, grupper som diskrimineras. Det kan vara arbetshandikappade. Det kan vara de som har kommit med hjälp av invandring. Det kan vara människor i min ålder: orkeslösa typer som tror att de har någon kompetens.

Det är där de stora volymerna av problem ligger. Detta ska attackeras med fördomsfria attityder. Det ska attackeras med antidiskrimineringslagstiftning. Det ska attackeras med en serie förslag, av vilka jag kommer att nämna några i mitt inlägg framöver.

Anf. 38 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Jag ser fram emot att höra Hans Anderssons konkreta förslag. Lagstiftning leder ju sällan med automatik till fler jobb inom den privata sektorn, och vad jag efterlyste var ju konkreta förslag för att förändra en situation där vi har 300 000 människor färre sysselsatta än för tio år sedan. Vilka åtgärder vill Hans Andersson och hans parti vidta för att förändra detta? Jag räknar med att Hans Andersson utförligt återkommer till det i sitt anförande senare.

Anf. 39 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Jag har två frågor i all ödmjukhet till Göran Hägglund. Han nämner i sitt anförande att politiker inte skapar jobb. Jag skulle vilja veta hur Göran Hägglund tycker att de offentliganställda runt om i landet ska uppfatta det påståendet.

Min andra fråga rör det Göran Hägglund säger om att man måste skapa mötesplatser över de etniska skiljelinjerna, om jag nu hörde rätt. Min fråga är hur Göran Hägglund ser på de samlingslokaler som finns runt om i kommunerna. Vilken betydelse har de? Finns det möjlighet för Göran Hägglund att gå med på att de också i någon mening bör kunna vara gemensamt finansierade genom skattepengar?

Anf. 40 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Jag är glad för de frågorna.

Den första handlade om hur de offentliganställda ska uppfatta mitt påstående om att politikerna inte är de som skapar jobb. Ja, just så: som att politiker inte är de som skapar jobb. Vi skapar förutsättningar för jobb genom att skapa ett klimat som gör att vi får företag och får skatteintäkter genom att människor och företag tjänar pengar. Jag försökte förklara i mitt anförande, men lyckades kanske inte fullt ut, att skattepengar kommer till när enskilda människor finner det vara mödan värt att starta och driva företag, människor betalar skatt och pengar kommer in som gör att vi kan ta hjälp av varandra när vi blir gamla, orkeslösa, sjuka, i behov av skola eller vad det nu kan vara. Det är ju så det hänger ihop. Här kanske det finns en skillnad mellan oss, Kalle Larsson, när det gäller synsättet.

Jag ber att få återkomma till den andra frågan.

Anf. 41 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Det ska bli spännande att höra Göran Hägglunds svar på den andra frågan, inte minst mot bakgrund av att kd har ett visst inflytande över hur politiken drivs i Stockholm. Där läggs samlingslokaler ned på löpande band för tillfället, just därför att man anser att man inte ska stödja friska vuxnas fritidssysselsättningar. Jag har en helt annan uppfattning och ser just betydelsen av mötesplatser över de etniska skiljelinjerna.

Men låt mig också säga att jag uppfattar Göran Hägglunds svar som ett lite märkligt svar. De som är anställda inom ett offentligt vårdföretag, eller helt enkelt på ett sjukhus som är offentligt finansierat och drivet, är väl att uppfatta som anställda. Deras jobb är väl att uppfatta som riktiga jobb lika mycket som om detta företag eller detta sjukhus sedan privatiseras och drivs som ett verkligt kommersiellt företag. Visst kan man också i tillverkningsindustri och produktion tänka sig att ha statliga företag som fungerar på samma sätt och kan dra in vinst och skapa arbeten. Är de arbetena då inte skapade med politikens kraft?

Anf. 42 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Jo, det är naturligtvis så att alla jobb är riktiga. Men jag tror inte att vi kan ha ett land – det finns tyvärr exempel på inte särskilt lyckade försök – där man inte drar nytta av de drivkrafter som privata initiativ utgör. Det visar sig att sådana ekonomier faller samman. Det fordras alltså ett aktivt näringsliv.

Behövs det samlingslokaler? Ja, det behövs det. Det är också anledningen till att Kristdemokraterna, som Kalle Larsson kan läsa i vårt budgetförslag, lägger mer pengar till samlingslokaler. När det gäller Stockholmssituationen – om vi nu talar om Rinkeby Folkets hus, som nämndes här tidigare – ska det vara samma stöd som tidigare. Där finns ett ackumulerat underskott, och det har lagts fram förslag som innebär att barn, ungdomar och handikappade fortsatt kommer att ha avgiftsfri verksamhet. Kalle Larsson och jag skulle däremot, om vi ingick i en bridgeklubb, behöva betala en avgift på 1:50 kr per gång, och det tycker jag att vi kan klara.

Anf. 43 BIRGITTA CARLSSON (c):

Herr talman! Vi har nu kommit fram till rubriken Integration och sysselsättning, två områden som är viktiga och aktuella för oss alla.

I ett historiskt perspektiv kan vi konstatera att det är under en ganska kort tid som vårt land har förvandlats till ett land med mångfald och olika kulturer, religioner och etnicitet. Det mångkulturella samhället existerar, finns här, men har inte vunnit legitimitet och genomslag. Det finns många barriärer kvar att bryta innan alla människor har lika möjligheter till arbete, företagande och egen försörjning. Den traditionella invandrapolitiken har i flera avseenden försvårat för invandrare att försörja sig själva och bli en del i samhället.

Ett samhälle där individer får växa sig starka måste präglas av mångfald och bejakande av skillnader och olikheter mellan människor. Människor är olika och har olika förutsättningar. Centerpartiet anser att alla människor måste ges likvärdiga möjligheter, men också att alla ska ta sin del av ansvaret för det gemensamma och för sina nära. Avgörande är att människor känner att de har kraft att förändra. Om människor däremot känner hopplöshet och har minimal möjlighet att påverka sin egen situation får vi ett uppgivet samhälle. Strävan måste vara att människor ska känna sig behövda, accepterade och att de fyller en funktion i samhället.

Sverige ska ha en öppen och generös flyktingpolitik. Flyktingmottagandet måste moderniseras och effektiviseras. Fortfarande är väntetiderna alltför långa. Lösningar som bygger på kontakter mellan nyanlända

och människor i det omgivande samhället ska stimuleras. Här kan frivilligorganisationer göra en stor och betydelsefull insats.

Den svenska invandrapolitiken, som formades på 70-talet, var anpassad efter de förhållanden som gällde då. Under 60- och 70-talen var det många kommuner i Sverige som hade brist på arbetskraft. Hemma i min kommun, Skövde, gjordes åtskilliga resor till Finland och andra länder för att locka arbetskraft till kommunen och Volvo, som är största arbetsplats hos oss. Arbetskraftsinvandringen var annorlunda än den flyktinginvandring vi har i dag. Nu har vi omformat politiken och delat upp den i en integrationspolitik och en migrationspolitik. Men fortfarande finns alldeles för mycket av ”omhändertagande” kvar.

Det är väldigt vanligt att det är kommunernas socialtjänster som är huvudman för flyktingmottagandet i stället för närings- eller arbetsmarknadsenheten. Integrationspolitiken bör vara en självklar del i näringspolitiken. Invandrade svenskar ska ses som en resurs som kan bidra till tillväxten. Invandrade svenskar startar och driver företag i större utsträckning än vad infödda svenskar gör. Detta bidrar till att utveckla Sverige som företagarnation. Deras erfarenheter och kulturella kompetens är en tillgång för lokal, regional och nationell tillväxt.

Fru talman! Regler på arbetsmarknaden, attityder inom arbetsliv och näringsliv och en alltför stelbent arbetsmarknadspolitik har gjort att utrikes födda inte kommit in på arbetsmarknaden eller att de förlorat jobben först av alla när det gjorts nedskärningar. Trots att antalet arbetstillfällen blir fler och vi är inne i en högkonjunktur är arbetslösheten fortfarande mycket hög hos personer som invandrat till Sverige.

Stora invandrargrupper fungerar i dag som en arbetskraftsreserv, och varken offentliga eller privata arbetsgivare uppfyller kraven på mångfald inom arbetslivet. Det är också uppenbart att många arbetsgivare och fackföreningsföreträdare inte ser skiftande bakgrund som en tillgång på arbetsplatsen.

Att inte ha tillträde till arbetsmarknaden leder till problem och svårigheter att klara sin ekonomiska situation, till språkproblem, passivitet och maktlöshet. Därför är de viktigaste åtgärderna för att minska skillnaderna i samhället att öka förutsättningarna för deltagande i arbetslivet. Den uppenbara diskrimineringen vid rekryteringar måste åtgärdas, men inte minst krävs en omfattande attityd- och opinionsförändring i hela det svenska samhället. Alla – individer, myndigheter, företag, opinionsbildare och andra demokratiska krafter – har här ett stort ansvar.

Inventeringar av flyktingarnas kunskaper måste göras mycket snabbare än i dag, så att de kan gå direkt till kompletterande utbildningar. Sfi-undervisningen måste förbättras och kombineras med praktik vid arbetsplatser. De som redan har högre utbildning måste få sin utbildning prövad mot svenska krav och ges möjlighet att snabbare än i dag läsa in svenska och andra ämnen på högskolenivå.

I dag har vi bland våra invandrare många högutbildade personer som inte ges möjlighet att komma in på arbetsmarknaden. I stället för att ta vara på den kompetens som redan finns här har man på flera håll i vårt land rekryterat olika yrkesgrupper, bl.a. läkare, hit till Sverige på grund av brist på utbildad svensk personal. Detta är ett resursslöseri som inte är försvarbart.

Fru talman! Inom hela Europa är den största utmaningen inför framtiden den åldrande befolkningen. Det behövs fler människor i produktionen för att välfärdssamhället ska klara av att ta hand om och försörja den äldre generationen. Bl.a. mot bakgrund av detta måste alla krafter inriktas på att fler ska få möjlighet att vara en del av arbetsmarknaden. De senaste årens befolkningsutveckling beror dels på att det föds för få barn i Sverige, men också på att invandringen har minskat. Sverige är ett glest befolkat land, och vi behöver alla krafter för att klara framtidens utmaningar, både ur ett regionalpolitiskt och ur ett socialpolitiskt perspektiv.

Detta får ändå inte vara grunden för hur flyktingpolitiken utformas, men däremot finns det anledning att ha ett mer decentraliserat flyktingmottagande. Kommuner som vill ta emot flyktingar ska inte nekas detta. Men asylpolitiken måste grundas på gemensam nationell lagstiftning och internationella konventioner. En ökad arbetskraftsinvandring är också ett sätt att lösa framtidens utmaningar, men i första hand måste vi se till att människor som finns här kommer ut på arbetsmarknaden.

Anf. 44 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag håller med om mycket av det Birgitta Carlsson sade. Det har funnits en stelbenthet inom arbetsmarknadspolitiken. Men där ligger egentligen inte problemet, utan det ligger hos aktörerna i arbetslivet, de som anställer. Jag tror att det har funnits och fortfarande finns oerhört mycket fördomar, oerhört mycket diskriminering, t.o.m. rasism, medvetet eller inte så medvetet.

En mycket stark diskussion måste föras i förhållande till företag, arbetsgivare av alla slag och fackföreningar för att man ska förstå att vi alla är människor i det här landet och att vi alla har, som regeringsformen säger, rätt till arbete.

En sak är väl att utveckla våra organisationer. Hur ser Birgitta Carlsson på att försöka ha kvantitativa mål även för politiska organisationer, en ökad representation i Centerpartiet, att kommuner och stat ökar den del av arbetskraften som har sitt ursprung utomlands?

Anf. 45 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Jag delar helt uppfattningen att det är oerhört viktigt att vi som politiska organisationer också går före med gott exempel.

Vi har inte så mycket att skryta över där. Det finns invandrare hos oss, men alldeles för få, kanske inte som medlemmar men bland dem som innehar förtroendeuppdrag. Det är en fråga som vi jobbar ganska mycket med. Men jag tycker att det ändå är viktigt att vi lyfter fram frågan och visar att även kommuner och landsting liksom privata aktörer kan agera.

Vi har ändå kommit en bra bit på väg när det gäller att förbättra möjligheterna för våra nya svenskar att få jobb. Men det finns mycket kvar att göra innan vi kan tycka att vi är bra på det här området.

Anf. 46 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag delar den uppfattningen. Jag noterar med glädje att Centerpartiet var mycket aktivt och positivt när vi fann det nödvändigt att skärpa lagen mot etnisk diskriminering.

Anf. 47 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Det gäller också för oss att fortsätta att jobba och inte slå oss till ro med att vi har tagit de här stegen i rätt riktning.

Det finns, som jag också nämnde tidigare, fortfarande oerhört mycket kvar att göra. De nya svenskarna som går utan möjlighet att komma in på arbetsmarknaden mår definitivt inte bra. Det är inte bra för någon, vare sig för dem själva eller för oss som samhälle.

Anf. 48 KARIN PILSÄTER (fp):

Fru talman! Rubriken Integration uppfattas väldigt ofta som att vi ska likforma människor – vi ska alla bli likadana. Jag tror att det är helt fel ingång. Det handlar om att bryta vanmakt och utanförskap och i stället skapa det som jag vill kalla ett innanförskap för oss alla, där vi själva har samma makt och möjlighet att påverka vår egen vardag och forma vårt eget liv.

Det är sannerligen svårt att vara fattig, men det är ännu värre att inte kunna göra någonting åt det. Utanförskap och vanmakt är värre än de konkreta problemen.

Värdighet och vardagsmakt är vad vi måste uppnå. Det handlar om att ha pengar som räcker till det viktigaste och som man har tjänat själv, men det handlar också om att kunna bestämma över sådant som är viktigt i vardagen, t.ex. barnens skola, var man ska bo och hur man ska bo, vad inkomsten ska användas till. I stället har vi en hel värld av fattigdomsfäl-
lor, beroende, brist på möjlighet att besluta om det som är viktigt för en själv, regelverk som stänger människor utan tillräcklig styrka ute.

Integration – precis som jämställdhet – handlar mycket om just makt. Makt får man först och främst genom att ha ett eget jobb och genom att ha goda kunskaper, dvs. genom skolan.

Det är inte bara jag som tror detta, utan det var vad den storstads-kommitté kom fram till som jag har varit med och arbetat i. Den tillsattes av dåvarande socialministern Ingela Thalén. Vi kom fram till att det viktigaste var att människor skulle få makt över sin egen vardag, att riva hindren till arbetsmarknaden, att de som behöver skolan bäst ska ha den bästa skolan. Det var kommitténs slutsatser. Vi lade fram massor av förslag. Ut ur detta kom tyvärr i stället mest bara en massa löjliga projekt och en ny integrationsminister.

Vi var inom utredningen överens om att det behövdes mer av ett förändrat tänkesätt och att man inte kunde bita sig fast i systemet. Men socialdemokraterna biter sig fast i de system som stänger människor ute, och i stället utträttas ett antal symbolhandlingar, som t.ex. alla dessa projekt.

Tyvärr verkar tillsättandet av Mona Sahlin som integrationsminister vara en av regeringens symbolhandlingar. Genom åren har vi hört Mona Sahlin säga en massa saker som jag nästan alltid håller med om. ”Ja, det är jättebra. Det är rätt.” Det är magnetskolor, sänkt skatt på tjänsteföretagande, förenklingar osv. Men problemet är att Bosse Ringholm, Göran Persson, Ingegerd Wärnersson och alla de ministrar som har hand om varje sådan konkret sakfråga gör precis raka motsatsen. Därför har vi en integrationsminister som säger bra saker – ja, ibland kommer det ut lite konstiga saker, t.ex. detta om kvotering – men de statsråd som sitter på makten gör raka motsatsen.

Jag vill uppmana Mona Sahlin att ta fram Storstadskommitténs betänkande och leta rätt på det ställe där det står att i stället för att lägga livet till rätta ska vi ta bort det som ligger i vägen för livet.

Där är skolan oerhört avgörande. I vårt delbetänkande *Rosor av betong* visade vi att barn och ungdomar i de mest utsatta områdena har minst lika höga ambitioner och förväntningar på sig själva, sin framtid och sin utbildning som alla andra barn. Men någonstans går det snett. Utanförskapet förs vidare till nästa generation, därför att de som behöver skolan bäst har inte den bästa skolan.

En skola som tydligt har kunskap och lärande som mål ger ökad jämlikhet därför att det ger barnen förutsättningar. De barn som har stöd hemifrån klarar sig alltid, men de barn som behöver skolan för att nå kunskaperna sviks. Det gäller särskilt barn med invandrabakgrund som dessutom behöver mycket hjälp med svenskan. Olika undersökningar visar detta jättetydligt. Det finns en lång rad exempel från svenska skolor som lyckas alldeles utmärkt. Med riktade satsningar och höga förväntningar kan elever från utsatta miljöer nå precis lika goda resultat som alla andra. Det är därför vi i Folkpartiet kräver en radikal omläggning av skolpolitiken. Kunskap och bildning måste uppvärderas. Görs inte det sviks de barn mest som behöver skolan mest.

En jämlik skola ger barnen den allra bästa moroten, nämligen en förväntan att de kan lyckas. Det är därför vi kräver allmän förskola, att skolan ska höga förväntningar och våga ställa krav, en stärkning av läsning och svenskans ställning, möjlighet att välja skola även för barn från utsatta områden, magnetskolor och en större satsning på skolor i utsatta områden och bättre stöd till elever med särskilda behov.

Fru talman! Jag tillhör inte dem som tror att sänkt skatt är lösningen på alla upptänkliga problem. Men när det gäller jobb, som är den andra viktiga hörnstenen i en integrationspolitik, är de höga svenska skatterna ett jätteproblem.

Nya samhällsföreteelser och gamla problem kräver nya lösningar. Skattesystemet är uppbyggt för en situation där man producerar varor, dvs. ett gammaldags manligt arbetsliv. Problemet är att detta påverkar negativt kvinnors möjligheter på arbetsmarknaden och invandrades möjligheter på arbetsmarknaden. Skatten på arbete och de höga marginaleffekterna i låga inkomstlägen drabbar individerna. I stället för att försörja sig själv blir man en börda. I stället för att bidra till välståndet måste man få bidrag. Den höga totala beskattningen på arbete gör att låg- och medelinkomsttagare måste betala mycket skatt och att det är en hög arbetsgivaravgift. Fattigdomsfällorna leder till att människor inte bara är fattiga utan har mycket svårt att själva göra någonting åt det.

För att få dynamik och utvecklingskraft i samhället kan inte stora grupper låsas in i bidragsberoende. Då måste det göras något även med skattesystemet.

Göran Persson sade häromdagen i partiledardebatten att de inte avsäger sig skatteinstrumentet. Det var sannerligen dagens understatement. Sverige har, återigen, världens högsta skattetryck, men omfördelningen – det viktigaste argumentet – fungerar inte. Låginkomsttagare i Sverige ligger lika fullt fyra från botten i OECD. De höga skatterna gör inte att människor med låga inkomster ändå kommer upp till en bättre möjlighet att försörja sig.

Prot. 2000/01:53
19 januari

Allmänpolitisk debatt

Integration och sysselsättning

Det finns en annan aspekt på detta, nämligen att skattesystemet är uppbyggt efter det gamla produktionssamhället. Vi behöver kunna betala varandra för vår arbetstid. Tid är det som många människor har ont om, medan andra har alltför gott om det. Med den höga skatten på arbete har vi gjort oss för dyra för varandra. Vi har inte råd att anlita varandra professionellt. Varor blir billigare, medan tjänster blir dyrare. Det är ett jätteproblem. Ska man i grunden kunna göra någonting åt den stora mängden människor som står utanför arbetsmarknaden, måste man göra någonting åt den höga skatten på arbete. Fler människor kan få en egen lön att leva på om skatten på arbete sänks. Då går det inte att dogmatiskt bita sig fast i att de höga skatterna är alltings lösning när de i själva verket inte är det. Detta urartar ofta till en pigdebatt.

Jag är mycket glad att Mona Sahlin inte tillhör dem som faller i den fällan. Problemet är att hennes kompisar i regeringen gör det. Jag skulle vilja uppmana Mona Sahlin att gå hem och jobba vidare med de frågor som verkligen är viktiga. Sänkt arbetsgivaravgift. Skattereduktion för hushållsnära tjänster: F-skattsedel åt alla som vill ha det. Sänkt inkomstskatt även för låga inkomster. Riv fattigdomsfällor och marginaaleffekter så att människor kan få större möjligheter att komma in. Det handlar om att i stället för att lägga livet till rätta ta bort sådant som ligger i vägen för livet.

Anf. 49 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tyckte mig ana en liten motsägelse i det Karin Pilsäter sade, men det kan också vara mitt dåliga öra som lurar mig.

Jag hörde Karin Pilsäter säga att hon tycker att regeringen och, som jag uppfattade det, samarbetspartierna satsar på en massa löjligen projekt – som formuleringen var när det gäller storstadssatsningen. Samtidigt sade hon att riktade satsningar inom skolan till ungdomar med invandrarbakgrund är nödvändiga. Men mycket av det som storstadssatsningen handlar om är just riktade sådana satsningar. Det handlar om svenskundervisning ute i förorterna. Det handlar om läsläsningsprojekt och språkutveckling. Vi kan vara eniga om att allt verkligen inte fungerar som det ska. Vi ska inte skyla över att mycket av storstadssatsningen också har inneburit att projektledare får jobb snarare än att pengarna faktiskt används till det de är tänkta för.

Vad säger Karin Pilsäter och Folkpartiet om just sådana riktade satsningar som finns inom ramen för storstadssatsningen?

Anf. 50 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Vi kunde i Storstadskommittén visa att de här olika projekten – man hade ju stor erfarenhet av dem – är ineffektiva, att människor är jättetrötta på dem och att de till väldigt liten del leder till någon varaktig förändring.

Slutsatsen borde då vara att man i stället för att fortsätta med den typen av projekt ska gå in med mer generella satsningar som är långsiktiga. Det är hela den här projektverksamheten raka motsatsen till. Innan man har fyllt i alla pärmar med ansökningar och haft alla sammanträden med kommunalråd, statsråd och alla andra projektledare har en stor del av pengarna gått åt. Det är en mycket liten del av projektpengarna som verkligen går till det som människor själva vill.

Om det ska vara öronmärkta pengar direkt till vissa orter ska de inte silas mellan den här typen av konstiga satsningar, där det i slutändan är ett handslag mellan kommunalrådet och statsrådet som avgör vilka olika aktiviteter människor ska få ta del av och vilka projektledare som ska sättas in. Det behövs ett helt annat system för dem.

Anf. 51 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Låt mig då säga att jag i grunden är enig med Karin Pilsäter om att det är just generell politik som kan lösa de här problemen.

Samtidigt kan man konstatera att om vi inte hade genomfört någonting av det som storstadssatsningen handlar om hade många ungdomar och även äldre i förortsområdena varit utan chansen till svenskundervisning, språkutveckling och läsläsningshjälp, som de har fått trots bristerna i den administrativa hanteringen av de här bidragen.

Om vi är eniga om att det är det generella som är det viktiga, är vi uppenbarligen fortfarande oeniga om storstadssatsningen har haft någon positiv effekt eller inte.

Karin Pilsäter säger att Folkpartiet vill uppvärdera kunskap och bildning. Det låter utmärkt, men sanningen bakom det är att man snarare vill införa fler prov, som leder till ökade detaljkunskaper och inriktning på helt andra saker än helhetssyn i undervisningen, och fler betygssteg. Jag ser inte det som något sätt att uppvärdera verklig kunskap och bildning.

Anf. 52 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Om det nu är så att några procent av pengarna kommer till positiv användning är det väl dumt att slänga bort alla de andra procenten på sådant som bara irriterar och tar tid från det man verkligen borde göra. Vi har haft helt andra förslag om hur man ska lägga större vikt vid de sociala faktorerna i kostnadsutjämnningssystemet.

Jag tycker inte att man ska ta ifrån kommunerna det ansvaret. Varför ska det vara så, som det har varit i min hemkommun Botkyrka i alla år, att de barn som behöver förskolan mest är utestängda? Det är bara när staten, med hjälp av den här typen av pekpinnar och överenskommelser, kommer med små extrapengar som man tillfälligt inrättar förskoleplatser för de barn som behöver förskolan mest.

Jag tycker att kommunerna borde ha ett ansvar för alla sina invånare och inte låta dem som är mest utsatta bara få komma med på marginalen när det är projekt på gång från statsmakterna. Det är också det som projektänkandet leder till, att kommunerna går och väntar tills det finns någon blankett att skicka in i stället för att ta ansvar för alla sina invånare.

Anf. 53 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Karin Pilsäter talade om regelverk som stänger ute från arbetsmarknaden. För mig är det viktigt att veta vad som avsågs. Hon återvände inte till det.

Handlar det om att riva ned byråkratiska hinder och svårigheter mellan olika sektorer och myndigheter – jag har sett massor av sådana exempel – lovar jag att i sann liberal anda förena mig med Karin Pilsäter i kampen mot detta. Handlar det däremot om att riva ned lagen om anställningsskydd och försämra kollektivavtalsrätten hoppas jag att hon kom-

mer mig och socialisterna till undsättning för att hävda tryggheten för alla löntagare, inklusive dem som har kommit från andra länder.

Skattefrågan är svår. Det finns den här svårigheten kring tjänstesektorn, som Karin Pilsäter nämner. Baumols dilemma har vi alla grubblat över. Men titta på de länder som har lyckligt låga skatter, som England och USA. Titta på de ensamma mammorna och fattigdomsgraden, på barnen och fattigdomsgraden där. De ligger i storleksordningen åtta gånger högre än vi i fråga om fattigdom.

Anf. 54 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Jag tror att det handlar om väldigt många olika regelverk. Problemet är att vi kan sitta här hur mycket som helst och säga att vi vill riva hinder och lösa de problem som finns mellan olika myndigheter, sektorer osv. Men om man hela tiden som politiker låter sig stoppas så fort man får mothugg som "hur skulle det se ut om alla kom här och gjorde som de tyckte", blir det människorna som fastnar i regelverket som blir lidande.

Man kan inte ta sig ur socialbidragsberoendet, t.ex. därför att man inte ens kan spara ihop den summa som krävs för att betala ett konsultarvode för att kunna ansöka om en F-skattsedel. Det är ett typiskt sådant hinder i regelverken som man har svårt att ta sig igenom. Det finns långa listor på det.

Men det finns andra regelverk, t.ex. LAS, som gör att människor har svårt att komma in därför att arbetsgivarna, befogat eller obefogat, är rädda för att våga låta folk pröva. Då är det bättre att se till att arbetsmarknadslagstiftningen är till för att släppa in de utestängda, än bara till för att skydda dem som redan är inne i värmen.

Kollektivavtalsrätten värnar vi om, som Hans Andersson vet, men det betyder inte att arbetsmarknadslagstiftningen i första hand ska vara till för att stänga ute, utan den ska vara till för att släppa in.

Anf. 55 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Då är det så som jag var rädd för. Men det är delvis en allians; jag kastar mig i famnen på den liberala önskan att riva ned byråkratin. Det är bra.

Men det är mycket farligt att röra i lagen om anställningsskydd i syfte att gynna dem som man säger är utestängda. Det slutar med att man gynnar arbetsgivarna. Man missgynnar hela löntagarkollektivet, och på sikt missgynnar man med kraft dem som står utanför. Där vi har svaga sådana system får vi också förskräckliga situationer när invandrarna kommer. Jag har sett många exempel i Kalifornien och på andra håll på hur det ser ut för salvadoraner, mexikaner osv. som kommer in.

När det gäller skattesidan sade inte Karin Pilsäter så mycket. Men låt mig bara notera att vi är helt överens om att integration inte handlar om assimilering. Det är en mycket svår ömsesidig process, där ingen av oss ska slå oss för bröstet. Men tänk om vi kan vara många partier som formerar en fördomsfri politik till gagn för människovärdet i det här samhället, oavsett vilken färg man har på huden eller vilken dialekt man har.

Anf. 56 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Man ska akta sig för att jämföra situationen i Sverige rakt av med situationen i andra länder. Vi har mycket som är bra här som andra inte har, och sedan har de saker som är bra som vi inte har. Det handlar inte om att byta paket utan om att ta till sig det som är bra som andra gör.

Jag tror t.ex. att barnomsorg för alla, inte bara för de starka, och stödssystem som inte är selektiva utan generella är det allra viktigaste. Då ska vi inte snegla på att införa mer selektivitet, utan då ska vi se vad vi har kvar som vi kan ta bort. Det är det som är poängen. Det är om de systemen vi ibland träter.

Det väldigt höga skattetrycket leder, med matematiskt benhård nödvändighet, till att vi också har väldigt hög skatt även på låga inkomster, och det gör att det blir väldigt höga trösklar in på arbetsmarknaden som låser ute människor. Då måste vi se att de höga skattetrycket inte är lösningen utan i detta sammanhang problemet.

Anf. 57 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Ämnesområdet Integration och sysselsättning är, som vi har hört i många av inläggen, något som väcker många tankar och berör många delar av samhällsutvecklingen just nu. Jag skulle ha kunnat ägna en stor del av mitt anförande åt det goda som trots allt har hänt på det här området de senaste åren. Det är områden där det har skett en oerhörd förändring, inte bara av en händelse eller därför att det har råkat bli så, utan beroende på politiskt arbete och ett hårt sådant arbete de senaste åren.

Arbetslösheten sjunker för varje dag. Den är nu nere i nivåer som få trodde var möjliga bara för en kort tid sedan. De nya jobben växer i antal för varje dag. Människor med invandrabakgrund får jobb i snabbare takt än på många år. De utomnordiska medborgarnas arbetslöshet har t.ex. minskat med 38 % på ett år.

Men, fru talman, just på grund av de här omvittnat goda förändringarna är det desto mer upprörande att så många människor fortfarande går utan jobb. Det är allvarligt nog i sig, men det är desto mer upprörande, av många skäl, om människor ställs utanför på grund av sitt etniska ursprung, sin hudfärg, sitt kön eller sin sexuella läggning. Så är det för många individer i dag, och det är en skam för Sverige. Det är förnedrande för människor och, som många har varit inne på, ett stort slöseri för hela vårt samhälle.

Låt mig först säga något som också många andra har varit inne på. De som har vandrat hit till Sverige under 1900-talet har berikat Sverige. De har berikat Sverige kulturellt, ekonomiskt och socialt. De har på många sätt bidragit till att bygga upp det välfärdssamhälle som vi antingen tycker att vi har, att vi hade eller att vi vill få. Det gäller också i dag att invandrarna är en rikedom för vårt land.

Men det är också på det viset som Kalle Larsson var inne på. Klasssamhället har fått inte bara en könsdimension utan också en etnisk dimension. Det är också så att mycket av vårt tänkande runt det vi har kallat för integrationspolitik i alltför hög grad har byggts på projekt tänkande. Det har jag inte minst diskuterat mycket med Ana Maria Narti. Det måste förändras. Integration handlar både om att ställa krav och om

Prot. 2000/01:53

19 januari

Allmänpolitisk debatt

Integration och sysselsättning

att ge möjligheter. Det gäller både för oss som har bott här länge och för dem som nyligen har kommit hit.

Integration får, precis som Karin Pilsäter så riktigt uttryckte det, inte handla om att alla ska bli som vi andra. Det är olikheten som berikar. Då måste vår uppgift som politiker i riksdag, regering, kommuner och lands-ting – men också om vi är arbetsgivare – i första hand vara att ta bort de hinder som finns på arbetsmarknaden. Det är ju det som är det första ämnesområdet i dag. Vi måste ta bort de hinder som finns för att alla individer ska kunna utnyttja sin egen kompetens. Vi måste också synliggöra de fördomar och den diskriminering som existerar i Sverige i dag.

Bakgrunden till detta blir desto allvarligare när vi alla vet att bristen på arbetskraft växer. Vi lever längre och längre, och det är bra. Samtidigt föder vi färre och färre barn, vilket är en oerhörd sorg. Men om vi i detta läge inte ens kan förmå oss att utnyttja alla de människor i vårt land som vill arbeta och kan arbeta så är domen över bristerna i det svenska samhället desto hårdare.

Den här diskussionen måste vi alla ta ett mycket mer aktivt ansvar för. Det gäller också arbetsgivarna, de kommunala såväl som landstingen och de privata. Det gäller att man på ett förnedrande sätt fortfarande inte utnyttjar kompetensen och kunskapen hos människor med en annan etnisk bakgrund. Det har vi inte råd med.

Jag vill i dag nämna några av de områden som regeringen vill prioritera och som hör till de viktiga utgångspunkterna. Det är tre stycken.

Det första, som också många andra har varit inne på, handlar om att bekämpa den diskriminering, den homofobi, den nazism och den rasism som fortfarande existerar i vårt land och som på många områden växer. Regeringen kommer att presentera en handlingsplan i början av februari som handlar om dessa områden.

Det är bra att vi nu har skärpt diskrimineringslagen. Jag tror också att vi ännu mer behöver se över t.ex. ombudsmännens roll när det handlar om att ge möjlighet att ta till vara en anmälan om diskriminering och att fler vågar anmäla det man är utsatt för när det gäller diskriminering på arbetsmarknaden, bostadsmarknaden eller i livet för övrigt. Vi behöver också få ett annat samarbete mellan de olika diskrimineringsombudsmännen.

Jag utesluter inte heller att vi behöver gå vidare när det gäller att titta på en tuffare och tydligare lagstiftning. Jag har inte, som Karin Pilsäter sade, tänkt ordet ”kvotering” en endaste gång. Däremot tänker jag fortsätta att fundera över om vi inte bara när det gäller kön utan också när det gäller etnicitet kan pröva begreppet ”positiv särbehandling” – till skillnad från den negativa särbehandling som vi alla här i debatten har omvittnat existerar i vårt samhälle.

Det andra området handlar om arbetsmarknaden. Där finns det många ingångar och många områden där vi som politiker både kan och måste skärpa vårt ansvar och vår tydlighet. Det gäller både lagstiftningen och hur vårt agerande på alla olika regeringsområden ser ut. Visst har Karin Pilsäter en stor poäng där. Det är precis som det här med att arbetet med jämställdhet måste flytta ut till alla politiska områden, att det inte ska finnas ekonomisk politik, utbildningspolitik, näringspolitik och så jämställdhetspolitik någonstans långt borta. Det är samma sak med synen på integration. Den måste tränga in i politikens alla olika områden.

När det gäller arbetsmarknaden vill jag nämna några områden som jag tycker har förtur i dag, och som också handlar om att riva hinder. Det första är att vi kan konstatera att människor med annan etnisk bakgrund i vårt land har högre utbildningsnivå än vi ”gammalinvandrare” – för vi har väl alla invandrat någon gång i vår historia. Det är högre utbildningsnivå, och ändå är arbetsmarknaden så ovillig att ta vara på det. Nu satsar vi väldigt – och jag ser fram emot att kunna se effekterna av det – på att komplettera utbildning när det gäller utländska läkare, lärare, tekniker och sjukvårdspersonal så att man snabbt ska kunna få den del som fattas för att direkt gå in och arbeta på svenska arbetsmarknad.

Det handlar om alla de, i det här fallet mycket bra, projekt om validering av utländsk utbildning som pågår runtom i Sverige. Men det handlar också om att skärpa innehållet i svenskundervisningen, inte bara den i grund- och gymnasieskolan utan också den ibland ganska felriktade svenskundervisning som de vuxna, nyanlända flyktingarna och asylsökandena möts av. Här finns väldigt mycket att förändra.

Det handlar vidare om att finna ännu mer otraditionella lösningar när det gäller de nyligen anlända invandrarna med låg utbildningsnivå. Man måste ha mycket mer otraditionella lösningar tillsammans mellan arbetsförmedling, kommun och näringsliv för att dessa människor på ett snabbare och värdigare sätt ska få det som Karin Pilsäter sade, dvs. egna pengar, eget liv och egna val.

Det tredje området är egenföretagandet, som redan i dag spelar en väldigt stor roll för många människor med invandrarbakgrund. Egenföretagandet har en stark ställning, ibland för att det har varit den sista och kanske enda möjligheten att få en egen inkomst och en egen plats på arbetsmarknaden. Dessutom finns det ofta en väldig tradition och ett stort kunnande i fråga om företagande bland många av dem vi kallar invandrargrupper.

Här behöver vi ännu mer – för det har redan hänt mycket – ta bort hinder och förenkla regelverk. Vi måste ännu mer stödja t.ex. invandrarernas företagarförening i Sverige, där man hjälper varandra att komma över de kulturella och byråkratiska hinder som ibland möter människor med en annan etnisk bakgrund.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag säga att segregationen i många storstadsområden leder till att många familjer lever väldigt isolerade och kulturellt fattiga liv. Trots det vill jag betona att alla familjer i vårt land måste respektera sina flickors eget värde och rätt till ett självständigt liv. Vi är många i det svenska samhället som måste se mer, och också agera, för att få en debatt om alla döttrars rätt till egna val i livet – och faktiskt också rätten att leva.

Anf. 58 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att verkligen instämma i det som Mona Sahlin sade om alla flickors möjligheter. Jag tror att vi skulle kunna göra betydligt mer om vi som svenska kvinnor engagerade oss mer i den kvinno-solidaritet som det faktiskt handlar om, alltså att stödja kvinnor och flickor som lever mer isolerat från den svenska kulturen att kunna stå upp för sin egen rätt till sitt liv.

Sedan vill jag säga att det är bra att det kommer en lista på åtgärder här. Men jag saknar några viktiga saker i den. Det första är att Mona

Sahlin inte sade ett ord om skolan. Det är verkligen något som rör barnens och ungdomarnas möjlighet att inte hamna i samma utanförskap som deras föräldrar redan har hamnat i. Jag tycker att det är allvarligt att regeringen inte ens har den frågan på dagordningen.

Det andra gäller socialbidragen som för väldigt många människor, inte bara nyanlända utan även människor som har varit här i årtal eller andra eller tredje generationens invandrare, är den huvudsakliga försörjningskällan i stället för att vara den sista utposten när det uppstår problem. Där skulle jag vilja efterlysa reformer av både socialförsäkringarna och socialbidragssystemet.

Anf. 59 Statsrådet MONA SAHLIN (s) replik:

Fru talman! Som en reaktion på det första som Karin Pilsäter sade, att vi många gånger har sagt att vi borde göra mer i systerlig solidaritet, vill jag säga: Varför kan vi inte träffas efter den här debatten för att försöka hitta en form för att bilda ett stödjande nätverk mellan kvinnliga politiker från olika partier för att se hur vi på ett tydligare och mer direkt sätt kan stötta de flickor som vi nu talar om?

Beträffande det andra som Karin Pilsäter tog upp så är det självfallet så att eftersom integrationsfrågorna berör alla politikens områden så kunde jag i mitt anförande inte ta upp alla de områden där integrationen har en väldigt avgörande betydelse. Skolan står verkligen som bekant, i motsats till vad Karin Pilsäter sade, på regeringens dagordning, både i den politiska debatten och när det handlar om att reformera systemet, så att ingen elev ska lämna skolan utan att t.ex., som Mikael Odenberg talade om, kunna tala svenska och därmed ha tagit bort ett av hindren för att komma ut på arbetsmarknaden.

Jag ska också faktiskt läsa igenom Storstadskommitténs förslag – det var nämligen ett tag sedan jag gick igenom det – för att se om det finns mer som vi redan nu kan ta upp och använda.

Anf. 60 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Jag tycker att det låter som en utmärkt idé. Dessutom tycker jag att det då också är vårt ansvar att se till att våra manliga kollegor känner att det är lika mycket deras ansvar som vårt.

Mona Sahlin nämnde ingenting om socialbidragen. Jag hoppas att hon återkommer till dem i sitt nästa inlägg.

När det gäller skolpolitiken är väl huvudproblemet, som vi ser det, att ni så att säga släpper i fråga om det som verkligen är det viktigaste för de barn och ungdomar som behöver skolan mest. Det är ju där som den skolpolitik som hittills har förts har lämnat dessa ungdomar och barn i sticket.

Problemet med bristande kunskaper i svenska och beträffande utbildning är inte bara problem för dem som är nyanlända eller för dem som har kommit hit mitt i skolgången, utan det är något som går i arv generation efter generation. Både svårigheten att klara skolgången och att sedan komma in på arbetsmarknaden är ju någonting som inte längre alls hänger ihop med att vara nyanländ. Det är ju därför som det krävs radikala reformer av skattesystemet och skolsystemet och över huvud taget när det gäller möjligheterna till inträde på arbetsmarknaden.

Anf. 61 Statsrådet MONA SAHLIN (s) replik:

Fru talman! Även om Karin Pilsäter och jag som bekant har mycket gemensamt när det gäller synen på tjänstesektorn och jobben där, blir det ändå lite förnedrande att det är nästan bara när man diskuterar integration och arbetslöshet bland människor med invandrarbakgrund som detta nämns som en hävstång för att få ett jobb. Det finns många andra skäl till att jag tycker att vi borde ha en annan syn på tjänstejobben. Men här talar vi om människor som ofta har en högre utbildning, som vi nämnde tidigare i debatten, och det är fördomar som är de största hindren att komma ut på arbetsmarknaden.

Till detta vill jag lägga synen på att skolan måste vara, som jag tror att Storstadskommittén uttryckte det, som bäst i de områden där behoven av utbildning är som störst. Så är det inte i dag. Det kräver en längre diskussion om bostadspolitiken och storstadsområdena och hur segregationen slår och hur vi ska komma åt den. Men det som jag vill koncentrera arbetet på i dag i första hand är hur man ska ta bort hindren på arbetsmarknaden för att alla ska kunna få ta till vara sin kunskap oavsett etnisk bakgrund.

Anf. 62 MIKAEL ODENBERG (m) replik:

Fru talman! Först vill jag hålla Mona Sahlin räkning för att hennes förnöjsamhet över framgångarna när det gäller den öppna arbetslösheten och statistikpolitiken den här gången förenades med en insikt om hur oerhört mycket som återstår att göra innan vi har kommit tillbaka till ett acceptabelt läge på arbetsmarknaden. Det tycker jag var positivt.

Karin Pilsäter har berört skolpolitiken. Jag ska därför ta upp de två andra områdena, bostadspolitiken och arbetsmarknadspolitiken, som har varit föremål för diskussion nu på förmiddagen och ställa två frågor.

Den första frågan gäller bostadspolitiken. Det var den socialdemokratiska bostadspolitiken som innebar att man byggde de ensidigt sammansatta miljonprogramsområden där segregationsproblemen i meningen utanförskap i dag är som allra störst. Min fråga är: Var är den socialdemokratiska bostadspolitik som kan och vill ge de människor som bor där ökad makt över sitt boende?

Den andra frågan gäller både arbetsmarknadspolitiken och skattepolitiken, där både Karin Pilsäter och jag har pekat på att den svenska skatte- och arbetsmarknadspolitiken bygger upp murar mot de svaga grupper som står utanför arbetsmarknaden – ungdomar, invandrare och lågutbildade. Vad vill socialdemokraterna göra för att börja riva dessa murar?

Anf. 63 Statsrådet MONA SAHLIN (s) replik:

Fru talman! Jag tror att Mikael Odenberg är väl medveten om att en minut inte räcker för att svara särskilt grundläggande på dessa frågor. Men jag vill ändå beröra i alla fall den första delen på denna kort tid.

Hur ska man bryta boendesegregationen som, precis som Karin Pilsäter var inne på tidigare, består generation efter generation? Ett av områdena handlar ju om att förstå att diskrimineringen vid sökandet efter bostad är utbredd i storstadsområdena. Otaliga är de fall som finns hos Diskrimineringsombudsmannen – människor som har sökt lägenhet och inte ens har fått komma och titta, och det enda skälet till det är hur dessa människor ser ut eller deras namn.

Det andra som jag vill säga är: Tror Mikael Odenberg att det underlättar att bryta segregationen om man säljer ut de hyreslägenheter som finns i andra delar av t.ex. Stockholms innerstad? Om man vill ta ett ansvar för hela kampen mot segregation då måste också alla olika boendeformer finnas i alla delar av Stockholm, annars förstärker vi bara segregationen.

Anf. 64 MIKAEL ODENBERG (m) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är bra om människor också i Stockholms innerstad, i Göteborgs innerstad, osv. får en möjlighet att ta ett ökat ansvar för sitt boende. Men min fråga gällde: Hur ska de människor som bor i de miljonprogramsområden som faktiskt socialdemokratisk bostadspolitik har skapat ges ökad makt över sitt boende? Var finns de socialdemokratiska förslagen? Var finns den socialdemokratiska bostadspolitiken? Det är trots allt ert ansvar att områdena ser ut som de gör, att de ensidigt domineras av allmännyttig hyresrätt och att den bytesrätt som formellt tillkommer varje hyresgäst de facto inte gäller i dessa områden. Därför är frågan motiverad: Var finns den socialdemokratiska bostadspolitik som kan och vill ge människor som bor i miljonprogramsområdena makt över sin situation?

Anf. 65 Statsrådet MONA SAHLIN (s): replik

Fru talman! Nej, jag tycker faktiskt inte att frågan är berättigad, som Mikael Odenberg uttryckte det. När han frågar hur vi ska ge dessa människor makt över sitt boende är ju avsikten tydlig och klar. Hur ska de också kunna sälja och köpa sina lägenheter? Är det detta som är problemet? Är det detta som är maktfrågan när vi talar om hur man, trots att man bor i ett område där segregationen är stark, ska kunna få makt över sitt eget liv, få arbete, komma bort från socialbidragsberoende och komma bort från eviga projektinsatser? Och där har vi många som har ett ansvar, både regeringen och kommunerna runt Stockholm. Det bland många här förhatliga storstadsarbetet handlar alltså just om att ta ett gemensamt ansvar för att bryta den boendesegregation som finns. Men att sälja ut de bostadsområden i Stockholms innerstad som har hyresrätter och därmed ger möjligheter också för andra individer än dem som är rika och starka att söka sig dit förstärker bara problemen.

Anf. 66 GÖRAN LINDBLAD (m) replik:

Fru talman! Vi var ett stort antal ledamöter i utskottet som blev besvikna över att statsrådet inte kunde vara med i debatten i december. Desto gladare är jag i dag att vi har möjligheter att utbyta åsikter. Och jag hoppas att statsrådet hinner stanna under hela debatten om integration i dag.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Mona Sahlin. Är statsrådet nu beredd att bryta med den eländesindustri som dessa olika projekt har lett till, den eländesindustri som bara sysselsätter gravt medelålders manliga projektledare, och säga att det nu får vara slut med detta? Är statsrådet också beredd att bryta med den socialpolitik som har lett till en inlåsning i socialbidrag och med den, som Mikael Odenberg var inne på, bostadspolitik som har lett till att människor faktiskt har flyttförbud?

Anf. 67 Statsrådet MONA SAHLIN (s) replik:

Fru talman! Först och främst vill jag protestera bestämt mot att Göran Lindblad så föraktfullt beskriver det som kallas projektindustrin till något slags eländesindustri. Det tycker jag är föraktfullt. Det finns oerhört mycket av det som vi nu kallar projektarbete som har lett fram till varaktiga förändringar i skolpolitiken och i näringspolitiken.

Men det jag absolut vill arbeta för att förändra är det som framför allt Ana Maria Narti har lärt mig – hur mycket av invandrarnas egen kraft och kompetens som inte får utrymme i det vi nu kallar projektarbete, utan det är ofta svenskar, om vi nu hårdrar beskrivningarna, som gör projekt åt de man tycker utsatta och svaga grupperna. Vi måste vända på synsättet och se hur invandrargrupperna själva med den kraft och kompetens som de har, men via projektstöd, måste få starkare förankring i det svenska samhället.

Det var väl föraktfullt att dra hela projektarbetet på det sätt som Göran Lindblad nu gjorde. Det är verkligen inte socialpolitiken som har låst in människor i fattigdom. Det är arbetslöshet, diskriminering, rasism, och det är det som står överst på min dagordning.

Anf. 68 GÖRAN LINDBLAD (m) replik:

Fru talman! Vad jag frågar är om statsrådet Sahlin är beredd att medverka till att ändra socialpolitiken och arbetsmarknadspolitiken på ett sådant sätt att människor faktiskt får verklig makt över sina liv, får en möjlighet att bryta utanförskapet. Hittills har det mest varit ord. Statsrådet talade tidigare om att projekten nog inte var så bra. Men när det väl kommer till kritan och jag föreslår att man ska bryta den här, som det faktiskt är, eländesindustrin av projekt, då finns det inte möjligheter och då vill man inte göra det.

Nu vill jag ha ett riktigt svar: Vill statsrådet verkligen vara med och förändra det här så att vi flyttar makten från politiska beslutsfattare till de enskilda människorna?

Anf. 69 Statsrådet MONA SAHLIN (s) replik:

Fru talman! Ja, jag vill vara med och förändra men – jag är övertygad om det – inte ett endaste dugg i den riktning som Göran Lindblad skulle vilja att det tog sig. Det här handlar också om politik, värderingar och vilken ideologi man har som utgångspunkt för vad det vi kallar projekt faktiskt ska leda till. Det är inte, såsom Göran Lindblad upprepar hela tiden, ord, ord och ingenting som händer. Det har hänt oerhört mycket när det handlar om hur många som har fått makten över sina liv, om det nu inte är sänka skatter som är det enda sättet att få makt över sitt liv. Det är att få egen inkomst, eget boende och egen förankring i det svenska samhället. Det är inte bara ord, Göran Lindblad. Men de problem som är kvar är många, och vägen dit är för min del inte att tro att frihet alltid är sänkta skatter.

Anf. 70 ANA MARIA NARTI (fp) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja börja med att be om ursäkt för att jag var frånvarande från början av den här debatten, som för mig och för mitt parti är så viktig. Den rumänske utrikesministern var på kort besök. Jag

lever fortfarande i två världar, och det var väldigt värdefullt att kunna vara med.

Jag vill gärna ställa en fråga som har att göra med de hinder som existerar för integration. Min fråga är: Betonar vi inte för starkt mentalitetshindren när vi diskuterar detta? Glömmer vi inte bort strukturihindren? Ett strukturihinder har att göra med den enorma centraliseringen av väldigt många funktioner i samhället. Det är därför som vi har så många projekt där arbetsförmedlingen eller kommunen försöker lösa invandrarernas problem och stänger vägen för invandrarnas initiativ och förslag. Det är det jag skulle vilja ha kommenterat.

Anf. 71 Statsrådet MONA SAHLIN (s) replik:

Fru talman! Jag vill hålla med om den beskrivning som Ana Maria Narti gjorde. Det är definitivt det vi kan kalla strukturella hinder som är de största hindren. Till de strukturella hindren kan man möjligen också skriva mentaliteten och synsättet inom myndighetsvärlden, inom arbetsmarknaden, inom näringslivets företrädare då de ser dem vi kallar invandrare som en grupp som är svag, utsatt och som behöver hjälp ovanifrån. Den mentaliteten har blivit ett strukturellt hinder som har gått igenom väldigt långt i det svenska samhället. Det är där jag tror att den stora förändringen av det vi kallar projektsynen måste komma, men inte gå så långt att man lyfter bort projekten som en del i integrationsarbetet. Där emot behöver innehållet i dem förändras.

Anf. 72 ANA MARIA NARTI (fp) replik:

Fru talman! En annan fråga är frågan om utövande av tjänster. Det finns en del tjänster som människor med andra kulturer mycket väl skulle kunna erbjuda det svenska samhället, och det är kunskapstjänster, tjänster om språk, kultur, social vardag. I alla fall i den invandrargrupp som jag oftast arbetar med har vi bittra erfarenheter från det området när vi har försökt sälja sådana tjänster. T.ex. har vi försökt att från invandrarnas synvinkel presentera den nya lagen mot etnisk diskriminering i arbetslivet. Vi skickade 40–50 brev till alla förvaltningar och bolag i Stockholmstrakten. Vi fick ett svar. Man vill inte köpa tjänster av invandrarna, utan då anställer man väl kända svenska konsulter som talar vackert om integration.

Anf. 73 Statsrådet MONA SAHLIN (s) replik:

Fru talman! Först vill jag hålla med om beskrivningen. Den typ av tjänster som Ana Maria Narti tar upp hör till dem som både ökar i dag och som absolut har framtiden på sig som en ännu större del av arbetsmarknaden än vad de är i dag. Men jag har fört diskussioner med frågeställaren just om synsättet att man ofta hellre avstår från att anställa än köper en tjänst när det handlar om invandrargrupperns eget kunnande. Jag är verkligen med och försöker föra diskussioner med både kommuner och landsting om att man måste skaffa sig ett annat betraktelsesätt när det gäller den kompetens som frågeställaren beskriver. I den mån jag kan medverka ännu mer ska jag göra det.

Anf. 74 MAGDA AYOUB (kd) replik:

Fru talman! Jag tackar Mona Sahlin för inbjudan att bilda ett nätverk om kvinnors problem och situation. Det skulle jag vilja se framöver att vi många kvinnor från olika partier kunde enas om.

Min fråga till statsrådet Mona Sahlin hämtar jag från en arbetsmarknadsutredning som har gjorts om personer som kommer från utomnordiska länder. Där står det bl.a. att de utomnordiskt födda som är anmälda vid arbetsförmedlingen i högre grad är koncentrerade till åldrarna 25–44 år än svenska medborgare. Därmed har man inte många som är anmälda vid arbetsförmedlingen som är över 55 år. Det förskräcker mig lite grann när jag ser dessa siffror. Gör man inte något åt dem som är 55-plus?

Anf. 75 Statsrådet MONA SAHLIN (s) replik:

Fru talman! Nu har jag inte klart för mig i vilken rapport och i vilket sammanhang de här siffrorna finns, men jag tar gärna del av det efter debatten. Men allmänt sett kan jag bara hålla med Magda Ayoub att äldre arbetssökande har svåra problem i dag, trots att man har en så stor erfarenhet och kunnande och har väldigt mycket att bidra med på arbetsmarknaden. Det här hör till de områden där Sveriges arbetsgivare också måste skaffa sig en annan syn. Vi får ingen annan befolkning än den vi har i dag. Där finns många äldre som vill jobba längre av sina liv men inte får tillfälle till det. Det kan vi säkert återkomma till i många sammanhang. Det berör verkligen invandrargrupperna också.

Anf. 76 MAGDA AYOUB (kd) replik:

Fru talman! Det är väldigt många som kommer hit i den åldern och har arbetserfarenheten bakom sig. De har fått sin utbildning och har sedan jobbat väldigt länge i sina hemländer. Det ska man ta till vara. Jag vet att många kommuner har gjort det tidigare, men det gör man inte i dag, och det är beklagligt.

En annan fråga som jag vill ställa till statsrådet Mona Sahlin gäller de personer som kommer på anknytning till Sverige. De hamnar lite utanför det man får kalla för systemet, man har inte börjat med svenskundervisning på en gång. Bidraget till kommunerna är riktat till asylsökande som har fått uppehållstillstånd och stannar i kommunen, inte för dem som kommer hit på grund av anknytning. Det är ett väldigt stort bekymmer. De kan få vänta upp till sex månader eller ett år tills de får komma in. Gör man något på det området?

Anf. 77 Statsrådet MONA SAHLIN (s) replik:

Fru talman! Vi ska nu se över hela systemet för mottagande av flyktingar och asylsökande. I det sammanhanget ska jag väcka den fråga som Magda Ayoub tog upp om anknytningsgrupperna. Jag kan inte i dag svara på hur det ser ut, men jag lyssnar och tar till mig beskrivningen.

Anf. 78 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Fru talman! Jag tänkte uppehålla mig kort vid två olika frågor.

Den ena handlar om sysselsättningsläget över huvud taget i landet. Vi har tidigare under debatten diskuterat att vi har ungefär 300 000 personer färre sysselsatta i dag än för tio år sedan. Vad vill statsrådet göra åt detta?

Den andra frågan handlar om regelförenklingar, som ju är en fråga som jag känner mig lite generad av att ta upp och som jag antar att statsrådet tycker att vi har talat ganska mycket om genom åren. Det är ju viktigt med regelförenklingar för alla mindre företagare naturligtvis. Men det är ju inte mindre viktigt, utan snarare betydligt viktigare för de människor som inte har svenskan som modersmål. Många upplever reglerna som ett väldigt stort hinder i deras företagande. Hur många punkter kan i dag sägas vara avbetade, och när är listan av förslag från Småföretagardelegationen fullständigt avklarad?

Anf. 79 Statsrådet MONA SAHLIN (s) replik:

Fru talman! Jag har många gånger här i dag hört det upprepas att vi i dag har 300 000 färre i jobb än för tio år sedan. Nu ska jag inte uppta debatten med att fundera över hur det kommer sig. När försvann dessa jobb? Har det något att göra med den politik som bedrevs av olika regeringar under 90-talet? Och varför har vi kommit så långt i dag? Vi ska lära av misstagen, och det hoppas jag gäller såväl borgerliga politiker som socialdemokrater.

Vad ska man göra i dag? Den frågan är svår att besvara på 32 sekunder. Men det som jag känner mig mest attraherad av är hur man får fram en ännu starkare entreprenörskänsla, både att det är fint och spännande att starta eget och, som Göran Hägglund och jag har pratat om många gånger, att det ska vara enkelt, begripligt och förenligt med att man får klara sig, tjäna pengar, också på eget företagande. Till detta skulle jag vilja lägga forskningen, den tekniska utvecklingen och att öppna de marknader som fortfarande är stängda, så att vi fullt ut kan vara med och konkurrera på Europas inre marknad.

Jag kan inte svara på hur många punkter som är avprickade. Men vid den senaste genomgången som vi hade var det ungefär 80–85 % av Småföretagardelegationens förslag som var genomförda eller är på väg fram till konkretion. Men det arbetet är ju inte färdigt i och med det, utan det dyker ständigt upp nya saker som vi måste förändra när det gäller synen på egenföretagande.

Anf. 80 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Fru talman! Jag ska inte ta upp någon längre tid till att försvara vad som hände i början av 90-talet efter ett långvarigt socialdemokratiskt maktinnehav under åren 1982–1991 och vad det ledde till.

När det gäller frågorna om Småföretagardelegationens punkter är, om jag uppfattade saken rätt, ungefär en tredjedel av punkterna avklarade på ett eller annat sätt och ytterligare en del av dem är påbörjade. Och skam vore det ju annars, förstås. Jag tror som sagt att det här spelar en oerhört stor roll för många företagare, inte minst för dem som inte har svenskan som modersmål, vilka upplever krånglet som ett mycket besvärande hinder i det arbete som de har att utföra.

Jag hoppas att statsrådet är beredd att utifrån sin position bidra till det arbete som är nödvändigt för att genomföra alla de punkter som finns på Småföretagardelegationens lista över sådant som bör åtgärdas.

Anf. 81 Statsrådet MONA SAHLIN (s) replik:

Fru talman! Svar ja.

Anf. 82 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Först vill jag säga att jag instämmer i det grundläggande perspektivet i allt det som Mona Sahlin har sagt kring integrationsfrågor.

Jag har några frågor.

För det första: Är det tänkbart att det i den plan som kommer finns med kvantitativa mål för statliga arbetsgivare i första hand, men kanske också rekommendationer till andra arbetsgivare, för att öka andelen med invandrarbakgrund?

För det andra: Är det möjligt att det där kommer, inom ramen för kriterier i samband med offentlig upphandling, något som skulle stimulera en ökad mångfald hos företagen i privat sektor?

För det tredje: Är det någonting som föranleder att man förändrar relationen mellan politikområdena arbetsmarknadspolitik och integrationspolitik eller mellan myndighetssfären, AMS och Integrationsverket? Jag tycker att det är mycket som talar för att det finns en del att göra där.

Anf. 83 Statsrådet MONA SAHLIN (s) replik:

Fru talman! Jag vet också att Hans Andersson och jag har samma grundsyn när det gäller många av integrationsfrågorna. Men om frågeställningen om kvantitativa mål handlar om att sätta upp procentmål för det som Hans Andersson nu kallar människor med invandrarbakgrund, tror jag inte ett dugg på det. Jag tror att det t.o.m. vore farligt att tvinga människor att definiera sig som en första eller andra generationens invandrare.

Det är snarare så att man måste hitta ett sätt att beskriva vad mångfald på en arbetsplats faktiskt innebär och att också ha möjlighet att via lagstiftningen positivt särbehandla grupper som man vill få in snabbare på arbetsplatser, på samma sätt som vi har jobbat med kvinnor och män under många år. Men att sätta upp kvantitativa mål tror jag motarbetar sitt eget syfte.

Frågeställningen om offentlig upphandling och dess roll i integrationsarbetet – ja, den kommer att finnas med. Det är ett ämnesområde som jag tror att man kan utveckla väldigt mycket.

Frågan om Integrationsverkets och AMS förhållande tror jag att vi får återkomma till, så att jag får höra mer om vad som ligger bakom frågan.

Anf. 84 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Låt mig säga att jag delar rädslan för att kategorisera människor, undersöka deras bakgrund och klassificera dem. Det är därför som jag har varit väldigt rädd för kvotering. Men min tanke var att man skulle ha en ambition att på frivillig basis ha en högre grad av mångfald. Tanken är ju väldigt rimlig, därför att det finns så starka resurser och så många förmågor att få in för ett exportföretag men också för en försäkringskassa eller en arbetsförmedling som i sin kundkrets har en allt större del av människor som har en annan bakgrund än den gammalt svenska.

Det var några frågor som jag inte hann med att ställa.

Jag ser med förfäran på arbetslösheten och sysselsättningen bland utomnordiska invandrare. Särskilt dåligt är det för högutbildade, för dem som är över 40 år och i synnerhet alldeles särskilt dåligt är det för kvinnor. Där måste det till mycket bestämda politiska åtgärder.

Anf. 85 Statsrådet MONA SAHLIN (s) replik:

Fru talman! Vi kan säkert återkomma till diskussionen om hur man definierar mångfald på en arbetsplats utan att tvinga människor att definiera sig på ett sätt som de kanske inte alls själva känner sig hemma med. Om en person är född i Sverige och har en svensk mor och en utländsk far måste det vara upp till den personen att beskriva sin egen etniska identitet. Det är en rättighet som vi alla måste ha.

När det gäller beskrivningen av vilka grupper det är som faktiskt har fått det svårare de senaste åren vill jag säga att detta var anledningen till att jag uppehöll mig vid olika typer av insatser som vi kan göra när det gäller invandrargrupper med utländsk utbildning, därför att den är en färskvara. Om de stängs ute länge från arbetsmarknaden, tappar ju den utbildning de har i värde för varje dag som går. Så jag tror att en strategiskt viktig del är att koncentrera sig på valideringen av utländsk utbildning och på påbyggnadskurser för människor med utländsk utbildning, och det måste gå fort.

Anf. 86 MAGDA AYOUB (kd):

Fru talman! Vi kristdemokrater är glada för att integrationsfrågorna har hamnat hos Näringsdepartementet.

Det är svårt för människor som invandrat från andra länder att bli accepterade och delaktiga i det svenska samhället. Den enda möjligheten till en verklig delaktighet är att behövas, att ha ett jobb, att kunna ta ansvar för sina barn och för sin försörjning och att delta i samhällsdebatten.

Nyckeln till integration är det svenska språket, och framför allt att ha ett arbete. I dag är det många med utländsk bakgrund som saknar kontakter med arbetsmarknaden. Det finns hinder på vägen för att nå ett jobb. För det första är det det svenska språket, och för det andra är det arbetserfarenheten av den svenska arbetsmarknaden.

Fru talman! För att kunna undanröja hindren krävs stora insatser på utbildning när det gäller sfi, dvs. svenska för invandrare. Man måste anpassa utbildningen efter individen. I dag saknar vi språkutbildning på universiteten och högskolorna. Det går inte att sätta personer som har en akademisk utbildning bakom sig och personer som är analfabeter i samma grupp. Med all respekt för allas kunnande så måste vi ha en effektiv utbildning för att kunna nå det bästa och snabbaste resultatet. I dag är reglerna krångliga för dem som inte kan uppnå sfi-nivå. På de flesta arbetsförmedlingar vägrar man att låta en person som inte har uppnått sfi-nivå att vara arbetssökande och ställa sig till arbetsmarknadens förfogande.

Jag tycker att det är skandal. Jag förnekar inte att de som vill vidare till en högre utbildning måste ha ett intyg som visar deras kunskap i det svenska språket. Därmed är det inte sagt att man ska sänka nivån på sfi – men låt de personer som är beredda att ta ett arbete göra det!

Fru talman! Ett annat problem är att få praktikplatser. Man måste skaffa sig erfarenhet och arbetsmetoder inom olika yrken. Det gör man bäst under en praktikperiod som kan kombineras med studier. Det finns redan goda exempel i olika kommuner. Vi behöver en attitydförändring bland arbetsgivare.

Ett annat problem vi möter är kvinnornas situation på arbetsmarknaden. Många saknar totalt förankring i arbete, och dessvärre också i det svenska språket. Kvinnornas situation måste lyftas fram och uppmärksammas på olika sätt. Lika viktigt är att vi får ungdomar med utländsk bakgrund att känna sig som en del av samhället och delaktiga i det. Vi måste bygga vårt samhälle med respekt för och tolerans mot allas olikheter.

Fru talman! Målen för integrationspolitiken är lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter. Det sistnämnda stämmer inte med verkligheten. Vi kan inte blunda för att alla inte har samma möjligheter. Personer som är födda i ett annat land har inte de möjligheter som personer som är födda här har. Det jag önskar är att mina barn och andra barn med föräldrar som är födda i ett annat land verkligen får samma möjligheter. Tyvärr kan vi se i skolorna i dag att vuxen personal drar alla över en kam. Det är beklagligt att hudfärgen ska ha en så avgörande och stor betydelse när människor ska mötas.

Fru talman! I dag går många arbetslösa fast det är högkonjunktur i Sverige. I dag är det brist på arbetskraft inom många yrken, framför allt inom vården. För mig är det en svår ekvation att förstå. Samtidigt vill man importera arbetskraft från andra länder.

Vi måste först inventera det som vi har. På de senaste tio åren har antalet flyktingar ökat här i Sverige. Många som har kommit hit har med sig sina utbildningar och sitt yrkeskunnande. Vi måste tillvarata deras kompetens. Många som jag har träffat berättar hur svårt det är att komma in på arbetsmarknaden. Senast häromdagen träffade jag en läkare som har varit i snart 18 år i Sverige. Han berättade hur svårt det är att finna den rätta platsen någonstans. Under en period skickade han ca 2 000 ansökningar innan han fick något svar. Det finns även ingenjörer som berättar liknande historier. Listan kan bli lång om jag ska dra allas berättelser om och besvikelser över det bemötandet på arbetsmarknaden. Ännu större blir besvikelsen när de får höra att man ska ta hit personer utifrån och inte inifrån. Jag har personligen en känsla av att man underskattar flyktingar som har sökt skydd i Sverige. Man tror att dessa människor ska man bara tycka synd om.

Fru talman! Jag försäkrar att de flesta som har kommit hit har en styrka i sig som övervinner allt annat. Det enda de tänker på är att ge något tillbaka till det samhälle som har tagit emot dem. De vill göra sin insats såsom alla andra i samhället.

Slutsatsen är att det krävs olika åtgärder för att ge alla likvärdiga förutsättningar på arbetsmarknaden.

Nummer ett är satsningen på individanpassad utbildning.

Nummer två är bättre studievillkor.

Nummer tre är arbetsförmedlarnas roll när det gäller att skaffa fram jobb.

Nummer fyra är arbetsförmedlingens och arbetsgivarens centrala roll för att påverka attityder.

Nummer fem är att olika aktörer på arbetsmarknaden måste samarbeta.

Nummer sex är kombinationen mellan utbildning och arbete.

Nummer sju är validering.

Tack för ordet!

Anf. 87 ANA MARIA NARTI (fp):

Fru talman! I november 2000 kom en stor rapport från Institutet för utvärdering av arbetsmarknadspolitik, IFAU. Välkända forskare – Lars Calmfors, Anders Forslund och Maria Hemström – var författare. Rapporten tog upp en stor del av alla undersökningar om arbetsmarknadspolitikens effekter.

Slutsatserna var mycket dystra. Det mesta av Sveriges traditionella och nutida arbetsmarknadspolitik dömdes ut. Denna undersökning – antagligen den mest omfattande på området – visade att matchningseffektiviteten inte påverkas positivt av AMS åtgärder. Politikens effekter på utbudet av arbetskraft går över huvud taget inte att utläsa ur den kända statistiken. Det finns för lite forskning på området. Regeringen fattar alltså beslut, men regeringen vet inte vad dessa beslut leder till.

Den allra mest allvarliga av slutsatserna i rapporten är att summan av direkta och indirekta undanträngningseffekter är betydande. Det förefaller alltså osannolikt att AMS-åtgärder bidrar till en högre reguljär sysselsättning även om de bidrar till lägre öppen arbetslöshet.

När rapporten lades fram bekräftade författarna flera gånger i intervjuer och diskussioner denna syn på arbetsmarknadspolitikens kontraproduktiva effekter. Sedan tystnade debatten. Frågan försvann från dagordningen.

Nu hör vi att Socialdemokraterna och stödpartierna har knäckt arbetslösheten. Och mer än så: Ökad sysselsättning utgör ett av målen för Sveriges arbete som ordförande i Europaunionen. Arma Europa! Arma union! Ska man verkligen exportera en arbetsmarknadspolitik vars effekter i bästa fall är omöjliga att fånga i riktigt mätbara mått och i värsta fall är direkt negativa? Kom ihåg att den öppna arbetslösheten som vi talar så mycket om inte säger någonting om antalet människor som står utanför det aktiva arbetslivet!

För invandrarbefolkningen är frågan om en levande arbetsmarknad avgörande. Det finns ingen integration så länge en stor massa människor födda utomlands eller i Sverige med föräldrar födda utomlands står utanför det aktiva arbetslivet. När vi diskuterar de här sakerna brukar vi säga: Vad gör vi för de nyanlända? Jag skulle gärna vända på frågan och fråga: Vad gör man tillsammans med dem som har funnits här i 7, 10 eller 12 år och aldrig har jobbat en enda vanlig arbetsdag? Just de här människorna, massan av människor som kanske inte alls finns registrerade hos arbetsförmedlingarna men som finns här och vars vardag är oerhört plågad av utanförskap, råkar värre ut i dag. Jag återkommer till detta senare.

Vad jag vill säga är att vi under decennier har försökt lösa problem av denna sort med samma sorts politik. Den offentliga sektorn ska gå in och lösa problemen. Detta har inte lyckats. Det borde vi tänka på. Det var därför jag frågade integrationsministern hur hon ser på de strukturella hinder vi har att göra med.

Vilka förslag vill vi socialliberaler lägga fram? Vi vill först och främst att människorna själva ska få möjlighet att ta makt över sina liv. Varför är det så svårt att tänka sig aktivitetscentrum där de arbetslösa själva försöker lösa sina problem utan tusen tanter och farbröder som ska leda och bestämma åt dem? Hur länge ska de långvarigt arbetslösa i allmänhet och de arbetslösa invandrarna i synnerhet tvingas in i rollen av passiva objekt för arbetsmarknadsåtgärder?

I den grupp invandrare som jag arbetar med har vi kontakter med tunisierna i Frankrike. De leder ett helt nätverk av aktivitetscentrum som fungerar utmärkt och som hjälper väldigt många, t.ex. ungdomar från den egna befolkningen, att få mycket bra kontakter med den franska vardagen. Vi har kontakter med det turkiska institutet i Essen där 30 mycket värlösnande turkar vardagligen arbetar med den egna befolkningens problem. Varför är någonting sådant omöjligt att tänka sig i Sverige? Varför finns det aldrig pengar för sådana initiativ i Sverige?

Jag tittade på vad Integrationsverket har till sitt förfogande att dela ut till invandrarinitiativ. Det är 20 miljoner om året. Det är fickpengar om man jämför med storstadssatsningen, Blommanpengarna och de 70 miljarder som går till AMS-systemet. Hur kan det komma sig att vi diskuterar diskriminering i en sådan situation när budgeten i sig är bevis på systematisk strukturell diskriminering?

En annan mycket bra sak som vi skulle kunna göra för att komma närmare en praktiskt och konkret lösning är att vända på investeringstänkandet i Sverige. Över 70 miljarder går till den politik som forskarna inte kan utvärdera eller som de dömer ut i väldigt många avseenden. Jag förstår det inte. Det är mycket bättre att investera i forskning. Det är mycket bättre att investera i t.ex. kultur. Jag ska upprepa vad jag har sagt här många gånger och som jag envist kommer att upprepa många gånger: Kulturen svälter i Sverige.

Vi behöver riktiga investeringar. En av de här riktiga investeringarna skulle kunna vara en stadig ekonomisk grund som skapar möjligheter för invandrarna att själva ta makten över sina liv.

Anf. 88 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Arbetsmarknadspolitik är besvärlig och svår att utvärdera. Jag tillhör dem som varit mycket kritiska till inriktningen av den under 90-talet, och särskilt delar av 90-talet.

Ana Maria Narti gör en fullständigt felaktig beskrivning av forskarrapporterna. De är framför allt framtagna av Forslund. Sedan har Calmfors varit med och gjort en sammanfattning. Huvudslutsatsen är att det beror på när vi tittar, i vilket konjunkturläge, vilka som sysselsatts i åtgärder och hur lång tid man har varit arbetslös. Det är snarast så att arbetskraften tycks ha förstärkts genom programmen. Sysselsättningen på lång sikt tycks ha förstärkts genom programmen. Framför allt ligger fattigdomen och långtidsarbetslösheten på en nivå som ligger långt under den i övriga Europa.

Alternativen är någonting som man diskuterar. Vad skulle man gjort i stället? Det är den stora frågan. Man kan inte bara skåpa ut det man gjorde under massarbetslösheten utan att ha någonting att säga om vad man skulle ha gjort i stället.

Anf. 89 ANA MARIA NARTI (fp) replik:

Fru talman! Det är klart och tydligt att vi har läst två olika texter fast det gäller samma rapport. Det är också klart att jag läser med mycket speciella glasögon, nämligen de glasögon som de här permanent arbetslösa människorna har gett mig. Jag har inte sett någon förbättring för dem. Däremot hörde jag från distriktsläkare som är mycket engagerade i vardagen i arbetet med integration att man i dag på vissa försäkringskassor vägrar betala rehabilitering för arbetslösa. Nu ska länsarbetsnämnden stå för rehabiliteringsprogram för arbetslösa. Jag undrar hur detta kommer att lösas. Jag tror inte på en förbättring. Jag ser hur människorna känner sig ännu mer trängda och får det svårare och svårare för varje dag.

Anf. 90 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Låt mig bara läsa upp en sak. Så här skriver forskarna: Kostnaderna för arbetsmarknadsprogrammen måste emellertid jämföras med programmens potentiella intäkter. Det faktum att våra resultat antyder att programmen kan ha ökat arbetskraftsdeltagandet kan tala för att programmen faktiskt motverkat marginalisering och utslagning från arbetsmarknaden.

Men man vill forska mer.

Detta att man tränger undan jobb innebär ofta att man tränger undan betydligt starkare personer på arbetsmarknaden än dem som trängs in, vilket ju faktiskt är syftet när man gör särskilda program för dem som har särskilt svårt att komma in på arbetsmarknaden.

När det gäller budgeten är det faktiskt så att t.ex. utomnordiska medborgare har en väsentligt större andel i arbetsmarknadspolitiska program än vad deras andel är i arbetslösheten. Jag håller med om att detta är ett jätteproblem, men Ana Maria Narti måste hålla sig till sanningen och inte göra så oerhört kraftfulla uttalanden som inte stämmer med verkligheten. Då motverkar hon sitt eget goda syfte.

Anf. 91 ANA MARIA NARTI (fp) replik:

Fru talman! Min sanning sammanfaller klart och tydligt inte med Vänsterpartiets sanning. Det skulle vara mycket konstigt om vi hade samma syn på saker.

Jag fortsätter att fråga: Är det naturligt, är det rationellt att Sverige satsar tio gånger mer på AMS-systemet än vad man satsar på kultur, fritid och religion tillsammans? Är det rationellt och logiskt att satsa mer än dubbelt så mycket pengar på AMS-systemet än på hela den högre utbildningen och forskningen i Sverige? Jag tycker inte det.

Tack så mycket.

Anf. 92 EVA ARVIDSSON (s):

Fru talman! S-kvinnors integrations- och mångfaldsprogram är nu ute på remiss. Jag ska under mitt korta anförande endast beröra några av de ämnesområden som s-kvinnor tar upp i programmet.

Fru talman! I dag är Sverige ett mångkulturellt land. Från att tidigare ha varit ett relativt homogent samhälle har vi berikats med människor med nya kunskaper, erfarenheter och idéer.

Det handlar om en mångfald av språk, religioner och kulturer som sakta vävs in och berikar vårt samhälle. Sverige förändras, och långsamt formas något nytt.

Integration är en av våra allra viktigaste framtidsfrågor som berör oss alla. Garantin för demokratins säkerställande är att människor känner delaktighet och solidaritet med varandra. Att vilja men inte få vara med skapar utanförskap och vanmakt.

S-kvinnors integrationsprogram utgår från alla människors lika rätt och värde och tar fasta på det som förenar i stället för det som skiljer oss åt.

Integration betyder inte att vi ska integrera invandrarna i det svenska samhället, utan det handlar om hur vi tillsammans integreras i vårt mångkulturella samhälle.

Från att på 70-talet ha haft en invandringspolitik med assimilation som förtecken, dvs. att människor med invandrabakgrund så fort som möjligt ska överge sin egen kultur för den svenska, talar vi nu om integration som en ömsesidig process. Vi talar om mångfald som något positivt och nödvändigt för att vårt samhälle ska utvecklas och därmed stärka demokratin.

Jag citerar Silan Aslan ur Uppsala invandrarnämnds häfte:

”Att vara invandrare i en stor värld är lite dumt.

Vi invandrare i Sverige har två vägar att välja.

Antingen väljer vi den första vägen och lever som en invandrare eller så väljer vi den andra vägen och lever som en svensk.

Jag vill inte ha de två vägarna.

Jag vill ha en tredje väg.

En väg där jag kan leva som en människa med mina känslor, mina tankar och min personlighet.

Jag vill kunna säga att jag bara är från världen och vara stolt över den.

Jag vill leva som jag är och där jag vill.

Jag vill inte skämmas för att jag är en människa.”

För att förstå vikten av ett mångkulturellt samhälle krävs det kunskap, förståelse och delaktighet, och för att få det krävs det möten och samtal mellan människor.

Arbetsplatsen och skolan är de bästa mötesplatserna. Men det behövs också andra i bostadsområden, på bibliotek och i kulturhus.

Sverige har varit framgångsrikt i jämställdhetsarbetet om vi jämför med många andra länder, även om mycket återstår att göra.

Undersökningar visar att jämställdhet lönar sig. Effektiviteten och motivationen ökar när alla medarbetares kunskaper och erfarenheter oavsett kön tas till vara.

Samma sak gäller etnisk mångfald. Kreativiteten och flexibiliteten ökar på de arbetsplatser som förstått att ta till vara den resurs som mångfald innebär.

Språkkunskaper t.ex. är en merit i alla sammanhang, inte bara när det gäller att locka kunder till företagen utan också i offentlig sektor.

Därför är det viktigt att de språkkunskaper som de med invandrabakgrund har värderas utifrån både ett mänskligt och ett samhälleligt perspektiv.

Prot. 2000/01:53

19 januari

Allmänpolitisk debatt

Integration och sysselsättning

Att veta att det egna modersmålet har ett värde när du söker arbete eller studerar i det nya landet stärker självkänslan och underlättar inläringen av det svenska språket.

Varför räknas bara godkänt i engelska som andra språk vid intagning till gymnasieskolans nationella program? Det måste väl vara lika mycket värt att tala t.ex. ryska eller franska?

Engelskan är nödvändig för fortsatta studier. Jag vill inte ta bort den. Men jag tycker att det ska vara en större flexibilitet i utbildningssystemet.

Svenskundervisningen, sfi, måste beröra eleverna, och de måste känna att det nya språket bygger på deras tidigare kunskaper och erfarenheter. Det behövs mer otraditionella lärprocesser och större kunskap om hur eleverna ser på sitt lärande för att kunna ge rätt undervisning. Det gäller både vuxna och barn.

För att kunna tillgodogöra sig sfi-undervisningen på bästa sätt bör dagen delas upp i en teoridel och en praktiskdel. Denna modell gör också att de vuxna eleverna får en möjlighet att komma ut i arbetslivet.

Den kompetens och utbildning som de har med sig från sina respektive hemländer måste tas till vara på ett mycket bättre sätt. Ibland behövs det endast en komplettering av deras utbildning – som ofta är högre än genomsnittet, precis som statsrådet Mona Sahlin sade – för att de ska kunna få ett lämpligt arbete.

Det här är synpunkter som många med invandrarbakgrund har framfört till mig.

För en lyckad integration krävs det generella åtgärder för att komma till rätta med strukturella problem, men det behövs också lokalt anpassade lösningar. Det är skillnad på möjligheter och hinder i storstad och glesbygd. Det behövs olika lösningar. Ibland kanske det t.o.m. är nödvändigt med positiv särbehandling.

Men framför allt krävs det delaktighet av alla berörda på gräsrotsnivå. Felet vi ofta gör är att vi gör något *för*, i stället för tillsammans *med*.

Jag har ett bra exempel från min hemkommun Nynäshamn. Det är en riktig liten solskenshistoria där stigmatiseringen i medierna av t.ex. ett bostadsområde som ett problemområde ger en bild som blir en sanning. Ett bostadsområde i min hemkommun var vårt problemområde. Ingen ville bo där. Ingen ville självfallet vara ett problem.

Sedan kom det ungdomar från England och tittade på bostadsområdet. På en internationell konferens presenterade de på en storbildsskärm visionen av det goda boendet. Och då var det vårt problemområde som visades på storbildsskärmen. Vad som hände då var att alla ungdomar i det här bostadsområdet rätade på sig, gick ut och blev ambassadörer för sitt bostadsområde. I dag har de hand om fotbollsplanen. De har cafeteria, de har läxläsning och de har olika grupper för unga tjejer och även för äldre kvinnor.

Så har det blivit med det eftersom man vände på hela problemet. Man gjorde det inte till ett problem utan till en möjlighet. I dag träffas man. Man har ett *youth council*. Man vill hjälpa ungdomar från Bosnien och från Kosovo. Man har egna projekt på gång.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga att kulturen är ett smörjmedel i integrationsarbetet. Kulturen har ett egenvärde. Kultur förenar och främjar integration. Den ger glädje, insikt och möjlighet till ett rikare liv.

Kulturen är en dynamisk kraft för hela samhällsutvecklingen. Den frigör människors tankar och skapar förmåga.

Med konsten och kulturen skapas mötesplatser och samtidigt verktyg för att möta både sina egna och andras erfarenheter.

Genom dessa möten blir människor nyfikna och öppna för det som är nytt och kan genom kunskapen och insikten förstå och uppskatta värdet av det mångkulturella samhället.

Mycket bra saker har hänt. Det har vi också hört här. Men integrationsarbetet måste gå snabbare. Vi måste gå från ord till handling på alla nivåer. För det behövs det bra och effektiva integrations- och mångfaldsplaner i kommuner, landsting, statliga myndigheter och företag där vi utgår från ett diskrimineringsperspektiv för att förändra det som är viktigast, nämligen förhållningssättet till integration och mångfald – inte bara i ord utan också i handling.

Anf. 93 MAGDA AYOUB (kd) replik:

Fru talman! Jag delar mycket av det Eva Arvidsson har sagt. Det är mycket bra, det här med mångfald i samhället.

En sak som jag inte hann att ta upp med statsrådet tidigare är det här med särbehandling. Det är ett extremt fenomen att man utifrån den svenska synen ska särbehandla alla som kommer hit. De flesta – det försäkrar jag, och jag träffar dem ofta – vill inte bli särbehandlade. Det är precis som om det handlade om kvotering. Jag har ingen lösning på det. Men jag tycker inte att man ska peka ut en grupp och särbehandla dem. Jag skulle vilja få en kommentar till det.

Anf. 94 EVA ARVIDSSON (s) replik:

Fru talman! Som jag sade tror jag att de generella åtgärderna är de bästa. Jag tycker inte att man ska peka ut vissa, men jag är inte främmande för att man kanske för att nå sitt syfte ibland måste ta till positiv särbehandling. Jag kan inte säga var och hur det ska ske, men målet att få ett integrerat samhälle kräver kanske detta någonstans.

Anf. 95 MAGDA AYOUB (kd) replik:

Fru talman! Jag håller med om att det behövs oerhört många generella åtgärder för att få in alla i samhället. Vi fick tidigare en liten vink från statsrådet att man ska kvotera invandrare till arbetsmarknaden. Det har höjts oerhört många kritiska röster mot detta från invandrarhåll. Man tycker inte om det. Ingen vill på något sätt vara utpekad.

Jag vidhåller min synpunkt att man inte ska prata om särbehandling. Vi ska jobba tillsammans för att hitta metoder för att få med alla i stället för att kategorisera. Det kan gälla handikappade och andra utsatta personer. Vi ska göra det här tillsammans – annars blir det fråga om ”vi och dom”.

Anf. 96 EVA ARVIDSSON (s) replik:

Fru talman! Det tycker också jag. Företagen liksom myndigheterna inom den offentliga sektorn ska avspegla hur samhället ser ut. Jag tror att det t.ex. på en socialförvaltning skulle vara mycket berikande och kompetenshöjande att anställa människor med andra erfarenheter och en

Prot. 2000/01:53
19 januari

Allmänpolitisk debatt

Integration och sysselsättning

annan kulturell bakgrund, men detta uppfattar många som en positiv särbehandling.

Anf. 97 GÖRAN LINDBLAD (m):

Fru talman! Precis som det föregående året och året dessförinnan skrev regeringen i budgetpropositionen avseende den budget som vi här i kammaren behandlade alldeles före julen att tillståndet inom integrationsområdet inte är tillfredsställande i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat om. Det framgick av texten i utskottets betänkande att man avser att fortsätta på den inslagna vägen, alltså med mer av den politik som har misslyckats. Det sker trots att man skriver att målen för integrationspolitiken uppnås endast till begränsad del genom insatser inom politikområdet – insatser som sker inom den generella politiken är avgörande.

Jag är därför glad för att jag nu har tillfälle att fråga Mona Sahlin varför ni inte drar några ordentliga slutsatser av den egna analysen. Varför accepterar ni tyst att den nya fattigdomen breder ut sig i förorter med ökande klassklyftor som följd? Varför framhåller ni i en politik som faktiskt låser in människor i maktlöshet och i utanförskap? Varför kan ni inte visa en verklig solidaritet och låta människorna i utanförskapet faktiskt få riktigt makt över sina liv?

Kan det vara så att den här bristen på verklig solidaritet ytterst faktiskt handlar om makt – om makt hos omhändertagandebyråkratin att bestämma åt människor i stället för att låta människor själva bestämma, om makt hos politiker och, som jag tidigare sagt, gravt medelålders vita manliga projektledare i den här eländesindustrin att styra över människors liv, i stället för att människor själva har makt att bestämma?

Statsrådet och jag förde en interpellationsdebatt i november. Då var Mona Sahlin ganska färsk på posten som rikets högsta integrationsansvariga. Jag vill nu efter det att Mona Sahlin hunnit sitta in sin stol fråga om statsrådet nu skulle vara beredd att skrota denna eländesindustri och detta projektmoras. Kan hon tänka sig att avskaffa den del av socialpolitiken som låser in människor i beroende och i stället medverka till att vi får en utvecklingspolitik som ger verklig egenmakt och en mångfaldsekonomi, verklig makt åt de enskilda berörda människorna.

Fru talman! En mångfaldsekonomi borde kunna öppna nya expansionsmöjligheter för småföretag som drivs av personer med utländsk bakgrund. En femtedel av de här företagen kan betecknas som enmansföretag. De har alltså inte några anställda utöver ägaren. Endast vart fjärde företag ägt av en person med utländsk bakgrund sysselsätter två eller flera på heltid.

Att de här företagen har svårt att växa tolkas inom integrationspolitiken som en fråga om etnisk diskriminering, men jag anser faktiskt att det mer är en fråga om strukturdiskriminering, som generellt drabbar familjebaserad företagsamhet, alldeles oavsett företagarens etniska ursprung.

I dag är 96 % av alla landets småföretag familjeföretag, och drygt hälften av alla privat anställda jobbar i dessa företag. I Sverige är familjeföretag negativt särbehandlade genom hårdare beskattning än för icke familjeföretag, betungande arvsskatter och många komplicerade särregler. Är statsrådet Sahlin beredd att gå från tal till handling och verkligen

genomföra en politik där inga företag särbehandlas, varken positivt eller negativt?

Fru talman! Dagens system för ersättning till kommunerna för mottagande av nyanlända flyktingar permanentar bilden av invandraren som en börda och en kostnad. Den statliga finansieringen av introduktionen täcker kostnaderna för uppehälle och språkstudier i upp till tre och ett halvt år. Att på förhand bestämma sig för att finansiera en flerårig introduktionsperiod är att skapa en inlärdd hjälplöshet och att slösa med mänskliga och ekonomiska resurser. Är Mona Sahlin beredd att byta ut introduktionsersättningen mot en arbetsmarknadspeng, som ger den enskilde invandrade individen makt över sin kompetensutveckling och över sin språkutbildning?

Fru talman! Erfarenheter från rekrytering av spanska läkare till Skaraborg visar att det faktiskt är möjligt att ta till sig ett språk på så kort tid som två till tre månader. Därför anser jag att ersättningssystemet för flyktingmottagandet bör avskaffas och ersättas med arbetsmarknadspengen för den som är i arbetsför ålder. På så sätt får vi en bättre koppling mellan mottagandet av nyanlända invandrare och behovet av kompetensförsörjning i kommunerna och regionerna. Det gäller särskilt mot bakgrund av den växande bristen på arbetskraft och det förhållandet att flertalet av de nyanlända faktiskt är högtbildade.

Med en sådan reform, fru talman, blir det möjligt för nyanlända att från första dagen skrivas in som arbetssökande i egenskap av ingenjörer, flygmekaniker, läkare, lärare och snickare och andra hantverkare, så att de blir en del av arbetsmarknadens aktörer. Man kan då se de här människorna som individer som faktiskt kan göra nytta och som tillför saker och ting. Statsrådet och jag är säkert alldeles överens om att de är en tillgång för Sverige. Vi får inte betrakta unga, friska och arbetsföra människor som en försörjningsbörda utan som en tillgång som vi ska dra nytta av. Det blir dessutom fråga om en ömsesidig nytta.

Slutsatsen måste bli att avskaffa integrationspolitiken som vi känner den i dag och i stället ta fram en tillväxtpolitisk proposition om en mångfaldsekonomi. Jag undrar om statsrådet är beredd att göra det och medverka till att eländet inom integrationspolitiken försvinner.

Anf. 98 Statsrådet MONA SAHLIN (s) replik:

Fru talman! Integrationspolitiken är, som jag uppfattar den, inte misslyckad, såsom här beskrevs. Däremot är målen långt ifrån uppnådda, och det är en väldig skillnad.

Göran Lindblads inlägg visar på en väldig oförståelse och en underskattning av vidden av den etniska diskrimineringen. Han pratar t.ex. om att småföretagen har det allmänt jobbigt och att det är en lika allvarlig problemställning som den rena och råa etniska diskriminering som pågår i vårt land. Det tycker jag visar på en okunskap om och oförståelse för vidden av det problem som vi nu diskuterar.

Debatten här används alltid och i alla sammanhang för att visa hur bra det är med skattesänkningar. Nu används den också för att visa att vi inte bara ska ha dagispeng, skolpeng och äldrepong utan också någon mystisk sorts arbetspeng, som ska ersätta den introduktionsersättning som vi i dag har. Jag tror inte på det systemskiftet.

Prot. 2000/01:53
19 januari

Allmänpolitisk debatt

Integration och sysselsättning

Anf. 99 GÖRAN LINDBLAD (m) replik:

Fru talman! Politiken har lyckats, säger Mona Sahlin, men resultatet är misslyckat. Det är vi tydligen överens om. Jag kan inte för mitt liv förstå att en politik kan vara lyckad om resultatet är misslyckat.

När det gäller den rena råa diskrimineringen är jag definitivt minst lika stor motståndare som Mona Sahlin till en ren rå diskriminering. Den ska stävjas. Men den skulle kunna stävjas bättre i form av en allmän generell diskrimineringslagstiftning som förbjuder diskriminering i alla avseenden och som inte bara gäller inom arbetslivet på det sätt som är beslutat här i riksdagen. Det är en lång diskussion som vi skulle kunna föra i ett annat sammanhang.

Jag nämnde inte i mitt anförande skattesänkning. Men det vore en nödvändig åtgärd för att invandrade företagare likaväl som inhemska företagare skulle kunna ha möjlighet att expandera och råd att våga anställa. Det är vad jag menar. Vi måste ha en politik för tillväxt så att invandrade företagare likaväl som infödda vågar driva sin verksamhet och expandera.

Anf. 100 Statsrådet MONA SAHLIN (s) replik:

Fru talman! Bakgrunden är fortfarande att integrationen måste bli bättre. Jag sade inte att integrationen har misslyckats. Däremot är de mål som riksdagen ställt upp för ett lika och jämlikt samhälle för alla inte uppnådda ännu. Det har debattan i dag visat väldigt tydligt. Den dagen alla individer oavsett, kön, sexuell läggning och etnisk bakgrund har samma möjligheter kan vi bocka av den punkten. Men dit är det långt kvar.

Våra två partier har helt olika ingångar när det gäller vad det är för strukturella hinder som möter den som blir diskriminerad. Jag menar på att det inte handlar om de generella skattesystemen eller att stoppa in ännu mer pengar som ska följa individer. Det är inte där lösningarna ligger utan i hur rättvisepolitiken – och även skattepolitiken, socialpolitiken, utbildningspolitiken osv. – identifierar etnicitet och diskriminering och motarbetar de hinder som finns.

Därom får vi återkomma i en debatt där vi båda har längre utrymme än en minut var.

Anf. 101 GÖRAN LINDBLAD (m) replik:

Fru talman! Vi har olika ingångar Mona Sahlin och jag. Det är ingen som helst tvekan om det. Min ingång utgår ifrån den enskilda individen. Det gäller att ge den invandrade likaväl som den infödde möjlighet att själv ta makten och bestämma över sitt liv. Det är alldeles avgörande.

Om man sedan konstruerar det praktiskt med en peng som följer individen – vilket jag tror på – eller om man hittar på någon annan modell som verkligen ger individen makt är jag också beredd att diskutera det. Det viktiga är att det inte är politiker och tjänstemän som ska bestämma utan att det faktiskt är enskilda människor.

Mona Sahlin säger att politiken inte har misslyckats men att resultatet har uteblivit. Det är som att operationen lyckades men patienten dog.

Fru talman! Vi hade en mycket omfattande budgetdebatt kring sysselsättning och arbetsmarknad i december, och jag ska inte upprepa mig. För mig är arbetslösheten det största problemet. Det är den fortfarande, även om vi har haft en exempellöst god sysselsättningsstillväxt.

Det är därför jag inte tycker att det är rimligt att borgerliga politiker kallar det för statistikpolitik, säger att det bara är bluff eller säger att man har gömt undan människor i åtgärder. Det är inte så. Det vet Konjunkturinstitutet, Riksbanken, AMS och alla som har någon kompetens.

Jag har bara några små kommentarer. Man säger alltför mycket att det är en dålig utveckling nu, att den är gammaldags och att det är gamla gubbar i industrin som gynnas. Det är inte så. Där vi har problem i Sverige, och riktigt stora problem, är inom de regioner som har gamla branscher med industrissysselsättning och de områden där vi har de konflikter som vi har diskuterat nu här på morgonen, nämligen segregations-effekter.

I t.ex. Stockholm är det huvudsakligen rekryteringsproblem. Tjänstesektorn växer. Det finns nästan inga industrier. Det faller på sin egen orimlighet. Andra har frågat mig: Vad är era alternativ för att fortsätta en bra sysselsättningsutveckling? Det är innovationspolitik, effektiv konkurrenspolitik, forskning och utveckling, nyföretagande, nya branscher, miljöomställning, kunskapsrik industri och kunskapsrikt näringsliv samt utbildning. Jag ska tala lite grann allmänt den här gången.

Fru talman! Jag brukar under jularna lägga mig och läsa ur Sveriges grundlagar, riksdagsordningen och regeringsformen. Jag ska citera selektivt ur 1 kap. 2 § i regeringsformen: ”Det skall särskilt åligga det allmänna att trygga rätten till arbete — — trygghet och för en god levnadsmiljö — — verka för att demokratins idéer blir vägledande inom samhällets alla områden. Det allmänna skall tillförsäkra män och kvinnor lika rättigheter.” Det var selektivt, men viktigt.

Fru talman! Här finns uppdragen åt oss politiker. Arbete åt alla och en levnadsmiljö även i arbetet som gör att jag inte blir sjuk och skadas. Lika rättigheter för kvinnor och män. Jobb. Är jag chef eller inte? Vilken lön har jag? Jag är särskilt glad över att kunna säga fru talman i den här debatten.

Demokratin gör ofta fortfarande halt vid arbetets portar. Det handlar om inflytande för den enskilde, för löntagarkollektivet, de fackliga rättigheterna, maktbalansen på arbetsplatser, i arbetslivet och i samhället. Det är nästan kärnan i vad jag tycker är riktigt viktigt i politiken.

Uppdragen finns till oss politiker. Arbetslinjen — arbete åt alla och full sysselsättning — är Vänsterpartiets absoluta målsättning. Det betyder att sysselsättningsmålet är det viktigaste av alla i dag. Sysselsättningsmålet ska snarast skärpas. Vi kommer att komma med sådana förslag under detta år. Det innebär att den ekonomiska politikens grunduppgift är att ta till vara alla människors vilja och förmåga att försörja sig och bidra till sitt eget och det gemensamma bästa.

Det handlar förstås om ekonomisk politik, men det handlar också om strukturpolitik. Jag ska försöka att också säga några ord om parternas ansvar i arbetslivet. Arbetet är så viktigt för individen. Det handlar om delaktighet, att jag har inflytande och att jag skaffar min egen inkomst.

Jag ska ha bättre inflytande över min tid. Jag ska ha en arbetsmiljö som inte skadar mig. Vi har jätteproblem där. Jag ska också ha integritet.

Det har kommit många integritetsproblem. Jag har tidigare motionerat om det. Det pågår ett slags utredning. Jag hoppas att vi snart kommer till skott i dessa viktiga frågor. Det ska vara icke-diskriminering med avseende på kön, ålder, funktionshinder, sexuell läggning och vad det kan vara.

Vi måste individualisera politiken och möta människor med deras individuella krav, förmåga och synpunkter. Det ska vara en ledstjärna för arbetsmarknadspolitiken som vi i arbetsmarknadsutskottet med kraft har försökt inskräpa. Det handlar om individen. Det är mycket viktigt när det gäller arbete.

Det handlar också om samhället, samhällets ekonomi och välfärden. Utan arbete har vi inga pengar och inga resurser. Ska vi ha ett generellt system för sjukförsäkring, a-kassa, pensioner, kommunal välfärd och barnomsorg måste människor vara i arbete. Alla som kan ska vara i arbete efter sin förmåga.

Någonting som jag tycker är oerhört plågsamt är att vi år efter år inte alls klarar detta. Visst har det gått uppåt. Men hundratusentals människor skulle vilja göra mycket mer och ha sin roll och sin plats och får det inte.

Det handlar om arbetet och makten. Vilken anställningsform har jag? Vilken trygghet har jag? Vem har makten över vad som produceras? Vem har makten över hur det går till? Vem har makten över hur arbetstiderna är förlagda? Vem har makten i samhället? Det är mycket den som behärskar produktionsmedel och arbetets organisation.

En synpunkt som jag skulle vilja ha fram är följande. Vi har nu skilt på politikområden – arbetsmarknadspolitik och arbetslivspolitik. Jag menar att arbetslivspolitik i framtiden kanske är det främsta instrumentet för att klara arbetsmarknadspolitikens uppgifter.

Det handlar om kompetensutveckling och rehabilitering. Jag har föreslagit personalredovisning där det framgår skador, sjukdomar, deltids-tjänster osv. Hittills har det avslagits. Men jag tycker mig höra att Mona Sahlin har lite sympatier för sådana idéer.

Det ska finnas en företagshälsovård överallt, även i småföretag och där kvinnor finns. Så är det inte i dag.

Det finns ett starkt omvandlingstryck i arbetslivet, och vi måste möta det. Vi ska möta det med flexibilitet, men på trygghetens villkor, så att den som är i arbete vågar kasta sig in i något nytt och t.ex. utbilda sig. Det ska finnas system för kompetensutveckling. Man ska våga göra något nytt och möta utmaningar utan att förlora trygghet och inflytande.

Det kräver dels förändring av en del av den arbetsrättsliga lagstiftningen, dels en del nya försäkringslösningar. Det ska inte bli som i dag. Arbetskraft ska inte bli en färskvara i den meningen att man jobbar *just in time* och går när ordern är klar. Så får stat, kommun och a-kassa ta hand om resten.

Jag har några uppslag. Det gäller arbetsmarknadspooler. Parterna – facken, arbetsgivarna, kommunerna och arbetsförmedlingarna – måste kunna jobba mycket mer ihop i arbetsmarknadsregionerna. Det sociala ansvaret måste gå mycket längre än vad det i dag gör på *just in time*-arbetsmarknaden hos arbetsgivarna.

Vad gäller anställningsformer vill jag säga att vi måste se till att det blir slut med detta förakt för människor – på att man kan ropa på människor när man behöver dem och ger dem kortvariga timanställningar, vikariat och deltidstjänster.

Jag har en motion liggande i arbetsmarknadsutskottet där jag kräver att utgångspunkten ska vara heltidstjänster. Sedan får man förhandla sig fram till något annat om man tycker att det är viktigt ur individens och företagets synpunkt.

Det finns många reformförslag som jag skulle vilja ha haft tid att läsa upp.

Anf. 103 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ta tillfället att resonera lite grann med Hans Andersson om rekryteringsproblemen som han nämnde i sitt tal. Vi vet att lärare och vårdpersonal ligger högst när det gäller AMS bristindex, dvs. listan över yrkesgrupper där det råder brist på arbetskraft. Orsaken till att vi har brister när det gäller den typen av ganska vanliga yrkesgrupper är att många av dessa människor blev bortskrämda från sina arbetsplatser på 90-talet. Det har varit en otydlig organisation och otydlig arbetsledning. Det har varit omorganisationer, besparingar och små möjligheter att utvecklas i arbetslivet, få högre lön och göra karriär. Man har haft monopolistiska arbetsgivare. Vi vet också att det finns mycket ohälsa i dessa grupper: sjukskrivningar, utslitning och stressjukdomar.

Detta gäller nästan uteslutande offentliga arbetsgivare. Jag skulle vilja fråga Hans Andersson om han drar några slutsatser av att det är offentliga arbetsgivare som står för många av dessa problem. Jag tänker på att han företräder ett parti som vill ha fler offentliga jobb och mer offentlig styrning av arbetslivet.

Anf. 104 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! På 50-, 60- och 70-talet var det inom den privata industrin som vi hade alla dessa problem och en våldsam utslagning. Vi har haft det även senare. Det är rätt att det nu finns mycket på den offentliga sidan.

Det handlar om att det har varit stora resursbrister under 90-talet. Man har sparkat i väg folk som skulle ha behövts nu. Det finns stor otydlighet i arbetsgivaransvaret. Chefsförsörjningen är enligt min uppfattning mycket dålig inom många statliga områden, och därav följer en dålig personalpolitik. Det finns också en ryckighet.

Det är nu stora problem inom den kommunala sektorn, och det är svårt att rekrytera folk. Många är kvinnor. Det är låga löner och dåliga anställningsformer. Det är många deltider och korttidsanställningar. Det kräver resurser, och det kräver en vilja att komma bort från det träsket. Det har jag inte precis funnit att kd har stått för. Man har velat utvidga korttidsanställningarna.

Anf. 105 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Fru talman! Hans Andersson vet mycket väl att vi exempelvis också vill ha lite mer resurser till kommuner och landsting och har föreslagit det konsekvent under 90-talet i olika budgetalternativ. Neddragningen av

personal har skett också i den privata sektorn under 90-talet. Där har man också haft en kraftig produktivitetsökning, och stressen har i någon mening kanske ökat även där. Men varför får det dessa kraftiga effekter just på de offentligt styrda jobben?

Säger det er någonting? Är det en framkomlig väg att ha fler människor i politiskt styrda organisationer, eller ska vi kanske våga erkänna att privata näringslivet är en minst lika god arbetsgivare som det offentliga? Det finns en intressant slutsats att dra av detta för en vänsterpartist, tycker jag.

Anf. 106 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag har vad gäller huvuddelen av mitt arbetsliv erfarenheter från det privata näringslivet. Min uppfattning var nog att vi hade det bättre där än på många håll på den offentliga sidan. Den offentliga sidan expanderade kolossalt under 60- och 70-talet. Då var det god tillgång till pengar. Det var kanske inte alltid så klart hur man skulle organisera verksamheten.

När pengarna stryps blir det ofta panik. Då gör man sig ofta av med dem man egentligen bäst behöver – med dem som står längst ned i hierarkin. Ofta har det varit kvinnor. Resultatet har varit panik, chefsbyten och dålig strategi.

Det säger jag. Jag har inga som helst problem med detta. Jag vill ha en bra demokratisk verksamhet i offentlig sektor, inom vilken många människor kan arbeta i ett utvecklande jobb. Jag vill inte ha dålig politikstyrning och byråkrati. Det är det värsta jag kan tänka mig.

Anf. 107 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik:

Fru talman! Det var intressant att lyssna på Hans Andersson. Man kan förledas att tro att han är mycket liberal i sin läggning när man hör framläggandet av arbetsmarknadspolitiken.

Jag vill ställa en fråga om det problem som Hans Andersson tog upp när det gäller urbaniseringen – förflyttningen av folket mot de överhettade centrumen Stockholm, Göteborg och Malmö, m.fl. Är det en nackdel att inte också regionalpolitiken hör ihop med arbetsmarknadspolitiken?

Jag har lyssnat på den allmänpolitiska debatten i ett par dagar. När jag åker förbi Karlstad och Kristinehamn ser jag grävskoporna riva hyreshus längs vägen mot Stockholm. I Kristinehamn får man miljoner för rivning. Vad ska vi göra åt detta? Är det något fel på den politik som förs i dag, där Hans Andersson har ett finger med i spelet? Det gäller problem med urbanisering.

Anf. 108 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag skulle önska att jag hade hela handen med i det spelet. Jag menar att de regionala obalanserna och de stora svårigheter vi har på integrationsområdet är de största problemen vi har i Sverige i dag.

Det är mycket svårt. Det är stora strukturella omvandlingar. Jag bor i en kommun som dominerades av gruvnäringen, skogsnäringen och den tunga industrin för några år sedan. Det är kolossala omställningsproblem.

Det finns väldigt mycket att göra för att få en bättre regional tillväxt och bättre regional utveckling. En sak som jag här vill slå fast är att vi

anser att vi ska skärpa sysselsättningsmålet, som är 80 %, som vi brukar prata om i arbetsmarknadsutskottet. Det ska gälla regionala arbetsmarknader. De får inte vara alltför små, men jag tror att vi skulle ha mycket att vinna på att göra mera regionala bedömningar av tillväxten och av sysselsättningsmålet. Man kan alltid få ned arbetslösheten i Dalarna genom att exportera allt folk, t.ex., men det finns ingen som tycker att det vore en lösning.

Prot. 2000/01:53
19 januari

Allmänpolitisk debatt

Integration och sysselsättning

Anf. 109 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag har en kompletterande fråga. Hans Andersson använde nästan orden "individens frihet" ett tag, och det gjorde mig så glad. Det är ju Folkpartiets devis, så det tyckte jag var bra.

Innebär individens frihet på arbetsmarknaden, dvs. att man ska få bo där man vill, också att man själv ska få välja barnomsorg och äldreomsorg med barn- eller äldreomsorgspeng, så att man kan trivas där arbetsplatserna lokaliseras?

Anf. 110 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag ska svara på en fråga som jag inte hann svara på i den första repliken, nämligen frågan om vart regionalpolitiken ska höra.

Den hörde till arbetsmarknadsutskottet. Jag har kämpat mycket med det. Det var min motion som föranledde den regionalpolitiska utredning som nu har lagt fram sitt förslag. Vi var så missnöjda med sakernas tillstånd.

Man kan diskutera om regionalpolitiken hörde ihop med arbetsmarknadspolitik. Veldiggt mycket handlar om näringsstruktur, osv., så den skulle kanske passa bättre i näringsutskottet. Men frågor kring regional balans och regionalpolitik är övergripande frågor, så regionalpolitiken passar i och för sig i de flesta utskotts arbete.

Det jag sade om individens ställning och den individuella friheten står jag för. Det är skälet till att kollektivet är så viktigt för mig. Det är skälet till att jag försvarar kollektivavtalet och arbetsrätten så hårt. Det ger mig som individ en stor trygghet. När jag möter ofta övermäktiga motståndare har jag någonting att förlita mig på. Att vara lite liberal är väl inte fel.

Anf. 111 STEFAN ATTEFALL (kd):

Fru talman! Människans värde förknippas i Sverige ofta mycket starkt med innehavet av ett traditionellt förvärvsarbete. Det är ett både farligt och felaktigt synsätt. Det är farligt därför att den som blir arbetslös ofta känner sig värdelös och felaktigt därför att människans värde självklart ligger i det faktum att hon är människa och ingenting annat.

Men samtidigt vet vi att arbetslöshet är slöseri med mänskliga resurser. Därför är också full sysselsättning ett så viktigt politiskt mål. Vi vet att personliga och sociala problem ofta blir följderna av långvarig ofrivillig arbetslöshet. Vi vet också att ett arbete är oerhört viktigt för upplevelsen av en god livskvalitet och för möjligheten att försörja sig själv och sin familj och därmed få mer makt över sitt eget liv. Vi vet att fler sysselsatta innebär att vi kan förstärka de offentliga budgetarna och därmed kan satsa bättre på vård och omsorg och andra gemensamma nyttigheter.

Därför är också tillkomsten av nya jobb den i särklass viktigaste fördelningspolitiska frågan.

Vi vet att socialdemokraterna nu i dessa dagar gärna vill tala om hur bra det går för Sverige, hur arbetslösheten sjunker och sysselsättningen stiger. Vi har hört exempel på det här i dag också, och visst går det bra i många avseenden. Det ska vi inte sticka under stol med, men vi måste också inse att den uppgång vi ser nu sker från en mycket låg nivå. 1997, efter socialdemokratiskt styre i tre år, nåddes det lägsta antalet arbetade timmar på 20 år. Sedan dess har vi fått en uppgång. Men fortfarande, dvs. på toppen av högkonjunkturen, saknas 300 000 jobb för att vi ska vara på samma nivå som under den förra högkonjunkturen 1990. Dessutom vet vi att det har tillkommit 100 000 människor i arbetskraft sedan dess. Egentligen är det alltså 400 000 nya jobb som är betinget för att vi ska vara i paritet med den förra högkonjunkturen.

Det är alltså en bekymmersam bild som vi kan se. Om vi studerar AMS-statistiken över antalet arbetslösa och det antal som ingår i något konjunkturberoende program ser vi att det faktiskt är en ganska skrämmande verklighet som träder fram.

I 10 av 21 län minskade antalet personer i arbetskraften mellan tredje kvartalet 1999 och motsvarande tid 2000. I hälften av länen minskade alltså antalet personer i arbetskraften. Och mitt i en högkonjunktur ökade antalet människor i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Mellan december 1999 och motsvarande tid 2000 ökade antalet människor i åtgärder i samtliga län i vårt land, utom i ett, och det var Jämtlands län. Det var alltså inte i Stockholm där vi har den bästa sysselsättningsökningen, utan det var i Jämtlands län som inte har haft en ökning. I alla andra län har antalet människor i olika åtgärder ökat.

Jag tycker att Hans Andersson gav ett bra uttryck för den oro som han känner över läget. Jag hoppas också att Sven-Erik Österberg delar den oron. Men frågan är då: Är nuvarande politik tillräcklig? Kan vi vara nöjda med den politik som i dag förs? Jag tycker inte det. Jag tycker att det vore intressant att höra Sven-Erik Österbergs recept för hur vi ska kunna skapa de här 400 000 nya jobben.

Aktivitetsgarantin är en åtgärd som har diskuterats en hel del under senare tid. Den har mött en omfattande kritik på olika ställen i vårt land. Olika omdömen har varit att den är meningslös, att det är ett vuxendagis, att man behandlas ovärdigt och att det är dålig personlig handledning.

Tanken med mer individuell handledning, som finns i aktivitetsgarantin, är sympatisk. Därför har vi kristdemokrater inte avvisat den här modellen. Men vi var starkt kritiska mot det oklara förslag som förelades riksdagen förra våren. Vi ställde en rad frågor. Vi fick några svar, men många frågor återstod när vi fattade beslut här i riksdagen. Propositionen byggde på en försöksverksamhet som hade pågått under en månad innan riksdagsbeslutet fattades, och det här genomfördes i full skala efter fyra månaders försöksverksamhet. Det har skett en kraftig expansion. På fyra månader har 15 000 människor kommit in i den här åtgärden. Syftet har ju varit att göra allt för att klara 4-procentsmålet under 2000.

I den debatten som då var i riksdagen sade vi att aktivitetsgarantin står och faller med den praktiska tillämpningen. Det är inte att undra på att kritiken mot den här åtgärden växer när barnsjukdomarna framträder i nästan epidemisk omfattning.

Min fråga till Sven-Erik Österberg i dag är: Kan vi inte få ett erkännande om att aktivitetsgarantin har forcerats fram alltför snabbt? Känner inte Sven-Erik Österberg någon oro för att det goda i aktivitetsgarantin riskerar att försummas och förstöras när den på så många olika håll i landet inte har fungerat tillräckligt bra?

När vi talar om den dystra bilden av arbetsmarknaden vet vi också att den andra sidan av myntet är att vi har lite överhetttningsproblem på vissa områden, speciellt i vissa branscher. Och det krävs en rad olika åtgärder för att möta det här. Inte minst här i Stockholm ser vi att de här problemen växer, speciellt, som sagt, inom vissa branscher och yrken. Vi behöver därför en politik som gör att utbildning och ansvarstagande lönar sig bättre. Vi behöver alltså en lönebildning. Med hjälp av politiken kan man gå in med olika åtgärder på skatteområdet, främja möjligheten till vinstdelning och liknande saker, detta för att främja en lönebildning där just utbildning och ansvarstagande lönar sig.

Vi behöver göra någonting åt bostadsbyggandet. Vi har dåliga ekonomiska incitament för att få i gång ett bra bostadsbyggande. Det handlar självklart om sådana stora frågor som kommunalskatteutjämnningssystemet och fastighetsskattens konstruktion men också om skattetrycket på boendet och hyressättningssystemet. Det finns ett intressant exempel just nu i Malmö. Där förhandlar man fram lite nya principer för hur man ska använda bruksvärdessystemet. Sådana frågor måste diskuteras. Men i det avseendet är regeringen passiv.

Infrastrukturen i Stockholmsområdet är ett viktigt exempel på ett område som måste åtgärdas för att man ska kunna frigöra expansionskraft, lösa upp de knutar som finns och minska de problem som hotar sysselsättningen och möjligheten att skapa nya jobb. Björn Rosengren talade nyligen, just före jul, om vikten av att vi får till stånd en trafiklösning i Stockholm. Han ska utse någon parlamentarisk utredning om tidningsuppgifterna är korrekta, men ingenting har hänt. Det har gått ytterligare några månader och ingen vet någonting om vad som ska ske på det området.

Vi har pendlingsproblematiken. Vi kristdemokrater kräver höjda reseavdrag. Och vi kanske också måste se över skattereglerna för dubbel bosättning.

Det här är några exempel på åtgärder som måste vidtas för att vi ska kunna lösa överhetttningsproblemen och för att vi ska kunna se till att vi använder den arbetskraft som finns på ett effektivt sätt.

Men de dystra siffror som finns bakom det ofta skrytsamma tonläge som socialdemokraterna står för gör att det krävs en politik som har någonting mer att komma med än vad vi hittills har sett från socialdemokraternas sida. Jag hoppas att vi får någon antydning om vad som komma ska i den här debatten.

Anf. 112 BIRGITTA SELLÉN (c):

Fru talman! Utanför protokollet skulle jag vilja förklara varför vi i Centerpartiet i dag inte har varit delaktiga i replikskiftena. Det har sin naturliga förklaring. Vi är ett jagat villebråd i dag till följd av att vår partiledare har avgått.

Så till ämnet.

Prot. 2000/01:53
19 januari

Allmänpolitisk debatt

Integration och sysselsättning

Fru talman! Att diskutera sysselsättning och integration som en isolerad företeelse i samhället är en omöjlighet. Det visar inte minst den arbetslöshetsstatistik som presenteras varje vecka av AMS. Genom att man gör en jämförelse av statistiken kommer en obalans mellan olika delar av Sverige i öppen dager, och det ger en skrämmande bild av det ojämlika Sverige.

När man granskar arbetslöshetsstatistiken för det tredje kvartalet 2000, som är uppdelat länsvis, ser man hur stora skillnader som råder mellan olika delar av Sverige. Den totala arbetslösheten i Stockholms län var under den här tiden 3,6 %, alltså med marginal under det mål som regeringen satte upp för ett antal år sedan. Detta ska då jämföras med den totala arbetslösheten i mitt hemlän, Västernorrland, som uppgick till 10,1 %. Det är alltså en tre gånger så hög siffra som den för Stockholm.

Oron över detta är stor i mitt hemlän, framför allt nu när det börjar komma lite signaler om att högkonjunkturen börjar avta. Många är oroliga för att de inte heller denna gång ska kunna få ta del av de goda tider som råder framför allt i storstadsregionerna. Föräldrarna oroas över att deras barn flyttar till storstäderna – Storstockholm, Göteborg, Malmö eller andra storstadsregioner – och över den osäkerhet som råder i dessa regioner vad gäller möjligheter till boende och social trygghet. De känner också en oro över att bli lämnade ensamma kvar på äldre dagar, långt från sina barn och barnbarn. Det leder till en otrygghet.

Fru talman! Jag menar inte att det är fel att ungdomar flyttar för att skaffa sig högre utbildning. Det är naturligt och positivt, men det kostar stora summor för de kommuner som fostrat dessa ungdomar. År 1999 flyttade 5 800 ungdomar i åldern 18–24 år till Stockholm från landsorten. Eftersom varje barn upp till 18 års ålder beräknas kosta 3,4 miljoner kan man säga att Stockholm har sluppit utgifter på ca 20 miljarder. Kommuner runtom i landet förlorar också skatteintäkter.

Följden blir också att oerhört många kommuner runtom i landet får, och har haft länge, en stor befolkningsminskning. Av de sex nordligaste länens 69 kommuner har 66 tappat i befolkning. Det är bara Gävle, Umeå och Luleå som har klarat sig.

För Centerpartiet och för mig är detta en oacceptabel utveckling. Vi tror inte att all utveckling måste ske i storstäderna. Centerpartiet vill ta vara på den lokala kreativitet och utvecklingskraft som tar sig uttryck i mer än 3 800 lokala utvecklingsgrupper, en lokal kraft som redan nu betyder mycket för att öka sysselsättningen. Genom att vi skapar möjligheter för denna kraft att utvecklas, inte sällan mot olika håll i olika delar av landet, kan sysselsättningen öka på regionernas egna villkor.

Dagens arbetsmarknadspolitik kostar ca 63 miljarder. Vi i Centerpartiet tycker att vi ska använda de pengarna på högkvalitativa yrkesutbildningar som leder till arbete, i stället för meningslösa åtgärder som enbart syftar till att skapa en ny ersättningsperiod. Bredda arbetsmarknaderna genom att förbättra kommunikationerna i regionerna! Gör en kraftig satsning på att rusta de dåliga vägarna i landet! Öka samordningen mellan olika aktörer inom näringsliv, kommun och stat! Höj reseavdraget så att människor får möjlighet att pendla till och från sitt arbete! Det är några väldigt konkreta förslag som det redan i dag finns en stor majoritet för i riksdagen.

Fru talman! Från Centerpartiets sida föreslår vi dessutom en utbyggnad av bredband till alla företag, samlingslokaler och hushåll. Som alla vet kallar vi det digital allemansrätt, något som vår Lennart Daléus har blivit väldigt känd för. Det ger arbetstillfällen att bygga ut bredband till alla var man än bor.

I norra Sverige är det dessutom möjligt att skapa många arbetstillfällen om småföretagen ges bättre villkor. Turistnäringen kan blomstra och ge många nya arbeten. Norrland har en enormt vacker och avstressande miljö som kan ta emot många turister. Där finns mycket kultur att uppleva, även om vi inte har en symfoniorkester eller konsthall i varje by. I stället har vi fågelsång och vackra vyer.

Fru talman! Jag började mitt anförande med att tala om arbetslöshetsstatistiken i Västernorrland. Nu återvänder jag hem en stund igen.

Västernorrland har i mer än 25 år haft minskad befolkningsutveckling. Flera ledamöter från mitt hemlän talade om det under gårdagens regionalpolitiska debatt. Statsrådet Messing sade då att utflyttningen inte går att styra genom politiska beslut. Men där tror jag att statsrådet har fel. Det är synd att det statsråd som varit hos oss i dag, Mona Sahlin, har gått, men förhoppningsvis läser hon protokollet. Vi ute i landet tror inte på statsrådet Messing. Vi tror att man kan påverka.

Om regeringen vill att hela landet ska gå bra, ge då förutsättningarna till det! Vi kommer då att se att många väljer att flytta ifrån de överhettade storstäderna med deras kommunikationsproblem och bostadsbrist.

Jag kan också intyga att allt som sades om våra vägar vid debatten om regionalpolitik i går är sant. Det är bevisat att Västernorrland har landets sämsta vägar, men de kan rustas upp. Det skapar arbetstillfällen.

I dag har vi en hel del arbetstillfällen i länet genom den nybyggnad av Botniabanan som pågår. Men om även Ådalsbanan får tillräckligt med upprustningspengar så att den blir en bra förbindelselänk mellan Botniabanan och Ostkustbanan får vi ännu mer arbetstillfällen. Resultatet kommer att bli en snabb förbindelselänk mellan olika orter, och vi får dessutom bort den flaskhals som kommer att skapas som det är nu. I dag vet vi att den faktiska restiden är viktigare för människor än hur långt man har i mil eller kilometer till sitt arbete.

Vi vet också att väldigt många människor gärna vill bo på landsbygden. I Västernorrland är det möjligt för de flesta människor, eftersom vi har landets lägsta pris på hus. Där kostar det inte hela skjortan och halva byxan att förverkliga drömmen om att få bo i lugn och vacker miljö.

Anf. 113 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Fru talman! Det ska bli ett kort inlägg. Tiden går, och jag tror att den största arbetsmarknadsåtgärd jag nu kan göra är att hålla ett kort tal så att personalen som skriver protokoll osv. får gå hem.

Det har varit en lång debatt. Jag har följt den, kanske mest i TV:n på mitt rum, i flera dagar.

Jag sade förut i en replik till Hans Andersson att jag egentligen tycker att mycket av regionalpolitiken borde gå in i arbetsmarknadspolitik. Det var meningen att jag skulle hålla mitt inlägg i går i den regionalpolitiska debatten, men jag hamnade här. Jag vill därför till protokollet föra: Läs Elver Jonssons inlägg nr 398 från den 18 januari om regionalpolitik!

Det är samma bakgrund som jag tycker måste gälla även i arbetsmarknadspolitiken för att urbaniseringen ska kunna undvikas.

Som jag sade i repliken: När man kör från Värmland till Stockholm och ser att det rivs hus i Hagfors och i Kristinehamn, samtidigt som det är bostadskö i Stockholm, funderar man lite grann på politiken.

Jag skulle ha velat diskutera arbetsmarknadspolitik vid en landgräns, eftersom jag bor vid en landgräns och vet att en arbetsmarknad kan fungera över en nordisk landgräns. Även där finns det dock krångelproblem som vi borde och ska ta upp till diskussion längre fram. Men vi måste tro på företagsamheten, på småföretagarna i Sverige.

Jag ber också att vi läser i protokollet vad Karin Pilsäter och Ana Maria Narti från Folkpartiet liberalerna har sagt i dag. Då tror jag att vi får en bra regionalpolitik och en bra arbetsmarknadspolitik i Sverige, med bo-där-du-vill-perspektiv och Folkpartiet liberalernas omslag.

Anf. 114 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Om man tittar på den svenska arbetsmarknaden i nuläget, en bit in på det nya året 2001, kan man också göra en liten summering över det år som har gått. Det som slår en om man tittar tillbaka är att år 2000 historiskt sett har varit ett synnerligen gynnsamt år, med en mycket god utveckling på arbetsmarknaden och den kanske starkaste sysselsättningstillväxt som skett på flera decennier. Man får i vart fall gå bra många år tillbaka i tiden för att se en likartad utveckling. Det är bra. Det är oerhört positivt.

Det har varit kineseri om siffror i debatten tidigare i dag. Man har anklagat regeringen och oss socialdemokrater för att på olika sätt vilja gömma undan arbetslösheten med statistik osv. Jag tycker att den debatten ibland är lite väl magstark, om jag får säga på det sätt som är. Man kan alltid titta på olika statistik, lyfta ut delar av län och enskilda kommuner osv. och se hur de utvecklas. Men tittar man på landet totalt och jämför med mitten av 90-talet, när den borgerliga regeringen lämnade makten ifrån sig, ser man ändå att arbetslösheten med arbetsmarknadsåtgärder osv. i stort sett är halverad, plus att vi har en mycket kraftig sysselsättningstillväxt. Vi vet att vi också var inne i en mycket djup vågdal med massarbetslöshet med svenska mått mätt. Det gör naturligtvis att vi i dag fortfarande har en alldeles för hög arbetslöshet. Det är jag den förste att erkänna.

Vi har ett delmål framför oss, som vi sade i höstens debatt. 80 % av arbetskraften i arbetsför ålder ska vara i sysselsättning 2004. Ytterst ligger målet om full sysselsättning. Alla som kan, vill och har möjlighet ska ha ett arbete. Det tror jag är oerhört viktigt att stryka under.

Man kan se tillbaka även på det här. Det innebar stora ansträngningar också på Arbetsmarknadsverkets organisation. Vi har inte haft en organisation ute på fältet som skulle klara en sådan arbetslöshet. Man kan ändå se att de insatser som har gjorts av arbetsförmedlingar m.fl. trots allt har varit goda. Man har klarat sin del.

Framme vid den situation som vi har nu, 2001, kan vi också se att det finns möjlighet att satsa på kvalitet i arbetsmarknadspolitiken gentemot den enskilde individen. Vi har nyss börjat med den politiken i och med den nya arbetsmarknadspolitiken kombinerat med aktivitetsgarantin och det nya a-kassesystemet som snart träder i kraft.

Det är klart att om man tittar lite längre fram inser man att det här inte är änden på arbetsmarknadspolitiken. Jag tänkte också göra en liten utvikning om vad som bör komma härnäst. Men innan dess ska jag också ta upp aktivitetsgarantin, som Stefan Attefall nämnde.

Veckan efter nyår var jag på flera ställen i landet, bl.a. i Värmland och Kronoberg. Jag gjorde besök på de olika inrättningar som har hand om aktivitetsgarantin. Vi träffade såväl företrädare för dem som deltar i aktiviteten som företrädare för tjänstemannasidan, de som sysslar med det här.

Det finns en spridd bild av den här verksamheten. Jag har också noterat kritiken mot aktivitetsgarantin. De fall där det är fråga om klara fall av "vuxendagis" är ingenting som jag försvarar på något sätt. Där ska AMS in med sitt kvalitetsåtgärdsprogram och se till att det blir en bra aktivitet. Men jag måste ändå konstatera när jag ser över totalen och vid besök tittar närmare på hur man har löst sin uppgift att länsarbetsnämnderna har gjort en bra insats när det gäller den här delen. Man har en bra struktur, ett bra upplägg för hur det ska fungera. Där fungerar också aktivitetsgarantin, till gagn för oss som har fattat beslutet.

Jag kan ge Stefan Attefall rätt på en punkt. Det är viktigt att hålla kvaliteten, annars blir inte åtgärden bra. Men framför allt gynnar detta dem som deltar i aktiviteten och säger: Det här är bra, det har gett mig en möjlighet att bli starkare när jag går ut på arbetsmarknaden.

Man ska veta att det totalt sett är drygt 23 000 människor som deltar i den här aktiviteten och i det stora hela fungerar det mycket väl, även om det finns tveksamma inslag. Man ska ändå bedöma att det totalt sett inte är så många som har varit kritiska till detta om man utgår från hur många som är i åtgärder.

Men om man går vidare finner man en diskussion om aktivitetsgarantin som också jag har mött: Hur länge kan man delta i aktivitetsgaranti? Hur länge kan man ingå i en åtgärd? Det är klart att när man möter 62-åringar i Runars län Värmland som bor långt från centralorten och inte har någon utbildning, kan man väl säga rent mänskligt att ingen år ut och år in ska delta i en åtgärd som inte ger någon effekt. På den punkten vill jag vara ganska tydlig.

Vi för en diskussion om de här delarna och säger: Vad ska ta vid härnäst? Då kommer man ganska snabbt in på det som man brukar kalla övergångsarbetsmarknad, alltså en vettig sysselsättning som ger ett bra utbud till den som behöver det. Men den har också ett samhällsnyttigt innehåll med vettiga förutsättningar, lön osv. Det kan alltså bli ett bra avslut på ett arbetsliv innan man går i pension. Det tror jag är en åtgärd som på många ställen skulle vara till gagn för många och upplevas som positiv. Det tror jag vi kan diskutera och fördjupa oss i under detta år. Det finns redan i dag exempel på vad en bra övergångsarbetsmarknad kan vara.

Den andra delen av arbetsmarknaden är också belyst i den här debatten. Vi ser naturligtvis brister, alltså flaskhalsproblem. Det fattas arbetskraft. Det här är inte bara ett problem i storstäderna, vill jag peka på. Jag har också mött det ute i landet på många ställen, bl.a. när jag har besökt Värmland. Det finns arbetskraftsbrist inom yrkesgrupper, inom tillverkningsindustrin osv.

Då tittar man ganska snabbt på bristyrkesutbildning, alltså direkta åtgärder. Man utbildar lämpliga personer till de arbetsuppgifter som det faktiskt saknas arbetskraft till. Man bör inte alltid, tycker jag, vända sig till dem som är arbetslösa. Man kan också vända sig till dem som redan har arbete, men som har goda förutsättningar att kunna tillgodogöra sig denna utbildning och snabbt komma in i ett jobb där det finns efterfrågan. När de byter jobb lämnar de också en plats tom efter sig som faktiskt kan vara lättare för en arbetslös att få. Det blir ett slags rotation på arbetsmarknaden i en positiv bemärkelse. Jag tror att det här också är någonting som kan vara viktigt.

Det jag ska runda av detta med är en sak som gör mig lite beklämd, nämligen hur smal och koncentrerad näringslivets syn är på vilken arbetskraft man vill ha. Egentligen vill man bara anställa dem som är mellan 25 och 35 år, kanske upp till 40 år. Det finns exempel. Jag träffade en metallare från Kronoberg som pekade på att en person som var 45 år och hade alla kvalifikationer när åldern kom fram fick höra: Nej, vi anställer inte dem som är över 40 år. Det är klart att det är oerhört trist. Det är på gränsen till åldersdiskriminering, skulle jag vilja säga. Hur vi ska hantera det framgent borde vi ha en vidare debatt om.

Anf. 115 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Fru talman! Sven-Erik Österberg gör en historisk exposé i sitt anförande. Jag ber bara Sven-Erik Österberg att titta lite bättre i historiska data och se när sysselsättningsutvecklingen bröts. Det var 1990. Sedan vände den uppåt under den borgerliga regeringsperioden. Därefter bröts den utvecklingen och gick nedåt 1997. Vi hade *all time low* när det gällde sysselsättning, kan man säga. Sedan dess har det gått uppåt. Men vi har som sagt var en bit kvar innan vi är framme vid den sysselsättning vi hade under den förra högkonjunkturen. Det är det som oroar mig. Vi saknar 400 000 jobb jämfört med den förra högkonjunkturen.

Visst fungerar aktivitetsgarantin olika. Problemet uppstod i och med den snabba forceringen när det gällde att införa systemet. Man lät inte försöksverksamheten få ta den tid den skulle ta. Då fick vi de här barnsjukdomarna i så stor omfattning som vi har.

Vi ska också komma ihåg att de som har kommit med i aktivitetsgarantin hittills ofta har varit de lätta fallen. Det är inte alla långtidsarbetslösa som omfattas av aktivitetsgarantin ännu. Det gör att jag tror att de här problemen är större än vad Sven-Erik Österberg ger sken av.

Erkänn då att systemet forcerades fram för snabbt. Varför kunde man inte låta det gå ett halvår av försöksverksamhet och sedan genomföra en åtgärd som kunde ha blivit bättre och mer effektiv?

Anf. 116 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Fru talman! När det gäller sysselsättningsdelen kan man väl konstatera att vi fortfarande, precis som Stefan Attefall säger, inte är uppe i den nivå vi var när den förra socialdemokratiska regeringen släppte regeringsmakten i början av 1991. Däremot kan vi se att vi faktiskt har 400 000 fler sysselsatta nu än vi hade när Stefan Attefalls parti var med och regerade och släppte regeringsmakten 1994. Vi ser alltså att vi är på rätt väg. Men det finns fortfarande en bit kvar. Jag tror att jag förklarade en del av detta redan i mitt huvudanförande.

När det sedan gäller aktivitetsgarantin är det alltid lätt att ett år efter anse att vi skulle ha haft en längre försöksperiod. Kanske det. Jag kan göra det lätt för mig och säga att jag inte var med på den tiden och diskuterade de här frågorna lika intensivt som jag gör nu. Men oavsett vilka system, oavsett vilka försöksperioder man har tror jag ändå att det finns inkörningsproblem.

Jag kan bara konstatera att på de ställen, och det är de allra flesta, där man har vårdat den här aktiviteten, där man noga har gått in för att satsa på kvalitet har man också fått ett gynnsamt utfall gentemot dem det berör.

Anf. 117 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Fru talman! Jag hoppas att arbetsmarknadsutskottets ordförande blir en bättre statistikläsare än han ger sken av just nu. 1990 var toppen för sysselsättningen. Sedan försvann jobben i rasande takt. Våren 1991, under socialdemokratiskt styre, försvann tusen jobb om dagen. Det tog ett tag att vända detta. Vändningen började under den borgerliga regeringstiden. Men sedan bröts den utvecklingen igen av en socialdemokratisk regeringsperiod, och ni nådde en ännu lägre nivå än den som rådde under de stora krisåren 1992 och 1993, när vi hade de största problemen med konjunkturen.

Nog om detta. Det intressanta med aktivitetsgarantin var att man genomförde ett system efter en månads försöksverksamhet. Man genomförde det i en rasande takt för att klara ett 4-procentsmål. Det är det som är det beklagliga med aktivitetsgarantin. Det är inte i första hand ett värnande om de människor som ska beröras av åtgärden utan ett värnande av den taktiskt uppsatta målsättningen om 4 % öppen arbetslöshet. Det är här problemet sitter för socialdemokraterna, dvs. att man är så fast i att visa upp resultat för att uppnå sina egna målsättningar att man glömmer bort de människor som berörs av åtgärderna.

Anf. 118 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Fru talman! För att bemöta det sista säger jag så här: Jag tycker att det är fel att säga att en åtgärd skulle vara felaktig genom att hänvisa till att enbart få ned en arbetslöshetsstatistik. Stefan Attefall och jag kan ha olika uppfattningar om detta och diskutera hur länge som helst och ändå inte bli överens.

Däremot går det att konstatera – och det är vetenskapligt belagt – att den arbetslöse som är i åtgärd mår betydligt bättre än den som inte är det. I vilket fall som helst kan man säga att en åtgärd åstadkommer en bättre insats gentemot den arbetslöse. Det kan läggas till godo.

Sedan var det frågan om statistiken. Vi kan också diskutera de delarna. Man ska ändå ha klart för sig – och Stefan Attefall försöker ta en poäng på detta – att den borgerliga regeringen var på rätt väg. Men den var det samtidigt som ekonomin skenade och helt höll på att utarma den svenska staten. När vi kom tillbaka fick vi försöka sanera och samtidigt få upp sysselsättningen. Till att börja med skedde en nedgång innan det gav effekt. Det är en sannare bild av det historiska perspektivet.

Anf. 119 ANA MARIA NARTI (fp) replik:

Fru talman! Sven-Erik Österberg tycker att aktivitetsgarantin fungerar i stort sett bra. Då vill jag ställa en mycket enkel fråga. Sedan åtgärden infördes – och den har redan fyllt ett år – har man hela tiden sagt att de som organiserar aktivitetsgarantin ska samarbeta brett i samhället. Jag har haft många tillfällen att diskutera med folk från AMS och fråga om vad som har hänt med samarbetet med invandrarorganisationerna.

Jag har hört många tröstord; självklart ska man samarbeta med invandrarorganisationerna. I praktiken har jag inte hittat ett enda exempel på sådant samarbete. Tvärtom, när Afrosvenskarnas riksförbund gick till Länsarbetsnämnden och erbjöd sig att sätta i gång en del aktiviteter, fick de svaret att det redan görs och att de inte behövs.

Anf. 120 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Fru talman! Först och främst kan jag säga att aktivitetsgarantin har varit i gång i full skala sedan den 1 augusti. Det är en lång bit kvar till ett år. Det är fråga om ett halvår.

Sedan var det samarbetet med olika organisationer. Det kan nog till viss del vara som Ana Maria Narti säger. Aktivitetsgarantin skulle nog kunna kompletteras med ett allmänt bättre samarbete med organisationer, fackliga organisationer och invandrarorganisationer. Det finns också exempel på att det har skett.

När jag besökte Värmland – det blir mycket med Runar Patriksson och Värmland – fanns det ett gott samarbete med de fackliga organisationerna. De var med och stöttade de som deltog i aktiviteten, och de var med och tog fram praktikplatser på företagen tillsammans med de fackliga kamraterna. Det var ett gott utfall. Det skulle naturligtvis också kunna appliceras på invandrarorganisationerna. Jag är inte alls negativ till den tanken.

Anf. 121 ANA MARIA NARTI (fp) replik:

Fru talman! Jag har fått in flera rapporter från både Riksdagens revisorer och från IFAU, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, med mycket drastiska omdömen från invandrare om samarbetet eller om någonting som borde ha varit ett samarbete med arbetsförmedlingar. Klagomålen från invandrarbefolkningen när det gäller hur människor behandlas på arbetsförmedlingen är mycket starka. Hur kommer det att bli när man har centraliserat och koncentrerat så mycket av detta arbete inom aktivitetsgarantin?

Försäkringskassorna har på många ställen slutat att betala för rehabilitering av arbetslösa. Vi vet att när man är arbetslös får man större problem med hälsan. Vem kommer att betala för rehabilitering av långtidsarbetslösa?

Anf. 122 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Fru talman! Jag ska säga någonting om gruppen invandrare. Jag nämnde en del, nämligen den s.k. åldersdiskriminering som finns på många ställen. Men det är alldeles för vanligt förekommande att människor diskrimineras på grund av utländsk härkomst. Det ser vi i arbetslivet. Det finns exempel på när man har ringt och presenterat sig som svenskfödd och har varit intressant för en intervju, men om man har talat

om sitt riktiga namn och det har avslöjats att man kommer från någonstans utanför Sverige har man inte varit intressant för intervju. Där finns någonting som en politiker ska ta tag i. Men det måste också vara en uppgift brett i samhället.

Vill vi ha ett harmoniskt samhälle måste också näringslivet och arbetsgivare ta sitt ansvar. Det går inte att bara skjuta åt sidan och säga att någon annan får göra det. Det är ett brett ansvar när det gäller invandrasidan. Det vill jag lyfta fram i debatten. Vi måste ägna oss mer åt detta i framtiden.

Anf. 123 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik:

Fru talman! Många av de saker jag tänkte ta upp har redan gått runt här. Men jag tänkte ändå fråga om aktivitetsgarantin. Den fungerade tydligen när utskottsordföranden Österberg var i Värmland. Hela Värmlandsbänken blev uthängd i Värmlands Folkblad i förrgår. Vi fick en riktig rappa för att vi har stött denna garanti. Det vore intressant att få höra var i Värmland det fungerar så att vi kan ta fram ett bra exempel.

Jag tycker själv att det finns mycket i aktivitetsgarantin som är lovvärt. Att garantera någon en aktivitet måste vara en uppgift vi har i riksdagen.

Har ordergivningen från vårt beslut via AMS ut till arbetsförmedlingarna blivit felaktig? En hel del arbetsförmedlare är oroliga över sitt sätt att arbeta och känner olust inför arbetet. De känner att det arbetsunderlag de har fått inte är riktigt bra.

Anf. 124 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Fru talman! De som jobbar på arbetsförmedlingarna är en grupp människor som har varit hårt ansträngda under hela 90-talet. Det har varit oerhört mycket besök och många människor som har vänt sig dit. Det är en grupp som känner sig sliten.

Aktivitetsgarantin är ett helt nytt sätt att arbeta på för personalen. De ska arbeta på individbasis, göra program och vara delaktig gentemot den enskilda människan på ett helt annat sätt än vad vanlig platsförmedling innebar och hur de gamla åtgärdsprogrammen presenterades.

Sedan har jag ett kort svar till Runar Patriksson. Exemplet på en fungerande aktivitetsgaranti var på Arbetsförmedlingen i Karlstad. Det finns naturligtvis kritik i Värmland precis som i andra län. Men det hör lite grann ihop med var man bor, vilken ålder man har, hur man ser på möjligheterna att få ett jobb. Det är inte alltid det är aktiviteten i sig det är fel på utan att det finns en misströstan över den egna situationen.

Här får vi vara med och diskutera förbättringar. Jag har varit med och gett ett förslag i mitt huvudanförande, nämligen om övergångsarbetsmarknad. Det kan naturligtvis vara flera åtgärder.

Anf. 125 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag tackar för det. Jag kan kontrollera med Karlstad där det fungerar bra. Jag har under jullovet besökt många arbetsförmedlingar. Jag håller med om att det finns många ställen där det fungerar bra.

Jag har en sista fråga till Sven-Erik Österberg. I mitt inlägg sade jag att regionalpolitik och arbetsmarknadspolitik borde samordnas bättre så att urbaniseringen kan stoppas och att vi kan använda Glesbygdssverige

till lokalisering av arbetsplatser på ett annat sätt än vad vi gör i dag. Har jag stöd i detta från Sven-Erik Österberg? Är den politik som förs för regionerna inte speciellt bra för arbetsmarknadspolitiken om hela Sverige ska leva?

Anf. 126 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Fru talman! Vi har ett problem. Vi har ett strukturproblem i landet, där vissa regioner växer kraftigt och andra inte. Det påverkar också den del som ligger inom arbetsmarknadspolitiken ram. Men det är klart att arbetsmarknadspolitiken inte kan lösa alla de problemen. Det är jag den förste att hålla med om. Den måste paras med en effektiv regionalpolitik.

Nu lade en utredning fram ett betänkande strax före jul som nu är under remiss. Jag ska med stort intresse ta del av vad det kommer att ge i propositionsskrivningen. De förslagen som kommer att läggas fram där kommer vi att ha nytta av i arbetsmarknadspolitiken för att få en bättre balans i landet.

Jag är själv glesbygdsbo, som Runar Patriksson vet, så jag värnar väldigt mycket om de orter som ligger utanför de stora centrumen. Jag menar att man också där ska kunna ha tillväxt, bo och ha det bra, likväl som på andra ställen i landet.

Anf. 127 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Det har varit väldigt intressant att följa den här debatten, där de viktigaste frågorna på arbetsmarknadsområdet och det regionalpolitiska området har tagits upp som oftast diskuteras utanför kammaren. Jag vill som sista talare ta mig tid att diskutera en fråga som inte tillhör dem som vi fokuserar mest på men som ändå är av stor vikt för dem som finns på den svenska arbetsmarknaden.

Jag har tidigare på samma sätt försökt spegla den risk jag ser i att man på många håll inte använder svenska språket som arbetsspråk ute på arbetsplatserna och vad det innebär ur demokratisk synpunkt att man inte kan ta del av information på det språk som man för övrigt talar på arbetsplatsen.

Jag ska här ta upp en annan fråga, som handlar om att företag som etablerar sig i Sverige inte bara måste respektera svenska språket som arbetsspråk på arbetsplatserna utan också måste respektera våra lagar och avtal.

Vi vet att världens största biltillverkare General Motors köpte den återstående halvan av Saab Automobile från Wallenbergsfärens Investor. Många av de här utländska uppköpen eller fusionerna med svenska storföretag som vi har sett har också andra konsekvenser. Svenska stoltheter som Volvo, Pharmacia och Astra är nu till stora delar utländskt ägda. Även statliga företag som Nordbanken har tvingats söka sig till utländska samarbetspartner.

Tiden är nu definitivt förbi då ett företag kunde ses som en nationell tillgång. Stora företag konkurrerar i dag på världsmarknaden och kan knappast överleva om de inte finner lämpliga samarbetspartner från andra länder.

Jag kom nu i veckan från Taiwan, där man ser att det svenska näringslivet och stora delar av det taiwanesiska näringslivet förvånansvärt

nog passar väl ihop. Det finns förutsättningar för att utvecklas vidare, och jag tycker att det är sådant som man välkomnar.

Svenska uppköp av utländska företag och utländska uppköp av svenska företag kommer att fortsätta, samtidigt som den svenska arbetsmarknaden blir intressant att etablera sig på för utländska ägare av företag.

Det är i grunden positivt för vårt land att utländska företag väljer att investera i Sverige. Just ISA jobbar med att utveckla den här delen vidare, och det står jag helt bakom.

Sällan uppmärksammas problem i samband med de här fusionerna och de kulturkrockar som ofrånkomligen blir följden av att svenska företag fusioneras med utländska. När anställda och ledning kommer med kritik eller synpunkter har företaget ofta en mycket annorlunda syn på t.ex. personalpolitik, utifrån andra länders erfarenheter och regelverk. Det finns naturligtvis ingen generell företagskultur i ett land – det varierar mellan varje företag – men man kan ändå finna att företag från andra länder ofta har andra traditioner än svenska företag.

Mest uppmärksammas är problemen med den amerikanska företagskulturen. De amerikanska företagen är väldigt ofta hierarkiskt uppbyggda, och ledningarna brister när det gäller information till och inflytande från de anställda. Rapportskrivande är väldigt dominerande. Företagskulturen i Sverige är mindre auktoritär, och de anställda är vana vid att arbeta självständigt och diskutera frågor som rör arbetet med såväl kolleger som chefer och företagsledning.

Vi minns det uppmärksammade fallet när Lear Corporation lade ned verksamheten i en del av Sverige. Informationen till personal och fackklubb var den gången mycket bristfällig, och många av de anställda kände att de blev utkastade direkt på gatan.

Tidigare har liknande problem uppmärksammats när den amerikanska leksaksjätten Toys 'r' Us etablerade sig i Sverige. Den gången ledde företagets ovilja att skriva kollektivavtal för sina anställda i Sverige till en uppsplitande facklig konflikt med företagsledningen.

Listan på exempel kan göras längre. Alla har det gemensamt att stora företag med bakgrund i framför allt en amerikansk kultur och med mer liberal lagstiftning brister i delar som är grundläggande i det svenska arbetssättet.

Jag har också träffat på exempel i min valkrets när jag har varit ute på arbetsplatsbesök som känns som väldigt onödiga problem och konflikter. Det skulle kunna fungera bättre om man kände till mer av den svenska arbetsmarknadens tradition.

Vi måste från svensk sida ställa krav på att de företag som etablerar sig i Sverige följer svensk lag och respekterar fackliga rättigheter. Såväl svenska som utländska företag måste respektera de regler vi har för skydd av anställning, arbetsmiljö och medinflytande. Det har uppenbart brutits mot detta vid ett flertal tillfällen, som de tidigare exemplen tydligt visade.

Om vi bortser från rena lagbrott, som får anses höra till ovanligheter, finns det en gråzon där företag och anställda måste komma överens om de regler som gäller. Det här kommer att bli en allt viktigare fråga för fackföreningsrörelsen i framtiden, och dessa förhandlingar måste tas på allvar.

Prot. 2000/01:53
19 januari

Allmänpolitisk debatt

Integration och sysselsättning

Samtidigt är det uppenbart att det tyngsta ansvaret faller på arbetsgivarna. Dessa måste anstränga sig mer för att få en rimlig dialog med de anställdas representanter. Fungerar inte det här samarbetet på ett tillfredsställande sätt riskerar vi att få ett samhälle där alltför många anställda känner sig otrygga i jobbet eller där informationskanalerna mellan ledning och anställda inte fungerar. Även företagsledningar från andra länder med en annan företagskultur måste respektera de rättmätiga kraven på att bli behandlade med respekt som de anställda för fram. I grunden är detta ett överlevnadskrav även för de här berörda företagen. Fungerar inte kommunikationen med de anställda blir resultatet inte bra.

Jag tycker mig på mina arbetsplatsbesök ha kunnat se att det här har lett till brister i effektiviteten och att anställda med kreativitet och goda ambitioner har känt att de inte kan utvecklas på ett företag. Då blir det naturligtvis ett individuellt problem, men det blir också problem för företaget. Om det handlar om en liten ort kan det här på sikt utarma det företag som är väldigt viktigt för en bygd.

I framtiden måste vi bli bättre på att kräva att företag som är verk samma i Sverige respekterar lagar och avtal och behandlar de anställda med respekt samt att man konsekvent använder och mår om det svenska språket i det dagliga arbetet ute på arbetsplatserna, så att anställda kan ta till sig information och förstå de instruktioner som de får. Det är dels en fråga om att värna det svenska språkets framtid i Sverige, dels en demokratifråga på arbetsplatserna.

Anf. 128 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Fru talman! Det var synd att jag måste begära replik, eftersom debatten egentligen är slut. Men jag klarade inte att låta Carina Hägg gå oemotsagd.

Är det så att Carina Hägg anser att globaliseringen av företagsamheten på något sätt är ett problem? Jag bor vid en landgräns och hör hur man i Norge ofta säger att Sverige tar över arbetsmarknaden i Norge och ser att norska oljemiljoner hamnar i Sverige. Ikea erövrar hela Europa osv. Det är väl en fördel om de svenska företagen, även med utländskt kapital, för in kraft i Taiwan och kan etablera sig där – jag har förstått att det är viktigt. Hur skulle det gå om svensk försvarsindustri inte kunde vara med i globaliseringen och europeiseringen, vid EU-sammanslagningarna och den transatlantiska länken?

Alternativet är att de baltiska länderna tar våra arbetsintensiva företag till sina länder och till Polen. Det får vi ju leva med.

Anf. 129 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Även om jag nu missar mitt tåg hem tycker jag att det är viktigt att Runar Patriksson tar upp den här diskussionen i en replik. Jag vill inte på något sätt bli missuppfattad.

Jag tror att det är oerhört viktigt att tänka på en annan sak även om man har en grundläggande inställning att det är positivt med globaliseringen och vad den i huvudsak innebär. Den innebär också att vi har företagsetableringar över nationsgränserna och över gränserna mellan världsdelarna. Jag kunde, som sagt var, se positiva exempel på det här under mitt besök i Taiwan, där det finns ett fyrtiotal svenska företag. Det finns också taiwanesiska företag i Sverige. Om man bejakar en sådan

utveckling måste man också våga se att det finns problem, problem som man kan lösa om man tar upp dem och diskuterar dem.

När jag har mött den här typen av problem, att företagskulturer som har utvecklats någon annanstans krockar med kulturen på en arbetsplats i Sverige, tycker jag att de är ganska onödiga. Men de finns och existerar, och vi måste våga ta upp dem och försöka lösa dem för att underlätta ytterligare internationalisering på arbetsmarknaden.

Prot. 2000/01:53
19 januari

Allmänpolitisk debatt

Integration och sysselsättning

Anf. 130 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Fru talman! Jag kan ta ett exempel från när jag åker runt och besöker företag, något som säkert Carina Hägg också gör. Då träffar man på utländska chefer som säkert har hamnat i Sverige på grund av att deras huvudföretag i något land har köpt svenska företag. Jag har träffat på företagsledare som säger att det är bra att komma in i svensk kultur inom företagsamhet och arbetsmarknad. För när de kommer till Sverige – det var något exempel med Lear och sådant som Carina Hägg tog upp – måste de lära sig att leva efter svenska regler. Jag tror att det medför att en del företag när de globaliserar sig och kommer till andra länder säger att det var nyttigt att komma till Sverige, att bli delägare i ett svenskt företag och att lära sig svensk arbetsmarknad och svensk företagspolitik.

Anf. 131 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Om vi diskuterar de här sakerna ute på arbetsplatserna, fackföreningarna och arbetsledningen och även politiskt, innebär det så klart att man också kan hitta lösningar på de här problemen. Det gör vi ju när vi möter varandra i de olika sakfrågorna. Men hittills har jag upplevt att man väjer för att ta upp den här diskussionen och att man på så sätt tvärtom fördjupar problemen så att vi får de väldigt negativa exempel som vi har kunnat läsa om i medierna.

Det finns också många andra vardagsproblem på de här företagen som egentligen aldrig kommer dithän att man på allvar sätter sig ned och försöker lösa dem. Det kan vara negativt för de här företagens utveckling. Särskilt bekymrad blir jag när jag ser att det också kan vara negativt för en hel orts utveckling eftersom många av dem som företaget kanske skulle ha allra störst nytta av väljer att söka sig till andra arbetsplatser där de kan utvecklas och ta det ansvar som de har gjort under tidigare ledningar.

Den allmänpolitiska debatten var härmed avslutad.

5 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2000/01:61 Rådets rekommendation om barns och ungdomars alkoholkonsumtion KOM (2000) 736 till socialutskottet

2000/01:62 Förslag från Europeiska kommissionen om förslag till rådets direktiv om miniminormer för medlemsstaternas förfaranden för att

6 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Konstitutionsutskottets betänkanden
2000/01:KU9 Yttrande- och tryckfrihetsfrågor
2000/01:KU10 Granskning av statsrådets tjänsteutövning och regerings-
ärendenas handläggning

Justitieutskottets betänkanden
2000/01:JuU5 Videokonferens och telefon i allmän förvaltningsdomstol,
m.m.
2000/01:JuU6 Ekonomisk brottslighet
2000/01:JuU7 Ansvar för inregistrering av bouppteckningar och för
arvsbeskattning, m.m.

Socialutskottets betänkande
2000/01:SoU7 Barn – här och nu Redogörelse för barnpolitiken i Sverige

Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden
2000/01:MJU6 Biodling
2000/01:MJU7 Trädgårdsnäringen

Bostadsutskottets betänkande
2000/01:BoU4 Vissa fastighetsrättsliga frågor

7 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 19 januari

2000/01:216 av *Carlinge Wisberg* (v) till näringsminister Björn Rosengren

Samhalls arbetsmiljöansvar

2000/01:217 av *Per-Samuel Nisser* (m) till miljöminister Kjell Larsson

Avfallsförbränning

2000/01:218 av *Lars Lindblad* (m) till kulturminister Marita Ulvskog

Politiskt fri radio

2000/01:219 av *Per Lager* (mp) till näringsminister Björn Rosengren

Tunnfilmsteknik

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 23 januari.

8 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Prot. 2000/01:53
19 januari

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 19 januari

2000/01:546 av *Eva Flyborg* (fp) till näringsminister Björn Rosengren
Regelverket för småföretagare

2000/01:547 av *Ewa Thalén Finné* (m) till miljöminister Kjell Larsson
Kretsloppssamhället

2000/01:548 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till utbildningsminister Thomas
Östros

Alternativ till djurförsök

2000/01:549 av *Marie Engström* (v) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Det fysiska aktivitetsåret 2001

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 23 januari.

9 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Anmäldes att skriftligt svar på följande fråga inkommit

den 19 januari

2000/01:517 av *Chatrine Pålsson* (kd) till utrikesminister Anna Lindh
Vaccin mot bilharzia

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 23 januari.

10 § Kammaren åtskildes kl. 14.02.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. 4 § anf. 43
(delvis),

av talmannen därefter t.o.m. anf. 102 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

LISBETH HANSING ENGSTRÖM

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Beslut om senaste dag för avlämnande av propositioner	1
2 § Meddelande om särskilt anordnad debatt.....	1
3 § Meddelande om frågestund	1
4 § Allmänpolitisk debatt (forts. från prot. 52)	1
<i>Regionalpolitik (forts.)</i>	<i>1</i>
Anf. 1 KENNETH JOHANSSON (c)	1
Anf. 2 HANS ANDERSSON (v) replik	3
Anf. 3 KENNETH JOHANSSON (c) replik	3
Anf. 4 HANS ANDERSSON (v) replik	3
Anf. 5 KENNETH JOHANSSON (c) replik	4
Anf. 6 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	4
Anf. 7 KENNETH JOHANSSON (c) replik	4
Anf. 8 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	4
Anf. 9 KENNETH JOHANSSON (c) replik	5
Anf. 10 INGVAR ERIKSSON (m)	5
Anf. 11 CARL-ERIK SKÅRMAN (m)	7
Anf. 12 JOHNNY GYLLING (kd)	8
Anf. 13 KARIN OLSSON (s)	10
Anf. 14 JAN ERIK ÅGREN (kd)	12
Anf. 15 HELENA HÖIJ (kd)	14
Anf. 16 ANNE-KATRINE DUNKER (m)	16
<i>Integration och sysselsättning</i>	<i>18</i>
Anf. 17 MIKAEL ODENBERG (m)	18
Anf. 18 HANS ANDERSSON (v) replik	20
Anf. 19 MIKAEL ODENBERG (m) replik	21
Anf. 20 HANS ANDERSSON (v) replik	21
Anf. 21 MIKAEL ODENBERG (m) replik	21
Anf. 22 KALLE LARSSON (v) replik	22
Anf. 23 MIKAEL ODENBERG (m) replik	22
Anf. 24 KALLE LARSSON (v) replik	22
Anf. 25 ANDERS KARLSSON (s) replik	22
Anf. 26 MIKAEL ODENBERG (m) replik	23
Anf. 27 ANDERS KARLSSON (s) replik	23
Anf. 28 MIKAEL ODENBERG (m) replik	23
Anf. 29 KALLE LARSSON (v)	24
Anf. 30 KARIN PILSÄTER (fp) replik	26
Anf. 31 KALLE LARSSON (v) replik	26
Anf. 32 KARIN PILSÄTER (fp) replik	26
Anf. 33 KALLE LARSSON (v) replik	27
Anf. 34 GÖRAN HÄGGLUND (kd)	27
Anf. 35 HANS ANDERSSON (v) replik	29
Anf. 36 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	29
Anf. 37 HANS ANDERSSON (v) replik	29
Anf. 38 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	30
Anf. 39 KALLE LARSSON (v) replik	30

Anf. 40	GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	30
Anf. 41	KALLE LARSSON (v) replik.....	30
Anf. 42	GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	31
Anf. 43	BIRGITTA CARLSSON (c)	31
Anf. 44	HANS ANDERSSON (v) replik	33
Anf. 45	BIRGITTA CARLSSON (c) replik.....	33
Anf. 46	HANS ANDERSSON (v) replik	33
Anf. 47	BIRGITTA CARLSSON (c) replik.....	34
Anf. 48	KARIN PILSÄTER (fp).....	34
Anf. 49	KALLE LARSSON (v) replik.....	36
Anf. 50	KARIN PILSÄTER (fp) replik	36
Anf. 51	KALLE LARSSON (v) replik.....	37
Anf. 52	KARIN PILSÄTER (fp) replik	37
Anf. 53	HANS ANDERSSON (v) replik	37
Anf. 54	KARIN PILSÄTER (fp) replik	38
Anf. 55	HANS ANDERSSON (v) replik	38
Anf. 56	KARIN PILSÄTER (fp) replik	39
Anf. 57	Statsrådet MONA SAHLIN (s)	39
Anf. 58	KARIN PILSÄTER (fp) replik	41
Anf. 59	Statsrådet MONA SAHLIN (s) replik.....	42
Anf. 60	KARIN PILSÄTER (fp) replik	42
Anf. 61	Statsrådet MONA SAHLIN (s) replik.....	43
Anf. 62	MIKAEL ODENBERG (m) replik.....	43
Anf. 63	Statsrådet MONA SAHLIN (s) replik.....	43
Anf. 64	MIKAEL ODENBERG (m) replik.....	44
Anf. 65	Statsrådet MONA SAHLIN (s): replik.....	44
Anf. 66	GÖRAN LINDBLAD (m) replik	44
Anf. 67	Statsrådet MONA SAHLIN (s) replik.....	45
Anf. 68	GÖRAN LINDBLAD (m) replik	45
Anf. 69	Statsrådet MONA SAHLIN (s) replik.....	45
Anf. 70	ANA MARIA NARTI (fp) replik.....	46
Anf. 71	Statsrådet MONA SAHLIN (s) replik.....	46
Anf. 72	ANA MARIA NARTI (fp) replik.....	46
Anf. 73	Statsrådet MONA SAHLIN (s) replik.....	46
Anf. 74	MAGDA AYOUB (kd) replik.....	47
Anf. 75	Statsrådet MONA SAHLIN (s) replik.....	47
Anf. 76	MAGDA AYOUB (kd) replik.....	47
Anf. 77	Statsrådet MONA SAHLIN (s) replik.....	47
Anf. 78	GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	47
Anf. 79	Statsrådet MONA SAHLIN (s) replik.....	48
Anf. 80	GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	48
Anf. 81	Statsrådet MONA SAHLIN (s) replik.....	49
Anf. 82	HANS ANDERSSON (v) replik	49
Anf. 83	Statsrådet MONA SAHLIN (s) replik.....	49
Anf. 84	HANS ANDERSSON (v) replik	49
Anf. 85	Statsrådet MONA SAHLIN (s) replik.....	50
Anf. 86	MAGDA AYOUB (kd).....	50
Anf. 87	ANA MARIA NARTI (fp).....	52
Anf. 88	HANS ANDERSSON (v) replik	53

Anf. 89	ANA MARIA NARTI (fp) replik	54
Anf. 90	HANS ANDERSSON (v) replik	54
Anf. 91	ANA MARIA NARTI (fp) replik	54
Anf. 92	EVA ARVIDSSON (s)	54
Anf. 93	MAGDA AYOUB (kd) replik	57
Anf. 94	EVA ARVIDSSON (s) replik	57
Anf. 95	MAGDA AYOUB (kd) replik	57
Anf. 96	EVA ARVIDSSON (s) replik	57
Anf. 97	GÖRAN LINDBLAD (m)	58
Anf. 98	Statsrådet MONA SAHLIN (s) replik	59
Anf. 99	GÖRAN LINDBLAD (m) replik	60
Anf. 100	Statsrådet MONA SAHLIN (s) replik	60
Anf. 101	GÖRAN LINDBLAD (m) replik	60
Anf. 102	HANS ANDERSSON (v)	61
Anf. 103	STEFAN ATTEFALL (kd) replik	63
Anf. 104	HANS ANDERSSON (v) replik	63
Anf. 105	STEFAN ATTEFALL (kd) replik	63
Anf. 106	HANS ANDERSSON (v) replik	64
Anf. 107	RUNAR PATRIKSSON (fp) replik	64
Anf. 108	HANS ANDERSSON (v) replik	64
Anf. 109	RUNAR PATRIKSSON (fp) replik	65
Anf. 110	HANS ANDERSSON (v) replik	65
Anf. 111	STEFAN ATTEFALL (kd)	65
Anf. 112	BIRGITTA SELLÉN (c)	67
Anf. 113	RUNAR PATRIKSSON (fp)	69
Anf. 114	SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	70
Anf. 115	STEFAN ATTEFALL (kd) replik	72
Anf. 116	SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	72
Anf. 117	STEFAN ATTEFALL (kd) replik	73
Anf. 118	SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	73
Anf. 119	ANA MARIA NARTI (fp) replik	73
Anf. 120	SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	74
Anf. 121	ANA MARIA NARTI (fp) replik	74
Anf. 122	SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	74
Anf. 123	RUNAR PATRIKSSON (fp) replik	75
Anf. 124	SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	75
Anf. 125	RUNAR PATRIKSSON (fp) replik	75
Anf. 126	SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	76
Anf. 127	CARINA HÄGG (s)	76
Anf. 128	RUNAR PATRIKSSON (fp)	78
Anf. 129	CARINA HÄGG (s)	78
Anf. 130	RUNAR PATRIKSSON (fp)	79
Anf. 131	CARINA HÄGG (s)	79
5 §	Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.	79
6 §	Bordläggning	80
7 §	Anmälan om interpellationer	80
8 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	81
9 §	Anmälan om skriftligt svar på fråga	81

10 § Kammaren åtskildes kl. 14.02.....	81	Prot. 2000/01:53 19 januari
--	----	--------------------------------

Elanders Gotab, Stockholm 2001